

తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే దశమ ప్రపాఠకః

॥సావిత్రచయనమ్॥

హరిః ఓమ్॥ సంజ్ఞానం విజ్ఞానం ప్రజ్ఞానం జానదభిజానత్ సకల్పమానం
ప్రకల్పమానముపకల్పమానముపక్లుప్తం క్లుప్తమ్ శ్రీయా వసీయ ఆయథస్సంభూతం
భూతమ్॥ చిత్రః కేతుః ప్రభానాభాన్తస్సంభాన్ జ్యోతిష్మాగ్స్తిజస్వానాతపగ్గ్స్తపన్నభితపన్న
రోచన్ రోచమానః శోభనః శోభమానః కల్యాణః॥ దర్శ శా దృష్టా దర్శతా విశ్వరూపా
సుదర్శనా ఆప్యాయమానా ప్యాయమానా ప్యాయా సూనృతేరా ఆపూర్యమాణా
పూర్యమాణా పూరయన్తీ పూర్ణా పౌర్ణమాసీ॥ దాతా ప్రదాతాఽనన్దో మోదః ప్రమోదః॥[1]
ఆవేశయన్ నివేశయన్తస్సంవేశనః సగ్ంశాన్తః శాన్తః ఆభవన్ ప్రభవన్తస్సంభవన్తస్సంభూతో
భూతః॥ ప్రస్తుతం విష్టుతగ్ం సగ్ంస్తుతం కల్యాణం విశ్వరూపమ్ శుక్రమమృతం తేజస్వి
తేజః సమిద్ధమ్ అరుణం భానుమన్మరీచిమదభితపత్తపస్వత్ సవితా ప్రసవితా దీప్తో
దీపయన్ దీప్యమానః జ్వలన్జ్వలితా తపన్ వితపన్తస్సంతపన్ రోచన్ రోచమానః
శుమ్భాః శుమ్భమానో వామః॥ సుతా సున్వతీ ప్రసుతా సూయమానాఽభిషూయమాణా
పీతీ ప్రపా సంపా తృప్తిస్తర్పయన్తీ॥[2] కాన్తా కామ్యా కామజాతాఽయుష్మతీ కామదుఘా॥
అభిశాన్తాఽనుమన్తాఽనన్దో మోదః ప్రమోదః ఆసాదయన్నిషాదయన్తస్సగ్ంసాదనః
సగ్ంసన్నః సన్నః ఆభూర్విభూః ప్రభూః శంభూర్భువః॥ పవిత్రం పవియిష్యన్ పూతో
మేధ్యః యశో యశస్వానాయురమృతః జీవో జీవిష్యన్తస్సర్వో లోకః॥
సహస్వాన్తస్సహాయానోజస్వాన్తస్సహమానః జయన్నభిజయన్తస్సద్రవిణో ద్రవిణోదాః
ఆర్త్రపవిత్రో హరికేశో మోదః ప్రమోదః॥[3] అరుణోఽరుణరజాః పుణ్డరీకో విశ్వజిదభిజిత్
ఆర్త్రః పిన్వమానోఽన్నవాన్ రసవానిరావాన్ సర్వౌషధః సమ్భరో మహస్వాన్॥ ఏజత్కా
జోవత్కాః క్షుల్లకాః శిపివిష్టకాః సరిస్తరాః సుశేరవః అజిరాసో గమిష్టవః॥ ఇదానీం

తదానీమేతర్హి క్షిప్రమజిరమ్| ఆశుర్నిమేషః ఫణో ద్రవన్నతిద్రవన్| త్వరగ్గస్త్వరమాణ
ఆశురాశీయాఞ్జవః|| అగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యోఽతిరాత్రో ద్వీరాత్రస్త్రీరాత్రశ్చతూరాత్రః|| అగ్నిర్
ఋతుః సూర్య ఋతుశ్చన్త్రమా ఋతుః|| ప్రజాపతిః సంవత్సరో మహాన్కః||[౪]

ప్రమోదస్తర్భయస్తీ ప్రమోదో జవస్తీణి చ ||1||

భూరగ్నిం చ పృథివీం చ మాం చ| త్రీగ్శ్చ లోకాన్సంవత్సరం చ| ప్రజాపతిస్తాప్స
సాదయతు| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్భ్రువా సీద| భువో వాయుం చాన్తరిక్షం చ మాం
చ| త్రీగ్శ్చ లోకాన్సంవత్సరం చ| ప్రజాపతిస్తాప్స సాదయతు| తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్భ్రువా సీద| స్వరాదిత్యం చ దివం చ మాం చ| త్రీగ్శ్చ
లోకాన్సంవత్సరం చ| ప్రజాపతిస్తాప్స సాదయతు| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్భ్రువా సీద|
భూర్భువః స్వశ్చన్త్రమసం చ దిశశ్చ మాం చ| త్రీగ్శ్చ లోకాన్సంవత్సరం చ|
ప్రజాపతిస్తాప్స సాదయతు| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్భ్రువా సీద||[౫]

సంవత్సరం చ పట్న ||2||

త్వమేవ త్వాం వేత్త యోఽసి సోఽసి| త్వమేవ త్వామచైషిః| చితశ్చాసి సంచితశ్చాస్యగ్నే|
ఏతావాగ్శ్చాసి భూయాగ్శ్చాస్యగ్నే|| యత్తే అగ్నే న్యూనం యదు తేఽతిరిక్తమ్|
ఆదిత్యాస్తదఙ్గిరసశ్చిన్వన్తు| విశ్వే తే దేవాశ్చితిమాపూరయన్తు| చితశ్చాసి సంచితశ్చాస్యగ్నే|
ఏతావాగ్శ్చాసి భూయాగ్శ్చాస్యగ్నే|| మా తే అగ్నేఽచయేన మాఽతి చ యేనాయురావృక్షి||
సర్వేషాం జ్యోతిషాం జ్యోతిర్యదదావుదేతి| తపసో జాతమనిభృష్టమోజః| తత్తే జ్యోతిరిష్టకే|
తేన మే తప| తేన మే జ్వల| తేన మే దీదిహి| యావద్దేవాః| యావదసాతి సూర్యః|
యావదుతాపి బ్రహ్మ||[౬]

ఆవృక్షీ నవ చ ||3||

సం॒వ॒ధ్న॒రో॒ఽసి॒ పరి॒వ॒ధ్న॒రో॒ఽసి॒ ఇ॒దా॒వ॒ధ్న॒రో॒ఽసి॒దు॒వ॒ధ్న॒రో॒ఽసి॒ ఇ॒ద్వ॒ధ్న॒రో॒ఽసి॒ వ॒ధ్న॒రో॒ఽసి॒ త॒స్య॒
 తే॒ వ॒స॒ంతః॒ శి॒రః॒ గ్రీ॒చ్ఛో॒ దక్షి॑ణః పక్షః॒ వర్షాః॒ పు॒చ్ఛమ్॑ శరదుత్తరః పక్షః॒ హే॒మ॒న్తో॒
 మ॒ధ్యమ్॑ పూర్వపక్షాశ్చితయః॒ అప॒రపక్షాః॒ పురీ॑షమ్[౭] అహోరాత్రాణీష్టకాః॑ ఋషభోఽసి॒
 స్వ॒ర్గో లో॒కః॒ య॒స్యాం ది॒శి మ॒హీ॒య॒సే॒ తతో॒ నో మ॒హ ఆ॒వహ॑॥ వాయుర్భూత్వా సర్వా
 ది॒శ ఆ॒వాహి॑ సర్వా దిశోఽను వివాహి॑ సర్వా దిశోఽను సంవాహి॑ చిత్వా చితిమాపుణా
 అచిత్వా చితిమాపుణా॑ చిదసి సముద్రయోనిః[౮] ఇ॒న్దు॒ర్దక్షః॒ శ్రే॒న ఋ॒తా॒వా హి॒రణ్య॑పక్షః
 శకు॒నో భు॒రణ్యుః॒ మహా॑న్త॒న్ధస్థే॒ ధ్రు॒వ ఆ॒నిష॑త్తః॒ నమ॑స్తి అస్తు మా మా హిగ్ంసీః॒ ఏతి॒
 ప్రే॒తి వీ॒తి స॒మి॒త్యది॒తి ది॒వం మే॒ య॒చ్ఛా అ॒న్తరి॑క్షం మే యచ్ఛా పృథివీం మే యచ్ఛా
 పృథివీం మే యచ్ఛా అ॒న్తరి॑క్షం మే యచ్ఛా ది॒వం మే॒ య॒చ్ఛా॑ అహ్నో ప్రసారయ॑ రాత్ర్యా
 సమ॑చ॒ రాత్ర్యా॑ ప్రసారయ॑ అహ్నో సమ॑చ॒ కా॒మం ప్ర॑సారయ॑ కా॒మగ్ం స॒మచ॑॥[౯]
 పురీ॑షగ్ం సముద్రయోనిః పృథి॑వీం మే యచ్ఛాన్తరి॑క్షం మే యచ్ఛా సప్త చ॑ ॥4॥

భూ॒ర్భు॒వః స్వః॒ ఓ॒జో బ॒లమ్॑ బ్ర॒హ్మ క్ష॒త్రమ్॑ యశో మహాత్ సత్యం తపో నామ॑
 రూ॒ప॒మమృ॑తమ్ చక్షుః స్తోత్రమ్ మన ఆయుః విశ్వం యశో మహాః సమం తపో హరో
 భాః॑ జాతపేదా యది వా పావకోఽసి॒ పైశ్వా॒నరో॒ యది॒ వా పై॒ద్యుతో॒ఽసి॒ శం ప్ర॒జాభ్యో
 య॒జమా॑నాయ లోకమ్ ఊర్జం పుష్టిం దదదభ్యావవృధ్న॒వ్[౧౦]
 భాశ్చత్వారి చ॑ ॥5॥

రా॒జ్ఞీ వి॒రా॒జ్ఞీ స॒మ్రా॒జ్ఞీ స్వ॒రా॒జ్ఞీ అ॒ర్చిః శో॒చిః॒ తపో॒ హరో॒ భాః॑ అ॒గ్నిరి॑న్తో బ్ర॒హ్మస్ప॑తిః విశ్వే
 దే॒వా భు॒వన॑స్య గోపాః॒ తే మా॒ సర్వే॒ యశ॑సా సగ్ం సృజన్తు॑॥[౧౧]
 రా॒జ్ఞీన్తో॒ మా సప్త॑ ॥6॥

అసపే స్వాహా వసపే స్వాహా విభుపే స్వాహా వివస్వతే స్వాహా అభిభుపే స్వాహాఽధిపతయే
 స్వాహా దివాంపతయే స్వాహాఽగంహస్పత్యాయ స్వాహా చాక్షుష్మత్యాయ స్వాహా
 జ్యోతిష్మత్యాయ స్వాహా రాజ్ఞే స్వాహా విరాజ్ఞే స్వాహా సంరాజ్ఞే స్వాహా స్వరాజ్ఞే స్వాహా
 శూషాయ స్వాహా సూర్యాయ స్వాహా చన్ద్రమసే స్వాహా జ్యోతిషే స్వాహా సగంసర్పాయ
 స్వాహా కల్యాణాయ స్వాహా అర్జునాయ స్వాహా॥[౧౨]

కల్యాణాయ స్వాహైకం చ ॥7॥

విపశ్చితే పవమానాయ గాయతా మహీ న ధారాఽత్యన్ధో అర్షతి అహిర్ హ
 జీర్ణామతిసర్పతి త్వచమ్ అత్యో న క్రీడన్నసరద్వృషా హరిః॥ ఉపయామగృహీతోఽసి
 మృత్యుపే త్వా జుష్టం గృహ్లామి ఏష తే యోనిర్మృత్యుపే త్వా॥ అప మృత్యుమప క్షుధమ్
 అపేతః శపథం జహి అధా నో అగ్న ఆవహా రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణమ్॥[౧౩] యే తే
 సహస్రమయుతం పాశాః మృత్యో మర్త్యాయ హస్తపే తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా
 సర్వానవయజామహే॥ భక్షోఽస్యమృతభక్షః తస్య తే మృత్యుపేతస్యామృతవతః
 స్వగాకృతస్య మధుమతః ఉపహాతస్యోపహాతో భక్షయామి॥ మన్తాఽభిభూతిః
 కేతుర్యజ్ఞానాం వాక్ అసాపేహి [౧౪] అన్ధో జాగృవిః ప్రాణా అసాపేహి బధిర
 ఆక్రన్దయితరపానా అసాపేహి అహస్తోఽస్త్వా చక్షుః అసాపేహి అపాదాశో మనః
 అసాపేహి కపే విప్రచిత్తే శ్రోత్రా అసాపేహి[౧౫] సుహస్తః సువాసాః శూషో నామాస్యమృతో
 మర్త్యేషు తం త్వాఽహం తథా వేదా అసాపేహి॥ అగ్నిర్మే వాచి శ్రితః వాగ్మృదయే
 హృదయం మయి అహమమృతే అమృతం బ్రహ్మణి వాయుర్మే ప్రాణే శ్రితః[౧౬] ప్రాణో
 హృదయే హృదయం మయి అహమమృతే అమృతం బ్రహ్మణి సూర్యో మే చక్షుషి
 శ్రితః చక్షుర్ హృదయే హృదయం మయి అహమమృతే అమృతం బ్రహ్మణి చన్ద్రమా

మే॑ మ॒న॒సి శ్రి॒తః॑ [౧౭] మ॒నో హృ॑ద॒యే హృ॑ద॒యం మ॒యి అ॒హమ॑మృతే॑ అమృ॒తం
 బ్ర॒హ్మ॑ణి॑ ది॒శో మే శ్రో॑త్రే శ్రి॒తః॑ శ్రో॒త్రగ్ం హృ॑ద॒యే హృ॑ద॒యం మ॒యి అ॒హమ॑మృతే॑
 అమృ॒తం బ్ర॒హ్మ॑ణి॑ ఆ॒పో మే రే॒తసి శ్రి॒తః॑ [౧౮] రే॒తో హృ॑ద॒యే హృ॑ద॒యం మ॒యి
 అ॒హమ॑మృతే॑ అమృ॒తం బ్ర॒హ్మ॑ణి॑ పృ॒థివీ॑ మే శరీ॒రే శ్రి॒తః॑ శరీ॒రగ్ం హృ॑ద॒యే
 హృ॑ద॒యం మ॒యి అ॒హమ॑మృతే॑ అమృ॒తం బ్ర॒హ్మ॑ణి॑ ఓ॒షధి॑వనస్పత॒యో మే లో॑మ॒సు
 శ్రి॒తః॑ [౧౯] లో॒మాని హృ॑ద॒యే హృ॑ద॒యం మ॒యి అ॒హమ॑మృతే॑ అమృ॒తం బ్ర॒హ్మ॑ణి॑
 ఇ॒న్ద్రో మే బ॒లే శ్రి॒తః॑ బ॒లగ్ం హృ॑ద॒యే హృ॑ద॒యం మ॒యి అ॒హమ॑మృతే॑ అమృ॒తం
 బ్ర॒హ్మ॑ణి॑ ప॒ర్జన్యో॑ మే మూ॒ర్ధ్ని శ్రి॒తః॑ [౨౦] మూ॒ర్ధా హృ॑ద॒యే హృ॑ద॒యం మ॒యి
 అ॒హమ॑మృతే॑ అమృ॒తం బ్ర॒హ్మ॑ణి॑ ఈ॒శానో॑ మే మ॒న్యో శ్రి॒తః॑ మ॒న్యూర్ హృ॑ద॒యే
 హృ॑ద॒యం మ॒యి అ॒హమ॑మృతే॑ అమృ॒తం బ్ర॒హ్మ॑ణి॑ ఆ॒త్మా మ॒ ఆత్మ॑ని శ్రి॒తః॑ [౨౧] ఆ॒త్మా
 హృ॑ద॒యే హృ॑ద॒యం మ॒యి అ॒హమ॑మృతే॑ అమృ॒తం బ్ర॒హ్మ॑ణి॑॥ పు॒నర్మ॒ ఆత్మా
 పు॒నరాయ॑రాగాత్॑ పు॒నః ప్రా॒ణః పు॒నరా॑కూతమాగాత్॑ వైశ్వా॒నరో ర॒శ్మిభి॑ర్వాప్త॒ధానః॑
 అ॒న్తస్తీ॑ష్టత్వమృతస్య గో॒పాః॑ [౨౨]

స॒హస్రి॑ణమిహి శ్రో॒త్రాసా॑వేహి ప్రా॒ణే శ్రి॒తో మ॒నసి శ్రి॒తో రే॒తసి శ్రి॒తా లో॑మ॒సు శ్రి॒తా మూ॒ర్ధ్ని శ్రి॒త ఆత్మ॑ని శ్రి॒తోఽష్టా॑ చ॒ ॥౧౮॥
 అ॒గ్నిర్వా॑యః సూ॒ర్యశ్చ॒న్తమా॑ ది॒శ ఆ॒హః పృ॒థివ్యో॑షధివనస్పత॒య ఇ॒న్ద్రః ప॒ర్జన్య॑ ఈ॒శాన॑ ఆత్మా పు॒నర్మే॑ త్ర॒యోద॑శః॑

ప్ర॒జాప॑తిర్దే॒వాన॑సృజత॑ తే పా॒ష్మనా॑ స॒ందితా॑ అ॒జాయ॑న్త॑ తా॒న్వ్యద్య॑త్ తా॒న్వ్యద్య॑త్
 తస్మా॑ద్వ్యద్య॑త్ తమ॑వృశ్చ॑త్ యద॑వృశ్చ॑త్ తస్మా॑ద్వృష్టిః॑ తస్మా॑ద్యత్తై॒తే దే॒వతే॑
 అభి॑ప్రాప్ను॒తః॑ వి చ హై॒వాస్య॑ తత్ర పా॒ష్మానం॑ ద్య॒తః॑ [౨౩] వృ॒శ్చత॑శ్చ॑॥ సైషా
 మే॒మాగ్ంసా॑గ్నిహోత్ర ఏ॒వ సం॑పన్నా॑ అథో ఆ॒హుః॑ సర్వే॑షు య॒జ్ఞక్ర॑తుష్వి॒తి హో॑వ్యన్నప
 ఉప॑స్పృశేత్ విద్యు॒దసి విద్య॑ మే పా॒ష్మాన॑మితి॑ అథ హు॒తోప॑స్పృశేత్ వృష్టి॒రసి వృ॒శ్చ మే
 పా॒ష్మాన॑మితి॑ య॒క్ష్యమా॑ణో వేష్టా॒వా వా వి చ హై॒వాస్యై॑తే దే॒వతే॑ పా॒ష్మానం॑ ద్య॒తః॑ [౨౪]

వృశ్చ॑తశ్చ॑॥ అ॒త్యగ్ం॒హో హ॑రుణిః॑ బ్ర॒హ్మచారి॑ణే ప్ర॒శ్నాన్ ప్రో॒చ్య ప్ర॑జిఘాయ॑ పరే॑హి॒
 ప్లక్ష॑ం దయా॒మృతిం॑ పు॒చ్ఛ పే॑త్థ సా॒విత్త్రాం ३ న్న పే॒త్థా ३ ఇతి॑ త॒మాగత్య॑ పప్ర॒చ్ఛ॑
 ఆచార్యో॑ మా ప్రా॒హైషీత్ పే॑త్థ సా॒విత్త్రాం ३ న పే॒త్థా ३ ఇతి॑ స హో॑వాచ వేదేతి॑[౧౫] స
 క॒స్మిన్ ప్రతి॑ష్ఠిత ఇతి॑ పరో॑రజసీతి॑ క॒స్తద్యత్పరో॑రజా ఇతి॑ ఏష వా॒వ స పరో॑రజా ఇతి॑
 హో॑వాచ॒ య ఏ॒ష తప॑తి ఏ॒షోఽర్వాగ్ర॑జా ఇతి॑ స క॒స్మిన్ద్వేష॑ ఇతి॑ సత్య॑ ఇతి॑ కిం
 తథ్స॑త్యమితి॑ తప ఇతి॑[౧౬] క॒స్మిన్న తప॑ ఇతి॑ బల ఇతి॑ కిం తద్బల॑మితి॑ ప్రాణ ఇతి॑॥ మా
 స్మ ప్రాణ॑మతి పు॒చ్ఛ ఇతి॑ మాఽఽచార్యోఽబ్రవీ॑దితి హో॑వాచ బ్ర॒హ్మచారి॑ స హో॑వాచ ప్లక్షో
 దయా॒మృతిః॑ యద్వై బ్ర॒హ్మచారిన్ ప్రాణ॑మత్యప్రక్ష్యః॑ మూ॒ర్ధా తే వ్యప॑తిష్యత్
 అహ॑ముత ఆచార్యాచ్చే॒యాన్ భవి॑ష్యామి॒ యో మా సా॒విత్రే స॒మవాది॑ష్టేతి॑ [౧౭]
 తస్మా॑థ్సా॒విత్రే న సం॑వదేత॒ స యో హ పై సా॒విత్త్రం విదు॑షా సా॒విత్రే సం॑వదతే॒
 సహ॑స్మిశ్చే॒యం దధా॑తి అను హ వా అస్మా అసౌ తప॑శ్చే॒యం మన్య॑తే॒ అన్వ॑స్మై
 శ్రీస్తపో॑ మన్యతే॒ అన్వ॑స్మై తపో॑ బలం మన్యతే॒ అన్వ॑స్మై బలం ప్రాణం మన్యతే॑॥ స
 యదా॑హ॒ సంజ్ఞా॑నం వి॒జ్ఞానం దర్శా॑ దృష్టేతి॑ ఏ॒ష ఏ॒వ తత్[౧౮] అథ॑ యదా॑హ॒ ప్రస్తు॑తం
 విష్టు॑తగ్ం సుతా సు॒న్వతీతి॑ ఏ॒ష ఏ॒వ తత్ ఏ॒ష హ్యే॒వ తాన్య॑హాని॒ ఏ॒ష రాత్ర॑యః॒ అథ॑
 యదా॑హ॒ చిత్తః కేతు॑ర్దాతా ప్రదాతా స॒వితా ప్రస॑వితాఽభిశా॒స్తాను॑మస్తేతి॑ ఏ॒ష ఏ॒వ తత్
 ఏ॒ష హ్యే॒వ తేఽహ్నో ముహూ॑ర్తాః॒ ఏ॒ష రాత్రేః॑ [౧౯] అథ॑ యదా॑హ॒ ప॒విత్రం
 పవ॑యిష్యన్థ స॒హస్వాన్థ సహీ॑యానరుణోఽరుణ॑రజా ఇతి॑ ఏ॒ష ఏ॒వ తత్ ఏ॒ష హ్యే॒వ
 తేఽర్ధ॑మాసాః॒ ఏ॒ష మాసాః॑ అథ॑ యదా॑హ॒ అగ్ని॑ష్టోమ ఉ॒క్తోఽగ్నిర్ ఋతుః॑ ప్ర॒జాప॑తిః
 సం॑వత్సర ఇతి॑ ఏ॒ష ఏ॒వ తత్ ఏ॒ష హ్యే॒వ తే యజ్ఞ॑క్రతవః॒ ఏ॒ష ఋత॑వః॒ [౩౦] ఏ॒ష
 సం॑వత్సరః॒ అథ॑ యదా॑హ॒ ఇదా॑నీం తదా॑నీమితి॑ ఏ॒ష ఏ॒వ తత్ ఏ॒ష హ్యే॒వ తే
 ముహూ॑ర్తానాం ముహూ॑ర్తాః॒ జన॑కో హ పైదే॒హః అహో॑రాత్రైః స॒మాజగా॑మ॒ తగ్ం
 హో॑చుః॒ యో వా అస్మాన్ వేదా॑ విజహ॑త్పాప్మానమేతి॑ [౩౧] సర్వ॑మాయురేతి॑ అభి స్వర్గం

లో॒కం జ॒యతి॑ నా॒స్యా॒ముష్మి॑లో॒క్కి॒న్వం క్షీ॒యత॑ ఇతి॒ వి॒జహ॑ద్ధ॒ వై పా॒ప్మా॒నమే॑తి॒
 స॒ర్వమా॑యురేతి॒ అభి॑ స్వ॒ర్గం లో॒కం జ॒యతి॑ నా॒స్యా॒ముష్మి॑లో॒క్కి॒న్వం క్షీ॒యతే॑ య ఏ॒వం
 వేద॑॥ అహీ॑నా హా॒శ్వధ్యః॑ సా॒వి॒త్రం వి॒దాంచ॑కార॥[౩౨] స హ హగ్ం॑సో హి॒రణ్మ॑యో భూ॒త్వా
 స్వ॒ర్గం లో॒కమి॑యా॒య ఆది॑త్యస్య సా॒యుజ్య॑మ్ హగ్ం॑సో హ వై హి॒రణ్మ॑యో భూ॒త్వా
 స్వ॒ర్గం లో॒కమే॑తి ఆది॑త్యస్య సా॒యుజ్య॑మ్ య ఏ॒వం వేద॑॥ దే॒వభా॑గో హ శ్రౌ॒తర్షః॑
 సా॒వి॒త్రం వి॒దాంచ॑కార॒ తగ్ం హ వా॑గదృ॒శ్యమా॑నాభ్యు॒వాచ॑॥[౩౩] స॒ర్వం బ॒త గౌత॑మో వేద॒
 యః సా॒వి॒త్రం వేదే॑తి॒ స హో॑వాచ॒ కైషా వా॑గసీ॒తి అ॒యమ॒హగ్ం సా॒వి॒త్రః॑
 దే॒వానా॑ముత్త॒మో లో॒కః గు॒హ్యం మహో॑ బిభృది॒తి ఏ॒తావ॑తి హ గౌత॒మః యజ్ఞో॑పవీ॒తం
 కృ॒త్వాఽధో ని॑పపా॒త న॒మో న॒మ ఇతి॑[౩౪] స హో॑వాచ॒ మా భై॑షీర్గో॒తమ॑ జి॒తో వై తే లో॒క
 ఇతి॑ తస్మా॒ద్యే కే చ సా॒వి॒త్రం వి॒దుః సర్వే॑ తే జి॒తలో॑కాః॥ స యో హ వై
 సా॒వి॒త్రస్యా॒ష్టాక్ష॑రం ప॒దగ్ం శ్రి॒యాభి॑షిక్తం వేద॒ శ్రియా॑ హై॒వాభి॑షి॒చ్యతే॑ ఘృ॒ణిరి॒తి ద్వే
 అక్ష॑రే సూ॒ర్య ఇతి॑ త్రీ॒ణి ఆది॑త్య ఇతి॑ త్రీ॒ణి [౩౫] ఏ॒తద్వై సా॒వి॒త్రస్యా॒ష్టాక్ష॑రం ప॒దగ్ం
 శ్రి॒యాభి॑షిక్తమ్ య ఏ॒వం వేద॑ శ్రియా హై॒వాభి॑షి॒చ్యతే॑ తదే॒తద్దృ॒వాభ్యు॒క్తమ్ ఋ॒చో
 అక్ష॑రే ప॒రమే॑ వ్యోమ॒న్ యస్మి॑న్దే॒వా అధి॑ విశ్వే నిషే॒దుః యస్తం న వేద॑ కి॒మృ॒చా క॑రిష్యతి॒
 య ఇ॒తద్వి॒దుస్త ఇమే॑ స॒మాస॑త ఇతి॒ న హ వా ఏ॒తస్య॑ర్చా న య॒జుషా॑ న
 సా॒మనా॑ర్థోఽస్తి॒ యః సా॒వి॒త్రం వేద॑॥[౩౬] తదే॒తత్పు॒రి యద్దే॑వచక్రమ్ ఆ॒ర్తం పి॒న్వమా॑నగ్ం
 స్వ॒ర్గే లో॒క ఏ॒తి వి॒జహ॑ద్విశ్వా భూ॒తాని॑ సంప॒శ్యత్ ఆర్తో॑ హ వై పి॒న్వమా॑నః స్వ॒ర్గే లో॒క
 ఏ॒తి వి॒జహన్ వి॒శ్వా భూ॒తాని॑ సంప॒శ్యన్ య ఏ॒వం వేద॑॥ శూ॒షో హ వై వార్షే॑యః
 ఆది॑త్యే॒న స॒మాజ॑గామ॒ తగ్ం హో॑వాచ॒ ఏహి॑ సా॒వి॒త్రం వి॒ద్ధి అ॒యం వై స్వ॒ర్గోఽగ్నిః॑
 పా॒రయి॑ష్ణుర॒మృతా॑ధ్నంభూ॒త ఇతి॑ ఏ॒ష వా॒వ స సా॒వి॒త్రః య ఏ॒ష త॑పతి॥ ఏహి॒ మాం
 వి॒ద్ధి ఇతి॑ హై॒పైనం తదు॑వాచ॥[౩౭]

దృ॒తో దృ॒తో వేదే॑తి త॒ప ఇతి॑ స॒మవా॑దిష్ఠే॒తి తద్రా॑త్రేర్ ఋత॑వ ఏ॒తి చ॑కారో॒వాచ న॒మ ఇ॒త్యాది॑త్య ఇతి॑ త్రీ॒ణి సా॒వి॒త్రం వేద॑

విద్ధి పశ్చ చ ॥9॥

ప్రజాపతిర్దేవాన్సంజ్ఞానం ప్రస్తుతం తాన్యహస్యేష రాత్రయశ్చిత్రః కేతుస్తేహో ముహూర్తా రాత్రేః పవిత్రం తేర్థమాసా
అగ్నిష్టోమా యజ్ఞక్రతవ ఇదానీం ముహూర్తానాం జనకోహీనా దేవభాగః కైషా వాజ్మౌ శూషో హ వై షోడశ ॥

ఇయం వావ సరఘా తస్యా అగ్నిరేవ సారఘం మధు యా ఏతాః పూర్వపక్షాపరపక్షయో
రాత్రయః తా మధుకృతః యాన్యహాని తే మధువృషాః స యో హ వా ఏతా
మధుకృతశ్చ మధువృషాగ్శ్చ వేద కుర్వన్తి హస్యేతా అగ్నౌ మధు నాస్యేష్టాపూర్తం
ధయన్తి అథ యో న వేద [30] న హస్యేతా అగ్నౌ మధు కుర్వన్తి
ధయన్త్యస్యేష్టాపూర్తమ్॥ యో హ వా అహోరాత్రాణాం నామధేయాని వేద
నాహోరాత్రేష్వార్తిమార్చతి సంజ్ఞానం విజ్ఞానం దర్శా దృష్టితి ఏతావనువాకౌ
పూర్వపక్షస్యాహోరాత్రాణాం నామధేయాని ప్రస్తుతం విష్టుతగ్ం సుతా సున్వతీతి
ఏతావనువాకావపరపక్షస్యాహోరాత్రాణాం నామధేయాని నాహోరాత్రేష్వార్తిమార్చతి య
ఏవం వేద [31] యో హ వై ముహూర్తానాం నామధేయాని వేద న
ముహూర్తేష్వార్తిమార్చతి చిత్రః కేతుర్దాతా ప్రదాతా సవితా ప్రసవితాభిశాస్తానుమస్తేతి
ఏతేనువాకా ముహూర్తానాం నామధేయాని న ముహూర్తేష్వార్తిమార్చతి య ఏవం వేద
యో హ వా అర్థమాసానాం చ మాసానాం చ నామధేయాని వేద నార్థమాసేషు న
మాసేష్వార్తిమార్చతి పవిత్రం పవియిష్యన్త హస్వాన్త హీయానరుణోరుణరజా ఇతి
ఏతేనువాకా అర్థమాసానాం చ మాసానాం చ నామధేయాని [30] నార్థమాసేషు న
మాసేష్వార్తిమార్చతి య ఏవం వేద యో హ వై యజ్ఞక్రతూనాం చర్తూనాం చ
సంవత్సరస్య చ నామధేయాని వేద న యజ్ఞక్రతుషు నర్తుషు న సంవత్సర ఆర్తిమార్చతి
అగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యోగ్నిర్ ఋతుః ప్రజాపతిః సంవత్సర ఇతి ఏతేనువాకా యజ్ఞక్రతూనాం
చర్తూనాం చ సంవత్సరస్య చ నామధేయాని న యజ్ఞక్రతుషు నర్తుషు న సంవత్సర

ఆర్తి॑మార్చ॑తి॒ య ఏ॒వం వే॑ద॒ యో హ॒ వై ము॑హూర్తా॒నాం ము॑హూర్తాన్ వే॑ద॒ న
ము॑హూర్తా॒నాం ము॑హూర్తే॒ష్వార్తి॑మార్చ॑తి॒[౪౦] ఇ॒దా॒నీం తదా॑నీమితి॒ ఏ॒తే వై ము॑హూర్తా॒నాం
ము॑హూర్తాః॒ న ము॑హూర్తా॒నాం ము॑హూర్తే॒ష్వార్తి॑మార్చ॑తి॒ య ఏ॒వం వే॑ద॒॥ అథో॑ యథా॑
క్షే॒త్రజ్ఞో భూ॑త్వాఽనుప్రవిశ్యాన్నమత్తి॒ ఏ॒వమే॒వైతాన్ క్షే॒త్రజ్ఞో భూ॑త్వాఽనుప్రవిశ్యాన్నమత్తి॒ స
ఏ॒తేషామే॒వ స॒లోక॒తాగ్ం సా॒యుజ్య॑మశ్నుతే॒ అప॑ పునర్మృత్యుం జయతి॒ య ఏ॒వం వే॑ద॒॥

[౪౨]

న వే॒దైవం వే॑దానువాకా అర్థ॑మాసానాం చ మాసానాం చ నామధే॑యాని ముహూర్తే॒ష్వార్తి॑మార్చ॑తి నవ చ॑ ॥10॥
ఇ॒యమ॑హోరాత్రాణాగ్ం సంజ్ఞా॑నం పూర్వ॑పక్షస్య ప్రస్తుత॑మపర॑పక్షస్య ముహూర్తా॒నాం చి॒త్రః కే॒తురర్థ॑మాసానాం ప॒విత్రం
యజ్ఞ॑క్రతునామగ్ని॒ష్టోమో యజ్ఞ॑క్రతునామిదానీం ముహూర్తా॒నాం ముహూర్తాన్ వే॑దేదానీమథో ద్వాద॑శ ॥

కశ్చి॑ద్ధ॒ వా అ॒స్మాలోక్లాతే॑ప్రత్య॒ ఆత్మా॑నం వే॑ద॒ ఆ॒యమ॑హమస్మీతి॒ కశ్చి॑ధన్వం లోకం న
ప్రతి॑ప్రజానాతి॒ అగ్ని॑ముగ్ధో హైవ ధూ॑మతాంతః॒ స్వం లో॒కం న ప్రతి॑ప్రజానాతి॒ అథ॑ యో
హై॒పైత॑మగ్నిగ్ం సా॒విత్రం వే॑ద॒ స ఏ॒వాస్మాలోక్లాతే॑ప్రత్య॒ ఆత్మా॑నం వే॑ద॒ అ॒యమ॑హమస్మీతి॒
[౪౩] స స్వం లో॒కం ప్రతి॑ప్రజానాతి॒ ఏ॒ష ఉ॒పే॒వైనం తథా॑వి॒త్రః స్వర్గం లో॒కమ॑భివహతి॒॥
అ॒హోరా॒త్రైర్వా ఇ॒దగ్ం స॒యుగ్భిః క్రి॑యతే॒ ఇతి॑రాత్రాయాదీక్షిషత॒ ఇతి॑రాత్రాయ
వ్ర॒తము॑పాగురితి॒ తాని॑హసేవంవిదుషః॒ అము॑ష్మి॒లోకే శే॒వధిం ధ॑యన్తి॒ ధీ॒తగ్ం హై॒వ స
శే॒వధి॑మను పరైతి॒ అథ॑ యో హై॒పైత॑మగ్నిగ్ం సా॒విత్రం వే॑ద॒[౪౪] తస్య॑ హై॒వాహోరా॒త్రాణి॑
అము॑ష్మి॒లోకే శే॒వధిం న ధ॑యన్తి॒ అధీ॒తగ్ం హై॒వ స శే॒వధి॑మను పరైతి॒ భర॑ద్వాజో హ
త్రి॒భిరా॒యుర్భిర్బ్ర॒హ్మచ॑ర్యమువాస॒ తగ్ం హ జీర్ణి॑గ్ం స్థవి॒రగ్ం శయా॑నమ్॒ ఇన్ద్ర
ఉ॒పవ్ర॑జ్యోవాచ॒ భర॑ద్వాజ॒ యత్యే చతు॑ర్థమా॒యుర్దద్వామ్ కి॑మేనేన కు॒ర్యా ఇతి॑
బ్ర॒హ్మచ॑ర్యమే॒వైనేన చరే॑యమితి హో॒వాచ॒[౪౫] తగ్ం హ త్రీన్ గి॑రిరూపానవిజ్ఞాతానివ
దర్శ॑యాంచకార॒ తేషా॑గ్ం హై॒క్షైక॑స్మాన్ ము॒ష్టినాఽదదే॑ స హో॒వాచ॒

భ॒ర॒ద్వా॒జే॒త్యా॒మ॒న్త్ర్య॒| వే॒దా వా ఏ॒తే| అ॒న॒న్తా వై వే॒దాః| ఏ॒త॒ద్వా
 ఏ॒తైస్త్రి॒భి॒రా॒యుర్భి॒రస్వ॑వోచ॒థాః| అథ త ఇ॒తర॑ద॒ననూ॒క్తమే॒వ| ఏ॒హీ॒మం వి॒ద్ధి| అ॒యం వై
 స॒ర్వవి॒ద్యేతి॑[౪౬] త॒స్మై హై॒తమ॒గ్నిగ్ం సా॒వి॒త్రము॒వాచ॑| తగ్ం స వి॒ది॒త్వా| అ॒మృతో భూ॒త్వా|
 స్వ॒ర్గం లో॒కమి॒యా॒య| ఆది॒త్యస్య॑ సా॒యుజ్యమ్॑|| అ॒మృతో హై॒వ భూ॒త్వా| స్వ॒ర్గం
 లో॒కమే॒తి| ఆది॒త్యస్య॑ సా॒యుజ్యమ్॑| య ఏ॒వం వే॒ద| ఏ॒షో ఏ॒వ త్ర॒యీ వి॒ద్యా| [౪౭]
 యా॒వ॒న్తగ్ం హ వై త్ర॒య్యా వి॒ద్యయా॑ లో॒కం జ॒యతి॑| తా॒వ॒న్తం లో॒కం జ॒యతి॑| య ఏ॒వం
 వే॒ద|| అగ్నే॒ర్వా ఏ॒తాని॑ నా॒మధే॑యాని॒| అగ్నే॒రే॒వ సా॒యుజ్యగ్ం స॒లోక॑తామాప్నోతి॒| య ఏ॒వం
 వే॒ద| వా॒యోర్వా ఏ॒తాని॑ నా॒మధే॑యాని॒| వా॒యోరే॒వ సా॒యుజ్యగ్ం స॒లోక॑తామాప్నోతి॒| య
 ఏ॒వం వే॒ద| ఇ॒న్ద్రస్య॑ వా ఏ॒తాని॑ నా॒మధే॑యాని॒| [౪౮] ఇ॒న్ద్రస్యై॒వ సా॒యుజ్యగ్ం
 స॒లోక॑తామాప్నోతి॒| య ఏ॒వం వే॒ద| బృ॒హ॒స్పతే॑ర్వా ఏ॒తాని॑ నా॒మధే॑యాని॒| బృ॒హ॒స్పతే॑రే॒వ
 సా॒యుజ్యగ్ం స॒లోక॑తామాప్నోతి॒| య ఏ॒వం వే॒ద| ప్ర॒జాప॑తేర్వా ఏ॒తాని॑ నా॒మధే॑యాని॒|
 ప్ర॒జాప॑తేరే॒వ సా॒యుజ్యగ్ం స॒లోక॑తామాప్నోతి॒| య ఏ॒వం వే॒ద| బ్ర॒హ్మ॑ణో వా ఏ॒తాని॑
 నా॒మధే॑యాని॒| బ్ర॒హ్మ॑ణ ఏ॒వ సా॒యుజ్యగ్ం స॒లోక॑తామాప్నోతి॒| య ఏ॒వం వే॒ద|| స వా
 ఏ॒షోఽగ్ని॑ర॒పక్ష॑పు॒చ్ఛో వా॒యురే॒వ| తస్మా॑గ్నిర్ముఖమ్॑| అసా॒వాది॒త్యః శి॒రః| స యదే॒తే దే॒వతే
 అ॒న్తరే॑ణ| తథ్స॒ర్వగ్ం సీ॒వ్యతి॑| తస్మా॑థ్సావి॒త్రః||[౪౯]

అ॒యమ॑హ॒మస్మీ॒తి వే॒ద హో॑వాచ స॒ర్వవి॒ద్యేతి॑ వి॒ద్యేన్ద్రస్య॑ వా ఏ॒తాని॑ నా॒మధే॑యాని॒| బ్ర॒హ్మ॑ణ ఏ॒వ సా॒యుజ్యగ్ం
 స॒లోక॑తామాప్నోతి సప్త చ||11||

అగ్నే॒ర్వాయో॑రిన్ద్రస్య బృ॒హ॒స్పతేః ప్ర॒జాప॑తేర్బ్ర॒హ్మ॑ణః స॒వై సప్త॑||
 సం॒జ్ఞానం భూ॑స్త్వమే॒వ సం॒వధ్స॑రోసి భూ రా॒జ్ఞ్యస॑వే వి॒వశ్చి॑తే ప్ర॒జాప॑తిర్దే॒వాని॒యం వా॒వ స॒రఘా కశ్చి॑ద్దే॒కాదశః॑||11||

సం॒జ్ఞానగ్ం రా॒జ్ఞీ మూ॑ర్ధా హృ॒దయ ఏ॒ష సం॒వధ్స॑రో నార్ధమా॒సేషు॑ నవచత్వారిగ్ంశత్ ||49||

సం॒జ్ఞానగ్ం సా॒వి॒త్రః||

॥హరిః ఓమ్॥

తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే ఏకాదశ ప్రపాఠకః

॥నాచికేతచయనమ్॥

హరిః ఓమ్॥ లోకోఽసి స్వర్గోఽసి అనన్తోఽస్యపారోఽసి అక్షితోఽస్యక్షయ్యోఽసి తపసః
ప్రతిష్ఠా త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా
విశ్వస్య జనయితా తం త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద॥ [౧] తపోఽసి లోకే శ్రితమ్ తేజసః ప్రతిష్ఠా
త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
జనయితా తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద॥ [౨] తేజోఽసి తపసి శ్రితమ్ సముద్రస్య ప్రతిష్ఠా
త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
జనయితా తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద॥ [౩] సముద్రోఽసి తేజసి శ్రితః అపాం ప్రతిష్ఠా
త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
జనయితా తం త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద॥ [౪] ఆపః స్థ సముద్రే శ్రితాః పృథివ్యాః ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు
ఇదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
జనయిత్ర్యః తా వ ఉపదధే కామదుఘా అక్షితాః ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద॥ [౫] పృథివ్యస్యపు శ్రితా అగ్నేః ప్రతిష్ఠా త్వయీదమంతః
విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయిత్రీ తాం

త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
 దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రవా సీద॥ [౬] అగ్నిరసి పృథివ్యాగ్ం శ్రితః అన్తరిక్షస్య ప్రతిష్ఠా
 త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
 జనయితా తం త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
 దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రవా సీద॥ [౭] అన్తరిక్షమస్యగ్ం శ్రితమ్ వాయోః ప్రతిష్ఠా
 త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
 జనయితా తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
 దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రవా సీద॥ [౮] వాయురస్యన్తరిక్షే శ్రితః దివః ప్రతిష్ఠా త్వయీదమంతః
 విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా తం
 త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
 దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రవా సీద॥ [౯] ద్యౌరసి వాయౌ శ్రితా ఆదిత్యస్య ప్రతిష్ఠా
 త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
 జనయిత్రీ తం త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
 దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రవా సీద॥ [౧౦] ఆదిత్యోఽసి దివి శ్రితః చన్ద్రమసః ప్రతిష్ఠా
 త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
 జనయితా తం త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
 దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రవా సీద॥ [౧౧] చన్ద్రమా అస్యాదిత్యే శ్రితః నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠా
 త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
 జనయితా తం త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
 దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రవా సీద॥ [౧౨] నక్షత్రాణి స్థ చన్ద్రమసి శ్రితాని సంవత్సరస్య ప్రతిష్ఠా
 యుష్మాసు ఇదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య
 భర్తౌణి విశ్వస్య జనయితౌణి తాని వ ఉపదధే కామదుఘమక్షితాని ప్రజాపతిస్త్వా

సాదయతు| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద|| [౧౩] సంవత్సరోఽసి నక్షత్రేషు శ్రితః|
ఋతూనాం ప్రతిష్ఠా| త్వయీదమంతః| విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్|
విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా| తం త్వోపదధే కామదుఘానక్షితమ్| ప్రజాపతిస్త్యా
సాదయతు| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద|| [౧౪] ఋతవః స్థ సంవత్సరే శ్రితః|
మాసానాం ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు| ఇదమంతః| విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం
సుభూతమ్| విశ్వస్య భర్తారో విశ్వస్య జనయితారః| తాన్ వ ఉపదధే కామదుఘానక్షితాన్|
ప్రజాపతిస్త్యా సాదయతు| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద|| [౧౫] మాసాః స్థర్తుషు
శ్రితః| అర్థమాసానాం ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు| ఇదమంతః| విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం
విశ్వగ్ం సుభూతమ్| విశ్వస్య భర్తారో విశ్వస్య జనయితారః| తాన్ వ ఉపదధే
కామదుఘానక్షితాన్| ప్రజాపతిస్త్యా సాదయతు| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద||
[౧౬] అర్థమాసాః స్థ మాసు శ్రితః| అహోరాత్రయోః ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు| ఇదమంతః| విశ్వం
యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్| విశ్వస్య భర్తారో విశ్వస్య జనయితారః| తాన్ వ
ఉపదధే కామదుఘానక్షితాన్| ప్రజాపతిస్త్యా సాదయతు| తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద|| [౧౭] అహోరాత్రే స్థోఽర్థమాసేషు శ్రితే| భూతస్య ప్రతిష్ఠే
భవ్యస్య ప్రతిష్ఠే| యువయోరిదమంతః| విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్|
విశ్వస్య భర్త్రో విశ్వస్య జనయిత్ర్యో| తే వాముపదధే కామదుఘే అక్షితే| ప్రజాపతిస్త్యా
సాదయతు| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద|| [౧౮] పౌర్ణమాస్యష్టకామావాస్యా|
అన్నాదాః స్థాన్నదుఘా యుష్మాసు| ఇదమంతః| విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం
సుభూతమ్| విశ్వస్య భర్త్రో విశ్వస్య జనయిత్ర్యః| తా వ ఉపదధే కామదుఘా అక్షితాః|
ప్రజాపతిస్త్యా సాదయతు| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మ్రువా సీద|| [౧౯] రాడసి బృహతీ
శ్రీరసీన్త్రపత్నీ ధర్మపత్నీ| విశ్వం భూతమను ప్రభూతా| త్వయీదమంతః| విశ్వం యక్షం
విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్| విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ| తాం త్వోపదధే

కామదుఘామక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మవా సీద॥
 [౨౦] ఓజోఽసి సహోఽసి బలమసి భ్రాజోఽసి దేవానాం ధామామృతమ్ అమర్త్యస్తపోజాః
 త్వయీదమంతః విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య
 జనయితా తం త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
 దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్మవా సీద॥[౨౦]

లోకస్తపస్తేజః సముద్ర ఆపః పృథివ్యగ్నిరన్తరిక్షం వాయుర్ద్యౌరాదిత్యశ్చన్తమా నక్షత్రాణి సంవధ్వర ఋతవో మాసా
 అర్ధమాసా అహోరాత్రే పౌర్ణమాసీ రాడస్యోజ్యోస్యేకవిగ్ంశతిః ॥1॥

లోకోఽసి భర్తా తమ్ తపస్తేజోఽసి భర్త తత్ సముద్రోఽసి భర్తా తమ్ ఆపః స్థ భత్రస్తా వః పృథివీ భర్త తామ్
 అగ్నిరసి భర్తా తమ్ అన్తరిక్షం భర్త తత్ వాయురసి భర్తా తమ్ ద్యౌరసి భర్త తామ్ ఆదిత్యశ్చన్తమా భర్తా తమ్
 నక్షత్రాణి స్థ భత్రాణి తాని వః సంవధ్వరోసి భర్తా తమ్ ఋతవో మాసా అర్ధమాసా భర్తారస్తాన్ వః అహోరాత్రే భర్త్యా
 తే వామ్ పౌర్ణమాసీ భర్త్యస్తా వః రాడసి భర్త తామ్ ఓజోఽసి భర్తా తమేకవిగ్ంశతిః॥

త్వమగ్ని రుద్రో అసురో మహో దివః త్వగ్ం శర్ధో మారుతం పుక్ష ఈశిషే త్వం
 వాతైరరుణైర్యాసి శక్తయః త్వం పూషా విధతః పాసి ను త్మనా దేవా దేవేషు శ్రయధ్వమ్
 ప్రథమా ద్వితీయేషు శ్రయధ్వమ్ ద్వితీయాస్తృతీయేషు శ్రయధ్వమ్ తృతీయాశ్చతుర్థేషు
 శ్రయధ్వమ్ చతుర్థాః పంచమేషు శ్రయధ్వమ్ పంచమాః షష్ఠేషు శ్రయధ్వమ్[౨౧] షష్ఠాః
 సప్తమేషు శ్రయధ్వమ్ సప్తమా అష్టమేషు శ్రయధ్వమ్ అష్టమా నవమేషు శ్రయధ్వమ్
 నవమా దశమేషు శ్రయధ్వమ్ దశమా ఏకాదశేషు శ్రయధ్వమ్ ఏకాదశా ద్వాదశేషు
 శ్రయధ్వమ్ ద్వాదశాస్త్రయాదశేషు శ్రయధ్వమ్ త్రయాదశాశ్చతుర్దశేషు శ్రయధ్వమ్
 చతుర్దశాః పంచాదశేషు శ్రయధ్వమ్ పంచాదశాః షోడశేషు శ్రయధ్వమ్[౨౨] షోడశాః
 సప్తదశేషు శ్రయధ్వమ్ సప్తదశా అష్టాదశేషు శ్రయధ్వమ్ అష్టాదశా ఏకాన్నవిగ్ంశేషు
 శ్రయధ్వమ్ ఏకాన్నవిగ్ంశా విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ విగ్ంశా ఏకవిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్

ఏకవిగ్ంశా ద్వావిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ | ద్వావిగ్ంశాస్త్రయావిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ |
 త్రయావిగ్ంశాశ్చతుర్విగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ | చతుర్విగ్ంశాః పంచవిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ |
 పంచవిగ్ంశాః షడ్విగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ | [౨౪] షడ్విగ్ంశాః సప్తవిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ |
 సప్తవిగ్ంశా అష్టావిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ | అష్టావిగ్ంశా ఏకాన్నత్రిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ |
 ఏకాన్న త్రిగ్ంశాస్త్రిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ | త్రిగ్ంశా ఏకత్రిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ | ఏకత్రిగ్ంశా
 ద్వాత్రిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ | ద్వాత్రిగ్ంశాస్త్రయస్త్రిగ్ంశీషు శ్రయధ్వమ్ ||
 దేవాస్త్రిరేకాదశాస్త్రయస్త్రయస్త్రిగ్ంశాః | ఉత్తరే భవత | ఉత్తరవర్తమాన ఉత్తరసత్వానః |
 యత్కామ ఇదం జుహోమి | తస్మై సమృద్ధ్యతామ్ | వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయాణామ్ |
 భూర్భువః స్వః స్వాహా || [౨౫]

షష్ఠేషు శ్రయధ్వగ్ం షోడశీషు శ్రయధ్వగ్ంషడ్విగ్ంశీషు శ్రయధ్వముత్తరసత్వానశ్చత్వారి చ || 2 ||

అగ్నావిష్ణా సజోషసా | ఇమా వర్ధన్తు వాం గిరః | ద్యుమైర్వాజేభిరాగతమ్ | రాజ్ఞీ విరాజ్ఞీ |
 సమ్రాజ్ఞీ స్వరాజ్ఞీ | అర్చిః శోచిః | తపో హరో భాః | అగ్నిః సోమో బృహస్పతిః | విశ్వే దేవా
 భువనస్య గోపాః | తే సర్వే సంగత్య | ఇదం మే ప్రావతా వచః | వయగ్గ్ స్యామ పతయో
 రయాణామ్ | భూర్భువః స్వః స్వాహా || [౨౬]

సంగత్య త్రీణి చ || 3 ||

అన్నపతేఽన్నస్య నో దేహి | అనమీవస్య శుష్మణః | పు పుదాతారం తారిషః | ఊర్జం నో ధేహి
 ద్విపదే చతుష్పదే | అగ్నే పృథివీపతే | సోమ వీరుధాం పతే | త్వష్టః సమిధాం పతే |
 విష్ణవాశానాం పతే | మిత్ర సత్యానాం పతే | వరుణ ధర్మణాం పతే | [౨౭] మరుతో గణానాం
 పతయః | రుద్ర పశూనాం పతే | ఇన్ద్రాజసాం పతే | బృహస్పతే బ్రహ్మణస్పతే || ఆ రుచా
 రోచేఽహగ్గ్ స్వయమ్ | రుచా రురుచే రోచమానః | అతీత్యాదః స్వరాభరేహ | తస్మిన్ యోనౌ

ప్రజనౌ ప్రజాయేయ| వయగ్ స్యామ పతయో రయాణామ్| భూర్భువః స్వః స్వాహా||౨౮|
 వరుణ ధర్మణాం పతే స్వః స్వాహా ||4||

సప్త తే అగ్నే సమిధః సప్త జిహ్వః| సప్తర్షయః సప్త ధామ ప్రియాణి| సప్త హోత్రా అను
 విద్వాన్| సప్త యోనీరా పుణస్వా ఘృతేన| ప్రాచీ దిక్| అగ్నిర్దేవతా| అగ్నిగ్ం స దిశాం
 దేవం దేవతానామృచ్ఛతు| యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి| దక్షిణా దిక్| ఇన్ద్రో దేవతా||౨౯||
 ఇన్ద్రగ్ం స దిశాం దేవం దేవతానామృచ్ఛతు| యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి| ప్రతీచీ దిక్|
 సోమో దేవతా| సోమగ్ం స దిశాం దేవం దేవతానామృచ్ఛతు| యో మైతస్యై
 దిశోఽభిదాసతి| ఉదీచీ దిక్| మిత్రావరుణౌ దేవతా| మిత్రావరుణౌ స దిశాం దేవౌ
 దేవతానామృచ్ఛతు| యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి||౩౦|| ఊర్ధ్వా దిక్| బృహస్పతిర్దేవతా|
 బృహస్పతిగ్ం స దిశాం దేవం దేవతానామృచ్ఛతు| యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి| ఇయం
 దిక్| అదితిర్దేవతా| అదితిగ్ం స దిశాం దేవీం దేవతానామృచ్ఛతు| యో మైతస్యై
 దిశోఽభిదాసతి| పురుషో దిక్| పురుషో మే కామాన్థ మర్థయతు||౩౧|| అన్దో జాగృవిః ప్రాణా
 అసాపేహి| బధిర ఆక్రన్దయితరపాన| అసాపేహి| ఉషసముషసమశీయ| అహమసో
 జ్యోతిరశీయ| అహమసోఽపోఽశీయ| వయగ్ స్యామ పతయో రయాణామ్| భూర్భువః
 స్వః స్వాహా||౩౨||

దక్షిణా దిగిన్ద్రో దేవతా మిత్రావరుణౌ స దిశాం దేవౌ దేవతానామృచ్ఛతు| యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసత్కర్థయతు నవ చ ||5||
 //

యత్తేఽచితం యదు చితం తే అగ్నే| యత్త ఊనం యదు తేఽతిరిక్తమ్|
 ఆదిత్యాస్తదజ్గిరసశ్చిన్వన్తు| విశ్వే తే దేవాశ్చితిమాపూరయన్తు|| చితశ్చాసి సంచితశ్చాస్యగ్నే|
 ఏతావాగ్శ్చాసి భూయాగ్శ్చాస్యగ్నే|| లోకం పుణ చ్చిద్రం పుణ| అథో సీద శివా త్వమ్|

ఇ॒న్ద్రాగ్ని॑ త్వా॒ బృ॒హ॒స్ప॒తిః॑ | అ॒స్మిన్ యో॑నా॒ వసీ॑షదన్న్ | [33] తయా॑ దే॒వతయా॑ఽఙ్గిర॒స్పద్మ॑వా
 సీ॒ద॥ తా॑ అ॒స్య సూ॒దదో॑హ॒సః | సోమ॑గ్గ్ శ్రీ॒ణన్తి॑ పృ॒శ్నయః॑ | జన్మ॑న్దే॒వానాం॑ వి॒శః | త్రి॒ష్వారో॑చ॒సే
 ది॒వః | తయా॑ దే॒వతయా॑ఽఙ్గిర॒స్పద్మ॑వా సీ॒ద॥ అగ్నే॑ దే॒వాగ్ం ఇ॒హోవ॑హ | జ॒జ్ఞానో
 వృ॒క్తబ॑ర్హిషే | అసి॒ హోతా॑ న ఈ॒డ్యః॑ | అగ॑న్మ మ॒హో మ॑నసా॒ యవి॑ష్ఠమ్ | [34] యో
 దీ॒దాయ॑ సమి॒ద్ధ స్వే దు॒రోణీ॑ | చి॒త్రభా॑నూ రోద॒సీ అ॒న్తరు॒ర్వీ | స్వా॒హుతం॑ వి॒శ్వతః॑
 ప్ర॒త్యఞ్చ॑మ్ | మే॒ధాకా॑రం విద॒ధస్య॑ ప్ర॒సాధ॑నమ్ | అగ్ని॑గ్ం హో॒తారం॑ పరి॒భూత॑మం
 మ॒తిమ్ | త్వామ॑ర్భస్య హ॒విషః॑ సమా॒నమి॑త్ | త్వాం మ॒హో వృ॑ణతే నరో నా॒న్యం త్వత్ |
 మను॑ష్వత్త్వా నిధీ॒మహి॑ | మను॑ష్వథ్సమిధీ॒మహి॑ | అగ్నే॑ మను॑ష్వదఙ్గిరః | [35] దే॒వాన్
 దే॒వాయ॑తే॒ యజ॑ | అగ్ని॑ర్ హి వా॒జినం॑ విశే॒ దదా॑తి వి॒శ్వచ॑ర్షణిః | అగ్ని॑ రా॒యే
 స్వా॒భువ॑మ్ | స ప్రీ॒తో యా॑తి వా॒ర్యమ్ | ఇష॑గ్గ్ స్తో॒తృభ్య॑ ఆ॒భర॑ | పృ॒ష్టో ది॒వి పృ॒ష్టో అగ్నిః॑
 పృ॒థి॒వ్యామ్ | పృ॒ష్టో వి॒శ్వా ఓ॒షధీ॑రావి॒వేశ॑ | వై॒శ్వాన॑రః సహ॒సా పృ॒ష్టో అగ్నిః॑ | స నో॒ ది॒వా స
 రి॒షః పా॑తు నక్తమ్ | [36]

అ॒సీష॑దన్ యవి॑ష్ఠమ॒జ్గిరో॑ నక్తమ్ ||6||

అ॒యం వా॒వ యః॑ ప॒వతే॑ | సోఽగ్ని॑ర్నాచి॒కేతః॑ | స య॑త్ప్రా॒జ్ఞవ॑తే | తద॑స్య శి॒రః | అథ॑
 యద్ద॒క్షిణా॑ | స ద॒క్షిణః॑ పక్షః | అథ॑ యత్ప్ర॒త్యక్ | తత్పు॑చ్ఛమ్ | యదుద॒జ్ | స ఉ॒త్తరః॑ పక్షః |
 [37] అథ॑ యథ్సం॒వాతి॑ తద॑స్య సమ॒ఞ్చనం॑ చ ప్ర॒సార॑ణం చ | అథో॑ సమృదే॒వాస్య సా॑ | సగ్ం
 హ వా॒ అస్మై॑ స కా॒మః ప॒ద్యతే॑ | యత్కా॒మో య॒జతే॑ | యోఽగ్నిం॑ నాచి॒కేతం॑ చి॒నుతే॑ | య
 ఉ చై॒నమే॑వం వేద | యో హ వా అగ్నే॑ర్నాచి॒కేతస్యా॑యతనం ప్రతి॒ష్ఠాం వేద॑ | ఆ॒యత॑నవాన్
 భ॒వతి॑ గచ్ఛతి ప్రతి॒ష్ఠామ్ | [38] హి॒రణ్యం॑ వా అగ్నే॑ర్నాచి॒కేతస్యా॑యతనం ప్రతి॒ష్ఠా | య ఏ॒వం
 వేద॑ | ఆ॒యత॑నవాన్ భ॒వతి॑ గచ్ఛతి ప్రతి॒ష్ఠామ్ | యో హ వా అగ్నే॑ర్నాచి॒కేతస్య॑ శరీరం వేద |
 సశరీ॑ర ఏ॒వ స్వ॒ర్గం లో॒కమే॑తి హి॒రణ్యం॑ వా అగ్నే॑ర్నాచి॒కేతస్య॑ శరీరమ్ | య ఏ॒వం వేద॑ |

స॒శరీ॑ర ఏ॒వ స్వ॑ర్గం లో॒కమే॑తి॥ అథో॑ యథా॑ రు॒క్మ ఉ॑త్త॒ష్టో భా॑య్యాత్[౩౯] ఏ॒వమే॒వ స
 తే॑జసా॒ యశ॑సా॒ అస్మి॑గ్గ్శ్చ లో॒కేఽము॑ష్మిగ్గ్శ్చ భాతి॥ ఉ॒రవో॑ హ వై నామై॒తే లో॒కాః॑
 యోఽవ॑రేణాదిత్యమ్॑ అథ హై॒తే వరీ॑యాగ్ంసో లో॒కాః॑ యే ప॑రేణాదిత్యమ్॑ అ॒న్తవ॑న్తగ్ం హ
 వా ఏ॒ష క్ష॑య్యం లో॒కం జ॑యతి॒ యోఽవ॑రేణాదిత్యమ్॑ అథ హై॒షోఽన॑న్తమపారమక్షయ్యం
 లో॒కం జ॑యతి॒ యః ప॑రేణాదిత్యమ్॑[౪౦] అ॒నన్త॑గ్ం హ వా అపారమక్షయ్యం లో॒కం జ॑యతి॒
 యోఽగ్నిం॑ నాచికేతం చి॒నుతే॑ య ఉ చై॒నమే॒వం వే॑ద॥ అథో॑ యథా॑ రథే॒ తిష్ఠ॑న్ పక్ష॒సీ
 ప॑ర్యావర్తమాసే ప్రత్యపేక్షతే॑ ఏ॒వమహో॑రాత్రే ప్రత్యపేక్షతే॑ నాస్యాహోరాత్రే లో॒కమా॑పుతః॑
 యోఽగ్నిం॑ నాచికేతం చి॒నుతే॑ య ఉ చై॒నమే॒వం వే॑ద॥[౪౦]

ఉత్త॑రః పక్షో గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠాం భాయ్యాద్యః పరేణాదిత్యమష్టౌ చ ॥7॥

ఉ॒శన్ హ వై వా॑జశ్రవ॒సః స॑ర్వవేద॒సం దదౌ॑ తస్య హ నచికేతా నామ పుత్ర ఆసా తగ్ం హ
 కు॒మార॑గ్ం స॒న్తమ్॑ దక్షిణాసు నీ॒యమా॑నాసు శ్రద్ధాఽవిపే॒శా స హో॑వాచ తత క॒స్మై
 మాం దా॒స్యసీ॑తి ద్వి॒తీయం॑ తృ॒తీయమ్॑ తగ్ం హ పరీత ఉవాచ మృత్యువే త్వా
 దదామీతి తగ్ం హ స్మృ॒త్థితం॑ వాగభివదతి[౪౧] గౌతమ కుమారమితి స హోవాచ పరేహి
 మృత్యోర్నహన్ మృత్యువే వై త్వాదామితి తం వై ప్రవస॒న్తం గ॒న్తాసీ॑తి హోవాచ తస్య స్మ
 తిస్తో రాత్రీరనాశ్వాన్ గృహే వసతాత్ స యది త్వా పుచ్చేత్ కుమార కతి
 రాత్రీరవాధ్నిరితి తిస్త ఇతి ప్రతిబ్రూతాత్ కిం ప్రథ॒మాగ్ం రా॒త్రిమా॑శ్నా ఇతి[౪౩] ప్రజాం త
 ఇతి కిం ద్వి॒తీయా॑మితి పశూగ్స్త ఇతి కిం తృ॒తీయా॑మితి సాధుకృత్యాం త ఇతి తం వై
 ప్రవస॒న్తం జ॑గామ తస్య హ తిస్తో రాత్రీరనాశ్వాన్ గృహ ఉవాస తమాగత్య పప్రచ్ఛ
 కుమార కతి రాత్రీరవాధ్నిరితి తిస్త ఇతి ప్రత్యువాచ[౪౪] కిం ప్రథ॒మాగ్ం రా॒త్రిమా॑శ్నా ఇతి
 ప్రజాం త ఇతి కిం ద్వి॒తీయా॑మితి పశూగ్స్త ఇతి కిం తృ॒తీయా॑మితి సాధుకృత్యాం త
 ఇతి॥ నమస్తే అస్తు భగవ ఇతి హోవాచ వరం వృణీష్యేతి పితరమేవ జీవన్నయానీతి

ద్వి॑తీ॒యం॑ వృ॒ణీ॒ష్యేతి॑[౪౩] ఇ॒ష్టా॒పూ॒ర్త॒యా॒ర్కే॒క్షి॒తిం॑ బ్రూ॒హీ॒తి హో॑వాచ॒ తస్మై॑ హై॒త॒మ॒గ్నిం॑
నా॒చి॒కే॒త॒ము॒వాచ॑ తతో॒ వై తస్యే॑ష్టా॒పూ॒ర్తే నా క్షీ॑యేతే॒ నాస్యే॑ష్టా॒పూ॒ర్తే క్షీ॑యేతే॒ యోగ్నిం॑
నా॒చి॒కే॒తం॑ చి॒నుతే॑ య ఉ చై॒నమే॒వం వే॒ద తృ॑తీ॒యం వృ॒ణీ॒ష్యేతి॑ పు॒నర్మృ॒త్యోర్కే॒ప॒జి॒తిం
బ్రూ॒హీ॒తి హో॑వాచ॒ తస్మై॑ హై॒త॒మ॒గ్నిం నా॒చి॒కే॒త॒ము॒వాచ॑ తతో॒ వై సో॒ప
పు॒నర్మృ॒త్యు॒మ॒జ॒యతే॑[౪౬] అప పు॒నర్మృ॒త్యుం జ॒యతి॑ యోగ్నిం॑ నా॒చి॒కే॒తం చి॒నుతే॑ య
ఉ చై॒నమే॒వం వే॒ద॥ ప్ర॒జాప॑తి॒ర్వై ప్ర॒జాకా॑మస్తపో॒తప్య॑త॒ స హి॑రణ్య॒ముదా॑స్యతే॒ తదగ్నా॑
ప్రా॒స్యతే॑ తదస్మై॑ నాచ్యదయతే॒ తద్ద్వి॑తీ॒యం ప్రా॒స్యతే॑ తదస్మై॑ వైవాచ్యదయతే॒
తత్తృ॑తీ॒యం ప్రా॒స్యతే॑[౪౭] తదస్మై॑ వైవాచ్యదయతే॒ తదాత్మ॑న్నే॒వ హృ॑దయ్యే॒గ్నౌ వైశ్వా॑నరే
ప్రా॒స్యతే॑ తదస్మా॒ అచ్య॑దయతే॒ తస్మాద్ధి॑రణ్యం కని॒ష్ఠం ధ॑నానామ్ భు॒జ్జత్ప్రి॑యతమమ్
హృ॒ద॒య॒జగ్ం హి॑ స వై తమే॒వ నా॒వి॒న్దతే॑ యస్మై॑ తాం దక్షి॒ణామ॑సే॒ప్యతే॑ తాగ్ం
స్వా॒యౌవ హ॑స్తాయ దక్షి॒ణాయా॑నయతే॒ తాం ప్ర॑త్యగృహ్ణోతే॑[౪౮] దక్షాయ త్వా దక్షి॒ణాం
ప్రతి॑గృహ్ణామీతి సో॒దక్ష॑త దక్షి॒ణాం ప్రతి॑గృహ్య దక్షతే హ వై దక్షి॒ణాం ప్రతి॑గృహ్య య
ఏ॒వం వే॒ద॥ ఏ॒తద్ధ॑ స్మ వై తద్వి॒ద్వాగ్ంసో॑ వాజశ్ర॒వసా॑ గోత॒మాః అ॒ప్యనూ॑దేశ్యాం దక్షి॒ణాం
ప్రతి॑గృహ్ణన్తి ఉభయే॒న వ॑యం దక్షి॒ప్యామ॑హ ఏ॒వ దక్షి॒ణాం ప్రతి॑గృహ్యేతి తే॒దక్ష॑న్త
దక్షి॒ణాం ప్రతి॑గృహ్య దక్షతే హ వై దక్షి॒ణాం ప్రతి॑గృహ్య య ఏ॒వం వే॒ద ప్ర॒హస్యం॑
వీ॒నాతి॑[౪౯]

వదత్యాశ్చ ఇత్యువాచ ద్వి॑తీ॒యం వృ॒ణీ॒ష్యేత్య॑జయత్తృ॒తీయం॑ ప్రా॒స్యదగృ॑హ్ణోద్య ఏ॒వం వే॒దైకం॑ చ ॥౪౮॥

తగ్ం హై॒తమే॑కే పశుబ॒న్ధ ఏ॒వోత్త॑రవే॒ద్యాం చి॒న్వతే॑ ఉత్త॒రవే॑ది స॒మ్మిత॑ ఏ॒షోగ్ని॑రితి వద॒న్తః
తన్న తథా కు॒ర్యాతే॑ ఏ॒తమ॒గ్నిం కా॑మే॒న వ్య॑ర్ధయేత్ స ఏ॒నం కా॑మే॒న వ్యృ॑ద్ధః కా॑మే॒న
వ్య॑ర్ధయేత్ సౌ॒మ్యే వా॒వై॒నమ॑ధ్వరే చి॒న్వేత॑ యత్ర వా భూ॒యిష్టా ఆ॑హుతయా
హూ॒యేరన్న్ ఏ॒తమ॒గ్నిం కా॑మే॒న స॒మర్ధ॑యతి స ఏ॒నం కా॑మే॒న స॒మృ॑ద్ధః[౫౦] కా॑మే॒న

సమర్థయతి॥ అథ హైనం పురర్షయః॥ ఉత్తరపేద్యామేవ సత్రియమచిన్వత॥ తతో వై
 తేఽవిన్దన్త ప్రజామ్॥ అభి స్వర్గం లోకమజయన్॥ విన్దత ఏవ ప్రజామ్॥ అభి స్వర్గం లోకం
 జయతి॥ యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే॥ య ఉ చైనమేవం వేద॥ అథ హైనం వాయుర్
 ఋద్ధికామః॥ [౫౧] యథాన్యస్తమేవోపదధే॥ తతో వై స ఏతామృద్ధిమార్ధ్నోత్॥ యామిదం
 వాయుర్ ఋద్ధః॥ ఏతామృద్ధిమృద్ధోతి॥ యామిదం వాయుర్ ఋద్ధః॥ యోఽగ్నిం
 నాచికేతం చినుతే॥ య ఉ చైనమేవం వేద॥ అథ హైనం గోబలో వార్షః పశుకామః॥
 పాఙ్క్తమేవ చిక్వే॥ పశ్చ పురస్తాత్॥ [౫౨] పశ్చ దక్షిణతః॥ పశ్చ పశ్చాత్॥ పశ్చోత్తరతః॥
 ఏకాం మధ్యే॥ తతో వై స సహస్రం పశూన్ ప్రాప్నోత్॥ ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోతి॥ యోఽగ్నిం
 నాచికేతం చినుతే॥ య ఉ చైనమేవం వేద॥ అథ హైనం ప్రజాపతిర్జ్యేష్ఠకామో
 యశస్కామః ప్రజననకామః॥ త్రివృతమేవ చిక్వే॥ [౫౩] సప్త పురస్తాత్॥ తిస్రో దక్షిణతః॥ సప్త
 పశ్చాత్॥ తిస్ర ఉత్తరతః॥ ఏకాం మధ్యే॥ తతో వై స ప్ర యశో జ్యేష్ఠమాప్నోత్॥ ఏతాం
 ప్రజాతిం ప్రాజాయత॥ యామిదం ప్రజాః ప్రజాయన్తే॥ త్రివృద్వై జ్యేష్ఠమ్॥ మాతా పితా
 పుత్రః॥ [౫౪] త్రివృత్ప్రజననమ్॥ ఉపస్థో యానిర్మధ్యమా॥ ప్ర యశో జ్యేష్ఠమాప్నోతి॥ ఏతాం
 ప్రజాతిం ప్రజాయతే॥ యామిదం ప్రజాః ప్రజాయన్తే॥ యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే॥ య ఉ
 చైనమేవం వేద॥ అథ హైనమిన్ద్రో జ్యేష్ఠకామః॥ ఊర్ధ్వా ఏవోపదధే॥ తతో వై స
 జ్యేష్ఠమగచ్ఛత్॥ [౫౫] జ్యేష్ఠం గచ్ఛతి॥ యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే॥ య ఉ చైనమేవం
 వేద॥ అథ హైనమసావాదిత్యః స్వర్గకామః॥ ప్రాచీరేవోపదధే॥ తతో వై సోఽభి స్వర్గం
 లోకమజయత్॥ అభి స్వర్గం లోకం జయతి॥ యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే॥ య ఉ
 చైనమేవం వేద॥ స యదీచ్ఛేత్॥ [౫౬] తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి॥
 ప్రాజాహోతుర్ధిష్ణ్యాదుధ్సర్పేత్॥ యేయం ప్రాగాద్యశస్వతీ॥ సా మా ప్రోర్ణోతు॥ తేజసా
 యశసా బ్రహ్మవర్చసేనేతి॥ తేజస్వీవ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి॥ అథ యదీచ్ఛేత్॥
 భూయిష్ఠం మే శ్రద్ధధీరన్॥ భూయిష్ఠా దక్షిణా నయేయురితి॥ దక్షిణాసు నీయమానాసు

ప్రాచ్యేహి ప్రాచ్యేహితి ప్రాచీ జషాణా వేత్వాజ్యస్య స్వాహేతి సువేణోపహత్యాహవనీయే
 జుహుయాత్ | [౫౭] భూయిష్ఠమేవాస్మై శ్రద్ధధతే | భూయిష్ఠా దక్షిణా నయన్తి ||
 పురీషముపధాయ | చితిక్లుప్తిభిరభిమృశ్య | అగ్నిం ప్రణీయాపసమాధాయ | చతస్ర ఏతా
 ఆహుతీర్జుహోతి | త్వమగ్నే రుద్ర ఇతి శతరుద్రీయస్య రూపమ్ | అగ్నావిష్ణూ ఇతి
 వసోర్ధారాయాః | అన్నపత ఇత్యన్నహోమః | సప్త తే అగ్నే సమిధః సప్త జిహ్వ ఇతి విశ్వప్రీః ||

[౫౮]

సమృద్ధ ఋద్ధికామః పురస్తాచ్ఛిక్యే పుత్రోగచ్ఛదిచ్ఛేజ్జుహుయాద్విశ్వప్రీః ||9||
 పురరషయో వాయుర్గోబలః సహస్రం ప్రజాపతిస్త్రీవృద్ధిన్తోసావాదిత్యః స యదీచ్ఛేత్ ||

యాం ప్రథమామిష్టకాముపదధాతి | ఇమం తయా లోకమభి జయతి | అథో యా
 అస్మిల్లోకే దేవతాః | తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి | యాం
 ద్వితీయాముపదధాతి | అన్తరిక్షలోకం తయాభిజయతి | అథో యా అన్తరిక్షలోకే దేవతాః |
 తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి | యాం తృతీయాముపదధాతి | అముం తయా
 లోకమభిజయతి | [౫౯] అథో యా అముష్మిల్లోకే దేవతాః | తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం
 సలోకతామాప్నోతి | అథో యా అమూరితరా అష్టాదశ | య ఏవామీ ఉరవశ్చ
 వరీయాగ్ంసశ్చ లోకాః | తాసేవ తాభిరభిజయతి | కామచారో హ వా అన్యోరుషు చ
 వరీయస్సు చ లోకేషు భవతి | యోగ్ం నాచికేతం చినుతే | య ఉ చైనమేవం వేద ||
 సంవత్సరో వా అగ్నిర్నాచికేతః | తస్య వసంతః శిరః | [౬౦] గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః | వర్షా ఉత్తరః |
 శరత్పుచ్ఛమ్ | మాసాః కర్మకారాః | అహోరాత్రే శతరుద్రీయమ్ | పర్జన్యో వసోర్ధారా | యథా
 వై పర్జన్యః సువృష్టం వృష్ట్యా | ప్రజాభ్యః సర్వాన్ కామాన్ ధన్వంపూరయతి | ఏవమేవ స తస్య
 సర్వాన్ కామాన్ ధన్వంపూరయతి | యోగ్ం నాచికేతం చినుతే | [౬౧] య ఉ చైనమేవం వేద ||
 సంవత్సరో వా అగ్నిర్నాచికేతః | తస్య వసంతః శిరః | గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః | వర్షాః పుచ్ఛమ్ |

శరదుత్తరః పక్షాః హేమన్తో మధ్యమ్ పూర్వపక్షాశ్చితయః అపరపక్షాః పురీషమ్
అహోరాత్రాణీష్టకాః॥ ఏష వావ సోఽగ్నిరగ్నిమయః పునర్ణవః అగ్నిమయో హ వై పునర్ణవో
భూత్వా స్వర్గం లోకమేతి ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే య ఉ
చైనమేవం వేద॥[౬౨]

అముం తయా లోకమభి జయతి శిరశ్చినుత ఇష్టకాష్టట్ట ॥10॥

లోకస్త్వమగ్నేఽగ్నావిష్టా అన్నపతే సప్త తే అగ్నే యత్తే చితమయం వావోశన్ హ వై తగ్ం హైతం యాం ప్రథమామిష్టకాం
దశ ॥10॥

లోక ఆదిత్య ఓజోఽస్యార్థా దిగనన్తగ్ం హ వై కామేన గ్రీష్మో ద్విషష్టిః ॥62॥

లోకోసియ ఉచైనమేవం వేద॥

॥హరిః ఓమ్॥

తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే ద్వాదశ ప్రపాఠకః

॥చాతుర్హోత్రచయనం వైశ్వసృజచయనం చ॥

హరిః ఓమ్॥ తుభ్యం తా అజ్గిరస్తమాశ్యామ తం కామమగ్నీ॥ ఆశానాం త్వా విశ్వా ఆశాః॥
అను నోద్యానుమతిరన్ విదనుమతే త్వమ్॥ కామో భూతస్య కామస్తదగ్నీ॥ బ్రహ్మ
జజ్ఞానం పితా విరాజామ్॥ యజ్ఞో రాయోయం యజ్ఞః॥ ఆపో భద్రా ఆదితృశ్యామి॥
తుభ్యం భరన్తి యో దేహ్యః॥ పూర్వం దేవా అపరేణ ప్రాణాపానౌ॥ హవ్యవాహగ్నీ స్వప్తమ్॥

[0]

తుభ్యం దశ ॥1॥

దేవేభ్యో వై స్వర్గో లోకస్తిరోభవత్ తే ప్రజాపతిమబ్రువన్ ప్రజాపతే స్వర్గో వై నో
లోకస్తిరోభవాత్ తమన్ విచ్ఛేతి తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వేచ్ఛత్ తం
యజ్ఞక్రతుభిర్నాన్వవిన్దత్ తమిష్టిభిరన్వేచ్ఛత్ తమిష్టిభిరన్వవిన్దత్ తదిష్టినామిష్టిత్వమ్
ఏష్టయా హ వై నామ తా ఇష్టయ ఇత్యాచక్షతే పరోక్షేణ పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః॥౧॥
తమాశాబ్రవీత్ ప్రజాపత ఆశయా వై శ్రామ్యసి అహము వా ఆశాస్మి మాం ను
యజస్వ అథ తే సత్యాశా భవిష్యతి అను స్వర్గం లోకం వేధస్యసీతి స ఏతమగ్నయే
కామాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ ఆశాయై చరుమ్ అనుమత్యై చరుమ్ తతో
వై తస్య సత్యాశాభవత్ అను స్వర్గం లోకమవిన్దత్ సత్యా హ వా అస్యాశా భవతి
అను స్వర్గం లోకం విన్దతి య ఏతేన హవిషా యజతే య ఉ చైనదేవం వేద సోత్ర
జుహోతి అగ్నయే కామాయ స్వాహాశాయై స్వాహా అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే

స్వా॑హా॒ స్వ॒ర్గా॑య॒ లో॒కాయ॒ స్వా॑హా॒ఽగ్న॑యే॒ స్వి॒ష్ట॒కృ॒తే॒ స్వా॑హే॒తి॑॥ [3] తం॒ కా॒మో॒ఽబ్ర॑వీత్ |
 ప్ర॒జా॒పతే॒ కా॒మే॒న॒ వై శ్రా॑మ్య॒సి॒ అ॒హ॒ము॒ వై కా॒మో॒ఽస్మి॒ మాం ను॑ య॒జస్వ॒ | అథ॑ తే॒ స॒త్యః॑
 కా॒మో భ॑విష్య॒తి॒ అను॑ స్వ॒ర్గం లో॒కం వే॒ధ్స్య॑సీ॒తి॒ స ఏ॒త॒మ॒గ్న॑యే॒ కా॒మాయ॑
 పు॒రో॒డా॒శ॒మ॒ష్టాక॑పాలం॒ నిర॑వపత్ | కా॒మాయ॑ చ॒రుమ్ | అను॑మ॒త్యై చ॒రుమ్ | తతో॑ వై త॒స్య
 స॒త్యః కా॒మో॒ఽభ॑వత్ | అను॑ స్వ॒ర్గం లో॒కమ॑వి॒న్దత్ | స॒త్యో హ॒ వా అ॒స్య కా॒మో భ॑వతి॒ అను॑
 స్వ॒ర్గం లో॒కం వి॒న్దతి॒ య ఏ॒తే॒న హ॑విషా॒ య॒జతే॑ | య ఉ॒ చై॒నదే॒వం వే॒ద | సో॒ఽత్ర॑ జుహో॒తి॒ |
 అ॒గ్న॑యే॒ కా॒మాయ॑ స్వా॑హా॒ కా॒మాయ॑ స్వా॑హా॒ అను॑మ॒త్యై స్వా॑హా॒ ప్ర॒జా॒పత॑యే॒ స్వా॑హా॒
 స్వ॒ర్గా॑య॒ లో॒కాయ॒ స్వా॑హా॒ఽగ్న॑యే॒ స్వి॒ష్ట॒కృ॒తే॒ స్వా॑హే॒తి॑॥ [4] తం॒ బ్ర॒హ్మ॑బ్ర॒వీత్ | ప్ర॒జా॒పతే॒
 బ్ర॒హ్మ॑ణా॒ వై శ్రా॑మ్య॒సి॒ అ॒హ॒ము॒ వై బ్ర॒హ్మ॑స్మి॒ మాం ను॑ య॒జస్వ॒ | అథ॑ తే॒ బ్ర॒హ్మ॑ణ్వాన్
 య॒జ్ఞో భ॑విష్య॒తి॒ అను॑ స్వ॒ర్గం లో॒కం వే॒ధ్స్య॑సీ॒తి॒ స ఏ॒త॒మ॒గ్న॑యే॒ కా॒మాయ॑
 పు॒రో॒డా॒శ॒మ॒ష్టాక॑పాలం॒ నిర॑వపత్ | బ్ర॒హ్మ॑ణే చ॒రుమ్ | అను॑మ॒త్యై చ॒రుమ్ | తతో॑ వై త॒స్య
 బ్ర॒హ్మ॑ణ్వాన్ య॒జ్ఞో॒ఽభ॑వత్ | అను॑ స్వ॒ర్గం లో॒కమ॑వి॒న్దత్ | బ్ర॒హ్మ॑ణ్వాన్ హ॒ వా అ॒స్య య॒జ్ఞో
 భ॑వతి॒ అను॑ స్వ॒ర్గం లో॒కం వి॒న్దతి॒ య ఏ॒తే॒న హ॑విషా॒ య॒జతే॑ | య ఉ॒ చై॒నదే॒వం వే॒ద |
 సో॒ఽత్ర॑ జుహో॒తి॒ | అ॒గ్న॑యే॒ కా॒మాయ॑ స్వా॑హా॒ బ్ర॒హ్మ॑ణే స్వా॑హా॒ అను॑మ॒త్యై స్వా॑హా॒
 ప్ర॒జా॒పత॑యే॒ స్వా॑హా॒ స్వ॒ర్గా॑య॒ లో॒కాయ॒ స్వా॑హా॒ఽగ్న॑యే॒ స్వి॒ష్ట॒కృ॒తే॒ స్వా॑హే॒తి॑॥ [5] తం॒
 య॒జ్ఞో॒ఽబ్ర॑వీత్ | ప్ర॒జా॒పతే॒ య॒జ్ఞే॒న॒ వై శ్రా॑మ్య॒సి॒ అ॒హ॒ము॒ వై య॒జ్ఞో॒ఽస్మి॒ మాం ను॑
 య॒జస్వ॒ | అథ॑ తే॒ స॒త్యో య॒జ్ఞో భ॑వష్య॒తి॒ అను॑ స్వ॒ర్గం లో॒కం వే॒ధ్స్య॑సీ॒తి॒ స ఏ॒త॒మ॒గ్న॑యే॒
 కా॒మాయ॑ పు॒రో॒డా॒శ॒మ॒ష్టాక॑పాలం॒ నిర॑వపత్ | య॒జ్ఞాయ॑ చ॒రుమ్ | అను॑మ॒త్యై చ॒రుమ్ |
 తతో॑ వై త॒స్య స॒త్యో య॒జ్ఞో॒ఽభ॑వత్ | అను॑ స్వ॒ర్గం లో॒కమ॑వి॒న్దత్ | స॒త్యో హ॒ వా అ॒స్య య॒జ్ఞో
 భ॑వతి॒ అను॑ స్వ॒ర్గం లో॒కం వి॒న్దతి॒ య ఏ॒తే॒న హ॑విషా॒ య॒జతే॑ | య ఉ॒ చై॒నదే॒వం వే॒ద |
 సో॒ఽత్ర॑ జుహో॒తి॒ | అ॒గ్న॑యే॒ కా॒మాయ॑ స్వా॑హా॒ య॒జ్ఞాయ॑ స్వా॑హా॒ అను॑మ॒త్యై స్వా॑హా॒
 ప్ర॒జా॒పత॑యే॒ స్వా॑హా॒ స్వ॒ర్గా॑య॒ లో॒కాయ॒ స్వా॑హా॒ఽగ్న॑యే॒ స్వి॒ష్ట॒కృ॒తే॒ స్వా॑హే॒తి॑॥ [6]

త॒మా॒పో॒ఽబ్రు॒వన్న్| ప్ర॒జా॒ప॒తే॒ఽపు॒న॒ వై స॒ర్వే కా॒మాః శ్రీ॒తాః| వ॒య॒ము వా ఆ॒పః స్మః|
 అ॒స్మా॒న్ను॒ య॒జస్వ| అథ॒ త్వ॒యి స॒ర్వే కా॒మాః శ్ర॒యిష్య॑న్తే| అను॒ స్వర్గం॑ లో॒కం వే॒ధన్య॑సీ॒తి|
 స ఏ॒త॒మ॒గ్న॒యే కా॒మాయ॑ పు॒రో॒డా॒శ॒మ॒ష్టాక॑పాలం నిర॒వప॑త్| అ॒ద్భ్యశ్చ॑రుమ్| అను॒మ॒త్యై
 చ॒రుమ్| తతో॒ వై త॒స్మిన్ స॒ర్వే కా॒మా అ॒శ్రయ॑న్త| అను॒ స్వర్గం॑ లో॒కమ॑వి॒న్దత్| స॒ర్వే హ॒ వా
 అ॒స్మిన్ కా॒మాః శ్ర॒యన్తే| అను॒ స్వర్గం॑ లో॒కం వి॒న్దతి॑ య ఏ॒తేన॑ హ॒విషా॑ య॒జతే| య ఉ
 చై॒నదే॑వం వే॒ద| సో॒ఽత్ర॑ జు॒హోతి॑| అ॒గ్న॒యే కా॒మాయ॑ స్వా॒హాఽద్భ్యః॑ స్వా॒హా| అను॒మ॒త్యై
 స్వా॒హా ప్ర॒జా॒ప॒తయే॑ స్వా॒హా| స్వ॒ర్గా॒య లో॒కాయ॑ స్వా॒హాఽగ్న॒యే స్వి॒ష్టకృ॑తే స్వా॒హేతి॑||[2]
 త॒మ॒గ్ని॒ర్బలి॑మాన॒బ్రవీ॑త్| ప్ర॒జా॒ప॒తే॒ఽగ్న॒యే వై బ॒లిమ॑తే స॒ర్వాణి॑ భూ॒తాని॑ బ॒లిగ్ం హ॑రన్తి|
 అ॒హ॒ము వా అ॒గ్ని॒ర్బలి॑మాన॒స్మి మాం ను॑ య॒జస్వ| అథ॒ తే స॒ర్వాణి॑ భూ॒తాని॑ బ॒లిగ్ం
 హ॑రి॒ష్యన్తి| అను॒ స్వర్గం॑ లో॒కం వే॒ధన్య॑సీ॒తి స ఏ॒త॒మ॒గ్న॒యే కా॒మాయ॑
 పు॒రో॒డా॒శ॒మ॒ష్టాక॑పాలం నిర॒వప॑త్| అ॒గ్న॒యే బ॒లిమ॑తే చ॒రుమ్| అను॒మ॒త్యై చ॒రుమ్| తతో॒
 వై త॒స్మై స॒ర్వాణి॑ భూ॒తాని॑ బ॒లిమ॑హరన్న్| అను॒ స్వర్గం॑ లో॒కమ॑వి॒న్దత్| స॒ర్వాణి॑ హ॒ వా
 అ॒స్మై భూ॒తాని॑ బ॒లిగ్ం హ॑రన్తి| అను॒ స్వర్గం॑ లో॒కం వి॒న్దతి॑ య ఏ॒తేన॑ హ॒విషా॑ య॒జతే|
 య ఉ చై॒నదే॑వం వే॒ద| సో॒ఽత్ర॑ జు॒హోతి॑| అ॒గ్న॒యే కా॒మాయ॑ స్వా॒హాఽగ్న॒యే బ॒లిమ॑తే
 స్వా॒హా| అను॒మ॒త్యై స్వా॒హా ప్ర॒జా॒ప॒తయే॑ స్వా॒హా| స్వ॒ర్గా॒య లో॒కాయ॑ స్వా॒హాఽగ్న॒యే
 స్వి॒ష్టకృ॑తే స్వా॒హేతి॑|| [3] త॒మ॒ను॒వి॒త్తిర॑బ్రవీ॒త్| ప్ర॒జా॒ప॒తే స్వర్గం॑ వై లో॒కమ॑ను॒వి॒ధన్సీ॑
 అ॒హ॒ము వా అను॒వి॒త్తిర॑స్మి॒ మాం ను॑ య॒జస్వ| అథ॒ తే స॒త్యా॑ను॒వి॒త్తిర్భ॑వి॒ష్యతి॑| అను॒
 స్వర్గం॑ లో॒కం వే॒ధన్య॑సీ॒తి స ఏ॒త॒మ॒గ్న॒యే కా॒మాయ॑ పు॒రో॒డా॒శ॒మ॒ష్టాక॑పాలం నిర॒వప॑త్|
 అను॒వి॒త్త్యై చ॒రుమ్| అను॒మ॒త్యై చ॒రుమ్| తతో॒ వై త॒స్య స॒త్యా॑ను॒వి॒త్తిర॑భ॒వత్| అను॒
 స్వర్గం॑ లో॒కమ॑వి॒న్దత్| స॒త్యా హ॒ వా అ॒స్యాను॒వి॒త్తిర్భ॑వతి| అను॒ స్వర్గం॑ లో॒కం వి॒న్దతి॑ య
 ఏ॒తేన॑ హ॒విషా॑ య॒జతే| య ఉ చై॒నదే॑వం వే॒ద| సో॒ఽత్ర॑ జు॒హోతి॑| అ॒గ్న॒యే కా॒మాయ॑
 స్వా॒హాను॒వి॒త్త్యై స్వా॒హా| అను॒మ॒త్యై స్వా॒హా ప్ర॒జా॒ప॒తయే॑ స్వా॒హా| స్వ॒ర్గా॒య లో॒కాయ॑

స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి॥ [౯] తా వా ఏతాః సప్త స్వర్గస్య లోకస్య ద్వారః।
 దివశ్శ్యేనయోఽనువిత్తయో నామ। ఆశా ప్రథమాగ్ం రక్షతి। కామో ద్వితీయామ్। బ్రహ్మ
 తృతీయామ్। యజ్ఞశ్చతుర్థీమ్। ఆపః పంచమీమ్। అగ్నిర్బలిమాన్ఘ్నష్ఠీమ్। అనువిత్తిః
 సప్తమీమ్। అను హ వై స్వర్గం లోకం విన్దతి। కామచారోఽస్య స్వర్గే లోకే భవతి। య
 ఏతాభిరిష్టిభిర్యజతే। య ఉ చైనా ఏవం వేద॥ తాస్వన్ విష్టి పష్టోహీవరాం దద్యాత్కగ్ంసం
 చ। స్త్రియై చాభారగ్ం సమృద్ధ్యై॥[౧౦] //2//

తపసా దేవా దేవతామగ్ర ఆయన్న్। తపసర్షయః స్వరన్వవిన్దన్న్। తపసా సపత్నాన్
 ప్రణుదామారాతీః। యేనేదం విశ్వం పరిభూతం యదస్తి॥ ప్రథమజం దేవగ్ం హవిషా
 విధేమ। స్వయంభు బ్రహ్మ పరమం తపో యత్। స ఏవ పుత్రః స పితా స మాతా। తపో
 హ యక్షం ప్రథమగ్ం సంబభూవ॥ శ్రద్ధయా దేవో దేవత్వమశ్నుతే। శ్రద్ధా ప్రతిష్ఠా లోకస్య
 దేవీ [౧౧] సా నో జుషాణోప యజ్ఞమాగాత్। కామవధ్సాఽమృతం దుహనా॥ శ్రద్ధా దేవీ
 ప్రథమజా ఋతస్య। విశ్వస్య భర్తృ జగతః ప్రతిష్ఠా। తాగ్ శ్రద్ధాగ్ం హవిషా యజామహే।
 సా నో లోకమమృతం దధాతు। ఈశానా దేవీ భువనస్యాధిపత్నీ॥ ఆగాధ్సత్యగ్ం హవిరిదం
 జుషాణమ్। యస్మాద్దేవా జజ్ఞిరే భువనం చ విశ్వే। తస్మై విధేమ హవిషా ఘృతేన [౧౨]
 యథా దేవైః సధమాదం మదేమ॥ యస్య ప్రతిష్ఠోర్వన్తరిక్షమ్। యస్మాద్దేవా జజ్ఞిరే
 భువనం చ సర్వే। తథ్సత్యమర్చదుప యజ్ఞం న ఆగాత్। బ్రహ్మహుతీరుపమోదమానమ్॥
 మనసో వశే సర్వమిదం బభూవ। నాన్యస్య మనో వశమన్ వియాయ। భీష్మో హి దేవః
 సహసః సహీయాన్। స నో జుషాణ ఉప యజ్ఞమాగాత్॥ ఆకూతీనామధిపతిం చేతసాం చ।
 [౧౩] సంకల్పజాతిం దేవం విపశ్చిమ్। మనో రాజానమిహ వర్ధయన్తః। ఉపహవేఽస్య సుమతౌ
 స్యామ॥ చరణం పవిత్రం వితతం పురాణమ్। యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని తేన
 పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతాః। అతి పాప్మానమరాతిం తరేమ॥ లోకస్య ద్వారమర్చిమత్ప్రవిత్రమ్।

జ్యోతి॑ష్మద్భ్రా॑జమా॒నం మ॑హ॒స్వత్ అ॒మృత॑స్య ధా॒రా బ॒హుధా॑ దోహ॒మానమ్ చ॑రణం నో
 లోకే॑ సుధితాం దధాతు॥ అగ్ని॒ర్మూర్ధా భువః॑॥ అను నో॒ద్యానుమ॑తిరన్ విద॒నుమతే॑
 త్వమ్॥ హ॒వ్యవాహ॑గ్ స్వీష్టమ్॥[౧౪]

దే॒వీ ఘృ॑తేన చేతసాం చ దోహ॒మానం చ॑త్వారి చ ॥౩॥

దే॒వేభ్యో॑ వై స్వ॒ర్గో లోక॑స్తి॒రోభవత్ తే ప్ర॒జాప॑తిమబ్రువన్ ప్రజాపతే స్వ॒ర్గో వై నో
 లోక॑స్తి॒రోభూత్ తమన్ విచ్ఛే॑తి తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వైచ్ఛత్ తం
 యజ్ఞక్రతుభిర్నాన్వవిన్దత్ తమిష్టిభిరన్వైచ్ఛత్ తమిష్టిభిరన్వవిన్దత్ తదిష్టి॑నామిష్టిత్వమ్
 ఏష్టయా హ వై నామ తా ఇష్టయ ఇత్యాచక్షతే పరోక్షే॑ణ పరోక్షప్రియా ఇవ హి దే॒వాః॥[౧౫]
 తం తపో॑బ్రవీత్ ప్రజాపతే తపసా వై శ్రామ్య॑సి అహము వై తపో॑స్మి మాం ను
 యజస్వ అథ తే సత్యం తపో భవిష్యతి అను స్వ॒ర్గం లోకం వేధ్స్య॑సీతి స
 ఏతమాగ్ని॑యమష్టాకపాలం నిరవపత్ తపసే చరుమ్ అనుమత్యై చరుమ్ తతో వై తస్య
 సత్యం తపో॑భవత్ అను స్వ॒ర్గం లోక॑మవిన్దత్ సత్యగ్ం హ వా అస్య తపో భవతి అను
 స్వ॒ర్గం లోకం విన్దతి య ఏతేన హవిషా యజతే య ఉ చైనదే॒వం వేద॑ సోత్ర జుహోతి
 అగ్నయే స్వాహా తపసే స్వాహా అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా స్వ॒ర్గాయ
 లోకాయ స్వాహా॑గ్నయే స్వీష్టకృతే స్వాహేతి॥[౧౬] తగ్ శ్రద్ధా॑బ్రవీత్ ప్రజాపతే శ్రద్ధయా
 వై శ్రామ్య॑సి అహము వై శ్రద్ధా॑స్మి మాం ను యజస్వ అథ తే సత్యా శ్రద్ధా భవిష్యతి
 అను స్వ॒ర్గం లోకం వేధ్స్య॑సీతి స ఏతమాగ్ని॑యమష్టాకపాలం నిరవపత్ శ్రద్ధాయై
 చరుమ్ అనుమత్యై చరుమ్ తతో వై తస్య సత్యా శ్రద్ధాభవత్ అను స్వ॒ర్గం
 లోక॑మవిన్దత్ సత్యా హ వా అస్య శ్రద్ధా భవతి అను స్వ॒ర్గం లోకం విన్దతి య ఏతేన
 హవిషా యజతే య ఉ చైనదే॒వం వేద॑ సోత్ర జుహోతి అగ్నయే స్వాహా శ్రద్ధాయై
 స్వాహా అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా స్వ॒ర్గాయ లోకాయ స్వాహా॑గ్నయే

స్వీష్టకృతే స్వాహేతి॥[౧౭] తగ్ం సత్యమబ్రవీత్ ప్రజాపతే సత్యేన వై శ్రామ్యసి అహము వై
 సత్యమస్మి మాం ను యజస్వ అథ తే సత్యగ్ం సత్యం భవిష్యతి అను స్వర్గం లోకం
 వేధ్యసీతి స ఏతమాగ్నీయమష్టాకపాలం నిరవపత్ సత్యాయ చరుమ్ అనుమత్యై
 చరుమ్ తతో వై తస్య సత్యగ్ం సత్యమభవత్ అను స్వర్గం లోకమవిన్దత్ సత్యగ్ం హ
 వా అస్య సత్యం భవతి అను స్వర్గం లోకం విన్దతి య ఏతేన హవిషా యజతే య ఉ
 చైనదేవం వేద సోఽత్ర జుహోతి అగ్నయే స్వాహా సత్యాయ స్వాహా అనుమత్యై స్వాహా
 ప్రజాపతయే స్వాహా స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽగ్నయే స్వీష్టకృతే స్వాహేతి॥[౧౮] తం
 మనోఽబ్రవీత్ ప్రజాపతే మనసా వై శ్రామ్యసి అహము వై మనోఽస్మి మాం ను యజస్వ
 అథ తే సత్యం మనో భవిష్యతి అను స్వర్గం లోకం వేధ్యసీతి స
 ఏతమాగ్నీయమష్టాకపాలం నిరవపత్ మనసే చరుమ్ అనుమత్యై చరుమ్ తతో వై
 తస్య సత్యం మనోఽభవత్ అను స్వర్గం లోకమవిన్దత్ సత్యగ్ం హ వా అస్య మనో భవతి
 అను స్వర్గం లోకం విన్దతి య ఏతేన హవిషా యజతే య ఉ చైనదేవం వేద సోఽత్ర
 జుహోతి అగ్నయే స్వాహా మనసే స్వాహా అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా
 స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽగ్నయే స్వీష్టకృతే స్వాహేతి॥[౧౯] తం చరణమబ్రవీత్ ప్రజాపతే
 చరణేన వై శ్రామ్యసి అహము వై చరణమస్మి మాం ను యజస్వ అథ తే సత్యం చరణం
 భవిష్యతి అను స్వర్గం లోకం వేధ్యసీతి స ఏతమాగ్నీయమష్టాకపాలం నిరవపత్
 చరణాయ చరుమ్ అనుమత్యై చరుమ్ తతో వై తస్య సత్యం చరణమభవత్ అను
 స్వర్గం లోకమవిన్దత్ సత్యగ్ం హ వా అస్య చరణం భవతి అను స్వర్గం లోకం విన్దతి య
 ఏతేన హవిషా యజతే య ఉ చైనదేవం వేద సోఽత్ర జుహోతి అగ్నయే స్వాహా
 చరణాయ స్వాహా అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా స్వర్గాయ లోకాయ
 స్వాహాఽగ్నయే స్వీష్టకృతే స్వాహేతి॥[౨౦] తా వా ఏతాః పశ్చ స్వర్గస్య లోకస్య ద్వారః
 అపాఘా అనువిత్తయో నామ తపః ప్రథమాగ్ం రక్షతి శ్రద్ధా ద్వితీయామ్ సత్యం

తృ॒తీ॒యామ్॑ మ॒నశ్చ॑తు॒ర్థీ॒మ్ చ॑ర॒ణం ప॑శ్చా॒మీ॒మ్॑॥ అ॒ను హ॒ వై స్వ॑ర్గం లో॒కం వి॑న్దతి॒
కా॒మచా॑రో॒ఽస్య స్వ॑ర్గే లో॒కే భ॑వతి॒ య ఏ॒తాభి॑రిష్టి॒భిర్య॑జతే॒ య ఉ॒ చైనా॑ ఏ॒వం వే॑ద॒
తా॒స్వన్ వి॒ష్టి ప॒ష్టోహీ॒వరాం ద॑ద్యాత్క॒గ్ంసం చ॑ స్త్రి॒యై చా॒భార॑గ్ం స॒మృద్ధ్యై॑॥౧౦॥ ॥4॥

బ్ర॒హ్మ వై చ॑తు॒ర్హోతా॑రః॒ చతు॑ర్హోతృ॒భ్యోఽధి॑యజ్ఞో నిర్మి॒తః॒ వైన॑గ్ం శ॒ప్తమ్॑
నాభి॑చరిత॒మాగచ్ఛ॑తి॒ య ఏ॒వం వే॑ద॒॥ యో హ॒ వై చ॑తు॒ర్హోతృ॑ణాం చతు॒ర్హోతృ॑త్వం
వే॑ద॒ అథో ప॑శ్చా॒హోతృ॑త్వమ్ స॒ర్వా హ॑స్మై ది॒శః క॑ల్ప॒న్తే॒॥ వా॒చస్ప॑తిర్ హోతా
దశ॑హోతృ॒ణామ్ పృ॒థివీ హోతా చ॑తు॒ర్హోతృ॑ణామ్ [౧౧] అగ్ని॒ర్హోతా
ప॑శ్చా॒హోతృ॑ణామ్ వాగ్ధోతా షడ్ధోతృ॒ణామ్ మహా॑హవి॒ర్హోతా స॒ప్తహోతృ॑ణామ్
ఏ॒తద్వై చ॑తు॒ర్హోతృ॑ణాం చతు॒ర్హోతృ॑త్వమ్ అథో ప॑శ్చా॒హోతృ॑త్వమ్ స॒ర్వా హ॑స్మై
ది॒శః క॑ల్ప॒న్తే॒ య ఏ॒వం వే॑ద॒॥ ఏ॒షా వై స॒ర్వవి॒ద్యా ఏ॒తద్భే॒షజ॑మ్ ఏ॒షా ప॒జ్ఞిః స్వ॑ర్గస్య
లో॒కస్యా॑జ్ఞసా॒యనిః స్పృ॒తిః॑ [౧౩] ఏ॒తాన్ యోఽధ్యై॑త్యచ్ఛది॒ర్ధర్శే॑ యావత్త॒రస॑మ్ స్వ॒రేతి॑
అన॑ప॒బ్రవః స॒ర్వమా॑యురేతి॒ విన్ద॑తే ప్ర॒జామ్ రా॒యసో॑షం గౌప॒త్యమ్ బ్ర॒హ్మవ॑ర్చ॒సీ
భ॑వతి॒ ఏ॒తాన్ యోఽధ్యై॑తి స్పృ॒ణోత్యా॑త్మానమ్ ప్ర॒జాం పి॒తృన్॑॥ ఏ॒తాన్ వా అ॒రుణ
ఔప॑వే॒శిర్వి॒దాశ్చా॑కార [౧౪] ఏ॒తైరధి॑వాదమపా॒జయ॑త్ అథో వి॒శ్వం పా॒ప్మాన॑మ్ స్వ॒ర్యయా॑
ఏ॒తాన్ యోఽధ్యై॑తి అధి॒వాదం జ॑యతి అథో వి॒శ్వం పా॒ప్మాన॑మ్ స్వ॒రేతి॑॥ ఏ॒తైరగ్నిం
చి॒న్వీత స్వ॑ర్గకా॒మః॒ ఏ॒తైరాయు॑ష్కా॒మః॒ ప్ర॒జాప॑శుకా॒మో వా॑॥ [౧౫]
పు॒రస్తా॑ద్దశ॒హోతా॑రముద॒శ్చముప॑దధాతి॒ యావత్ప॑దమ్ హృ॒దయం॑ య॒జుషీ॑ ప॒త్యై చ॑
దక్షి॑ణతః ప్రా॒శ్చాం చతు॑ర్హోతా॒రమ్ ప॑శ్చాదుద॒శ్చాం ప॑శ్చా॒హోతా॑రమ్ ఉత్త॒రతః
ప్రా॒శ్చాగ్ం షడ్ధోతా॑రమ్ ఉ॒పరి॑ష్టాత్ప్రా॒శ్చాగ్ం స॒ప్తహోతా॑రమ్ హృ॒దయం॑ య॒జుగ్ంషి
ప॒త్యైశ్చ॑ యథా॒వకా॑శం గృ॒హన్ యథా॒వకా॑శం ప్రతి॒గృహా॑ల్లో॒కంపు॑ణాశ్చ॒ సర్వా
హ॑స్మైతా దే॒వతాః ప్రి॒తా అ॒భీష్టా భ॑వ॒న్తి॑ [౧౬] సదే॒వమ॑గ్నిం చి॒నుతే॑॥ రథ॑సంమితశ్చే॒తవ్యః॑

వజ్రో వై రథః॥ వజ్రేణైవ పాపానాం భ్రాతృవ్యగ్న్ స్పృణుతే॥ పక్షసంమితశ్చైతవ్యః॥ ఏతావాన్
 వై రథః॥ యావత్పక్షః॥ రథసంమితమేవ చినుతే॥ ఇమమేవ లోకం పశుబన్ధనాభిజయతి॥
 అథో అగ్నిష్టోమేన[౨౭] అన్తరిక్షముక్త్యేన॥ స్వరతిరాత్రేణ॥ సర్వాల్లోకానహీనేన॥ అథో సత్రేణ॥
 వరో దక్షిణా॥ వరేణైవ వరగ్న్ స్పృణోతి॥ ఆత్మా హి వరః॥ ఏకవిగ్ంశతిర్దక్షిణా దదాతి॥
 ఏకవిగ్ంశో వా ఇతః స్వర్గో లోకః॥ పు స్వర్గం లోకమాప్నోతి[౨౮] అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశః॥
 అముమేవాదిత్యమాప్నోతి॥ శతం దదాతి॥ శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియః॥
 ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ సహస్రం దదాతి॥ సహస్రసంమితః స్వర్గో లోకః॥ స్వర్గస్య
 లోకస్యాభిజిత్యై॥ అన్విష్టకం దక్షిణా దదాతి॥ సర్వాణి వయాగ్ంసి[౨౯] సర్వస్యాప్త్యై॥
 సర్వస్యవరుద్ధ్యై॥ యది న విన్ధేత॥ మన్థానేతావతో దద్యాదోదనాన్ వా॥ అశ్నుతే తం
 కామమ్॥ యస్మై కామాయాగ్నిశ్చయతే॥ పష్టాహిం త్వన్తర్వతీం దద్యాత్॥ సా హి సర్వాణి
 వయాగ్ంసి॥ సర్వస్యాప్త్యై॥ సర్వస్యవరుద్ధ్యై॥[౩౦] హిరణ్యం దదాతి॥ హిరణ్యజ్యోతిరేవ
 స్వర్గం లోకమేతి॥ వాసో దదాతి॥ తేనాయుః ప్రతిరతే॥ వేదితృతీయే యజేత॥ త్రిషత్యా హి
 దేవాః॥ స సత్యమగ్నిం చినుతే॥ తదేతత్పశుబన్ధే బ్రాహ్మణం బూయాత్॥ నేతరేషు
 యజ్ఞేషు॥ యో హ వై చతుర్హోతృననుసవనం తర్పయితవ్యాన్ వేద[౩౧] తృప్యతి
 ప్రజయా పశుభిః॥ ఉపైవగ్ం సోమపీథో నమతి॥ ఏతే వై చతుర్హోతారోఽనుసవనం
 తర్పయితవ్యాః॥ యే బ్రాహ్మణా బహువిదః॥ తేభ్యో యద్దక్షిణా న నయేత్॥ దురిష్టగ్న్ స్యాత్॥
 అగ్నిమస్య వృక్షోరన్నా తేభ్యో యథాశ్రద్ధం దద్యాత్॥ స్విష్టమేవైతత్త్రియతే॥ నాస్యాగ్నిం
 వృక్షతే[౩౨] హిరణ్యేష్టకో భవతి॥ యావదుత్తమమజ్గులికాణ్డం యజ్ఞపరుషా సంమితమ్॥
 తేజో హిరణ్యమ్॥ యది హిరణ్యం న విన్ధేత్॥ శర్కరా అక్తా ఉపదధ్యాత్॥ తేజో ఘృతమ్॥
 సతేజసమేవాగ్నిం చినుతే॥ అగ్నిం చిత్వా సౌత్రామణ్యా యజేత॥ మైత్రావరుణ్యా వా॥ వీర్యేణ
 వా ఏష వృద్ధ్యతే॥ యోఽగ్నిం చినుతే[౩౩] యావదేవ వీర్యమ్॥ తదస్మిన్ దధాతి॥ బ్రహ్మణః
 సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి॥ ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యమ్॥ సార్ష్టితాగ్ం

సమానలోకతామాప్నోతి| య ఏతమగ్నిం చినుతే| య ఉ చైనమేవం వేద| ఏతదేవ సావిత్రి
బ్రాహ్మణమ్| అథో నాచికేతీ||[38]

హోతా చతుర్హోతృణాగ్ స్మృతిశ్చకార వా భవన్త్యగ్నిష్టోమేనాప్నోతి వయాగ్ంసి వయాగ్ంసి సర్వస్యాప్యై సర్వస్యవరుద్యై
వేద వృజ్ఞతే చినుతే నవ చ ||5||

యచ్ఛామృతం యచ్ఛ మర్త్యమ్| యచ్ఛ ప్రాణీతి యచ్ఛ న| సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా|
ఉప కామదుఘా దధే| తేనర్షిణా తేన బ్రహ్మణా| తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్భువా సీద||
సర్వాః స్త్రియః సర్వాన్ పుగ్ంసః| సర్వం న స్త్రీపుమం చ యత్| సర్వాస్తాః|| యావంతః
పాగ్ంసవో భూమేః| [38] సంఖ్యాతా దేవమాయయా| సర్వాస్తాః|| యావంతః ఊషాః
పశూనామ్| పృథివ్యాం పుష్టిర్ హితాః| సర్వాస్తాః|| యావతీః సికతాః సర్వాః| అప్సవంతశ్చ
యాః శ్రితాః| సర్వాస్తాః|| యావతీః శర్కరా ధృత్యై| అస్యాం పృథివ్యామధి|[39] సర్వాస్తాః||
యావన్తోఽశ్మానోఽస్యాం పృథివ్యామ్| ప్రతిష్ఠాసు ప్రతిష్ఠితాః| సర్వాస్తాః|| యావతీర్వీరుధః
సర్వాః| విష్ఠితాః పృథివీమను| సర్వాస్తాః|| యావతీరోషధీః సర్వాః| విష్ఠితాః పృథివీమను|
సర్వాస్తాః|| [39] యావన్తో వనస్పతయః| అస్యాం పృథివ్యామధి| సర్వాస్తాః|| యావన్తో
గ్రామ్యాః పశవః సర్వే| ఆరణ్యాశ్చ యే| సర్వాస్తాః|| యే ద్విపాదశ్చతుష్పాదః| అపాద
ఉదరసర్పిణః| సర్వాస్తాః|| యావదాఙ్జనముచ్యతే| [40] దేవత్రా యచ్ఛ మానుషమ్|
సర్వాస్తాః|| యావత్ప్రాప్ణాయసగ్ం సర్వమ్| దేవత్రా యచ్ఛ మానుషమ్| సర్వాస్తాః||
యావల్లోహాయసగ్ం సర్వమ్| దేవత్రా యచ్ఛ మానుషమ్| సర్వాస్తాః|| సర్వగ్ం సీసగ్ం
సర్వం త్రపు| దేవత్రా యచ్ఛ మానుషమ్|[41] సర్వాస్తాః|| సర్వగ్ం హిరణ్యగ్ం రజతమ్|
దేవత్రా యచ్ఛ మానుషమ్| సర్వాస్తాః|| సర్వగ్ం సువర్ణగ్ం హరితమ్| దేవత్రా యచ్ఛ
మానుషమ్| సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా| ఉప కామదుఘా దధే| తేనర్షిణా తేన బ్రహ్మణా|
తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్భువా సీద||[40]

భూమేరధి విష్ణితాః పృథివీమను సర్వాస్తా ఉచ్యతే మానుషగ్ం సీద ॥6॥

యచ్చ స్త్రియః పాగ్ంసవ ఊషాః సికతాః శర్కరా అశ్మాన్ వీరుధ ఓషధీర్వనస్పతయో గ్రామ్యా యే ద్విపాదో యావదాఞ్జనం
యావత్ప్రౌఞ్జయసగ్ం లోహాయసగ్ం సీసగ్ం హిరణ్యగ్ం సువర్ణగ్ం హరితమష్టాదశ॥

సర్వా దిశో దిక్షు యచ్ఛాంతర్భూతం ప్రతిష్ఠితమ్ సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా ఉప
కామదుఘా దధే తేనర్షిణా తేన బ్రహ్మణా తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్భ్రువా సీద॥
అంతరిక్షం చ కేవలమ్ యచ్ఛాస్మిన్నంతరాహితమ్ సర్వాస్తాః॥ అంతరిక్ష్యశ్చ యాః ప్రజాః॥[౧౦]
గన్ధర్వాప్సరసశ్చ యే సర్వాస్తాః॥ సర్వానుదారాన్థ నిలిాన్ అంతరిక్షే ప్రతిష్ఠితాన్ సర్వాస్తాః॥
సర్వానుదారాన్థ నిలిాన్ స్థావరాః ప్రోష్యాశ్చ యే సర్వాస్తాః॥ సర్వాం ధునిగ్ం
సర్వాన్ధ్వగ్ంసాన్ హిమో యచ్చ శీయతే॥[౧౧] సర్వాస్తాః॥ సర్వాన్ మరీచీన్ వితతాన్
నీహరో యచ్చ శీయతే సర్వాస్తాః॥ సర్వా విద్యుతః సర్వాన్ధ్వనయితాన్ హ్రదునీర్యచ్చ
శీయతే సర్వాస్తాః॥ సర్వాః ప్రవన్తీః సరితః సర్వమపుచరం చ యత్ సర్వాస్తాః॥[౧౨]
యాశ్చ కూప్యా యాశ్చ నాద్యాః సముద్రియాః యాశ్చ వైశన్తిరుత ప్రాసచీర్యాః
సర్వాస్తాః॥ యే చోత్తిష్ఠన్తి జీమూతాః యాశ్చ వర్షన్తి వృష్టయః సర్వాస్తాః॥ తపస్తేజ
ఆకాశమ్ యచ్ఛాకాశే ప్రతిష్ఠితమ్ సర్వాస్తాః॥ వాయుం వయాగ్ంసి సర్వాణి॥[౧౩]
అంతరిక్షచరం చ యత్ సర్వాస్తాః॥ అగ్నిగ్ం సూర్యం చన్త్రమ్ మిత్రం వరుణం భగమ్
సర్వాస్తాః॥ సత్యగ్ం శ్రద్ధాం తపో దమమ్ నామ రూపం చ భూతానామ్ సర్వాస్తా ఇష్టకాః
కృత్వా ఉప కామదుఘా దధే తేనర్షిణా తేన బ్రహ్మణా తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్భ్రువా సీద॥[౧౪]

ప్రజా హిమో యచ్చ శీయతే సర్వాస్తాః సర్వాణి బ్రహ్మణైకం చ ॥7॥

దిశోఽంతరిక్షమాంతరిక్ష్య ఉదారానుదారాన్ధుని మరీచీన్ విద్యుతః ప్రవన్తీర్యాశ్చ యే చ తపో వాయుమగ్నిగ్ం సత్యం పశ్యదశ॥

స॒ర్వాం ది॒వగ్ం స॒ర్వాన్ దే॒వాన్ ది॒వి య॒చ్ఛాన్త॒ర్భూతం ప్రతి॑ష్ఠితమ్ | స॒ర్వాస్తా ఇ॒ష్టకాః
కృ॒త్వా ఉప॑ కా॒మదు॑ఘా దధే | తేన॑ర్షిణా తేన॑ బ్ర॒హ్మణా | తయా॑
దే॒వత॑యాఽఙ్గిర॒స్వద్మ॑వా సీద॥ యావ॑తీస్తార॒కాః స॒ర్వాః | విత॑తా రో॒చసే॑ ది॒వి స॒ర్వాస్తాః॥
ఋ॒చో య॒జూగ్ంషి సా॑మాని | [౪౬] అధ॑ర్వాఙ్గిర॒సశ్చ యే స॒ర్వాస్తాః॥ ఇతి॑హాసపురాణం చ |
సర్ప॑దే॒వజ॒నాశ్చ యే స॒ర్వాస్తాః॥ యే చ లో॒కా యే చాలో॑కాః | అన్త॑ర్భూతం ప్రతి॑ష్ఠితమ్ |
స॒ర్వాస్తాః॥ యచ్ఛ బ్ర॒హ్మ య॒చ్ఛాబ్ర॒హ్మ అన్త॑ర్బ్రహ్మన్ ప్రతి॑ష్ఠితమ్ | [౪౭] స॒ర్వాస్తాః॥
అహో॑రాత్రాణి స॒ర్వాణి | అర్ధ॑మాసాగ్శ్చ కే॒వలాన్ స॒ర్వాస్తాః॥ స॒ర్వాన్ ఋతూ॑న్ స॒ర్వాన్
మాసా॑న్ | సం॒వత్స॑రం చ కే॒వలమ్ స॒ర్వాస్తాః॥ సర్వం॑ భూత॒గ్ం సర్వం॑ భ॒వ్యమ్ |
య॒చ్ఛతోఽధి॑భవి॒ష్యతి స॒ర్వాస్తా ఇ॒ష్టకాః కృ॒త్వా ఉప॑ కా॒మదు॑ఘా దధే | తేన॑ర్షిణా తేన॑
బ్ర॒హ్మణా | తయా॑ దే॒వత॑యాఽఙ్గిర॒స్వద్మ॑వా సీద॥ [౪౮]

సా॑మాని బ్ర॒హ్మన్ ప్రతి॑ష్ఠితం కృ॒త్వా త్రీ॑ణి చ || ౪౮ ||

ది॒వం తా॒రకా ఋ॒చ ఇతి॑హాసపురాణం చ యే చ య॒చ్ఛాహో॑రాత్రాణ్మౌతూన్ భూ॒తం న॑వ॥

ఋ॒చాం ప్రా॑చీ మహ॒తీ ది॒గుచ్య॑తే | దక్షి॑ణామా॒హుర్య॑జుషామపారామ్ | అధ॑ర్వణామ॒ఙ్గిరసాం
ప్రతి॑చీ | సా॒మ్నాము॑దీచీ మహ॒తీ ది॒గుచ్య॑తే | ఋ॒గ్భిః పూ॒ర్వాప్లే ది॒వి దే॒వ ఈ॑యతే |
య॒జుర్వేదే॑ తి॒ష్ఠతి మధ్యే॑ అహ్నాః | సా॒మవే॑దేనాస్తమయే మహీ॒యతే | వేదై॑రశూన్యస్త్రిభిరే॒తి
సూ॒ర్యః॥ ఋ॒గ్భ్యో జా॒తాగ్ం సర్వ॑శో మూర్తి॒మాహుః॑ | స॒ర్వా గతి॑ర్యాజుషీ హై॒వ శశ్వ॑త్ | [౪౯]
సర్వం॑ తే॒జః సా॒మరూ॑ప్యగ్ం హ శశ్వ॑త్ | సర్వగ్ం॑ హేదం బ్ర॒హ్మణా హై॒వ సృ॑ష్టమ్ |
ఋ॒గ్భ్యో జా॒తం వైశ్యం॑ వర్ణ॒మాహుః॑ | య॒జుర్వేదం॑ క్షత్రి॒యస్యా॑హుర్యోనిమ్ | సా॒మవే॑దో
బ్ర॒హ్మణా॑నాం ప్ర॒సూతిః॑ | పూ॒ర్వే పూ॒ర్వేభ్యో వచ॑ ఏతదూ॒చుః॥ ఆద॑ర్శమగ్నిం చి॒న్వానాః॑ |
పూ॒ర్వే విశ్వ॑సృజోఽమృ॒తాః॑ | శతం॑ వర్షసహస్రా॒ణి | దీక్షి॑తాః సత్ర॒మాస॑త | [౫౦] తప
ఆసీ॑ద్గృహపతిః | బ్ర॒హ్మ బ్ర॒హ్మోభ॑వధ్వ॒యమ్ | సత్య॑గ్ం హ హో॒త్రేషా॑మాసీత్ |

యద్విశ్వసృజ ఆసత॥ అమృతమేభ్య ఉదగాయత్ సహస్రం పరివధ్సరాన్ భూతగ్ం హ
ప్రస్తోతైషామాసీత్ భవిష్యత్ప్రతి చాహరత్॥ ప్రాణో అధ్వర్యురభవత్ ఇదగ్ం సర్వగ్ం
సిషాసతామ్॥ [౧౦] అపానో విద్వానావృతః॥ ప్రతి ప్రాతిష్ఠదధ్వరే॥ ఆర్తవా ఉపగాతారః॥
సదస్యా ఋతవోభవన్న్ అర్థమాసాశ్చ మాసాశ్చ॥ చమసాధ్వర్యవోభవన్న్॥
అశగ్ంసద్బ్రహ్మణస్తేజః॥ అచ్ఛావాకోభవద్యశః॥ ఋతమేషాం ప్రశాంతాఃసీత్॥
యద్విశ్వసృజ ఆసత॥ [౧౧] ఊర్వాజానముదవహత్ ధ్రువగోపః సహోభవత్॥
ఓజోభ్యష్టద్వాన్ణః॥ యద్విశ్వసృజ ఆసత॥ అపచితిః పోత్రీయామయజత్॥
నేష్ట్రీయామయజత్త్విషిః॥ ఆగ్నీద్భ్రద్విదుషీ సత్యమ్ శ్రద్ధా హైవాయజధ్వయమ్॥ ఇరా
పత్నీ విశ్వసృజామ్॥ ఆకూతిరపినద్ధవిః॥ [౧౨] ఇధ్మగ్ం హ క్షుచ్చైభ్య ఉగ్రే తృష్ణా
చావహతాముభే॥ వాగేషాగ్ం సుబ్రహ్మణ్యాఃసీత్ చన్దోయాగాన్ విజానతీ కల్పతన్త్రాణీ
తన్వానాహః॥ సగ్ం స్థాశ్చ సర్వశః॥ అహోరాత్రే పశుపాల్యా ముహూర్తాః ప్రేష్యా అభవన్న్॥
మృత్యుస్తదభవద్ధాతా శమితోగ్రో విశాం పతిః॥ [౧౩] విశ్వసృజః ప్రథమాః సత్తమాసత॥
సహస్రసమం ప్రసుతేన యంతః॥ తతో హ జజ్ఞే భువనస్య గోపాః హిరణ్మయః
శకునిర్బ్రహ్మ నామ॥ యేన సూర్యస్తపతి తేజసేద్ధః॥ పితా పుత్రేణ పితృమాన్
యోనియోనౌ నావేదవిన్మనుతే తం బృహంతమ్॥ సర్వానుభుమాత్మానగ్ం సంపరాయే॥ ఏష
నిత్యో మహిమా బ్రాహ్మణస్య॥ న కర్మణా వర్ధతే నో కనీయాన్॥ [౧౪] తస్యైవాత్మా పదవిత్తం
విదిత్వా॥ న కర్మణా లిప్యతే పాపకేన॥ పఞ్చపఞ్చాశతస్త్రివృతః సంవధ్సరాః॥
పఞ్చపఞ్చాశతః పఞ్చదశాః॥ పఞ్చపఞ్చాశతః సప్తదశాః॥ పఞ్చపఞ్చాశత ఏకవిగ్ంశాః॥
విశ్వసృజాగ్ం సహస్రసంవధ్సరమ్॥ ఏతేన వై విశ్వసృజ ఇదం విశ్వమసృజన్త॥
యద్విశ్వమసృజన్త తస్మాద్విశ్వసృజః॥ విశ్వమేనానను ప్రజాయతే బ్రహ్మణః సాయుజ్యగ్ం
సలోకతాం యన్తి॥ ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యమ్॥ సార్ష్ఠితాగ్ం సమానలోకతాం
యన్తి॥ య ఏతదుపయన్తి॥ యే చైనత్ప్రాహుః॥ యేభ్యశ్చైనత్ప్రాహుః॥ ఓమ్॥ [౧౫]

శశ్వదాసత సిషాసతామాసత హవిష్పతిః కనీయాన్తస్మాద్విశ్వస్పజోఽష్టా చ ||9||

తుభ్యం దేవేభ్యస్తపసా దేవేభ్యో బ్రహ్మ వై చతుర్హోతారో యచ్ఛామృతగ్ం సర్వా దిశో దిక్షు సర్వాం దివమ్మచాం ప్రాచీ నవ
||9||

తుభ్యం తపసా తా వా ఏతాః పశ్చ హిరణ్యం దదాతి సర్వా దిశస్తప ఆసీద్భూహపతిష్షట్పశ్చాశత్ ||56||

తుభ్యమోమ్||

||హరిః ఓమ్||

||శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు||

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయారణ్యకమ్

॥అరుణ ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవాః॥ భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్వాః॥
స్థిరైరజైః స్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః॥ వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః॥ స్వస్తి న ఇన్ద్రో
వృద్ధశ్రవాః॥ స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః॥ స్వస్తి నస్తార్క్యో అరిష్టనేమిః॥ స్వస్తి నో
బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥

ఓమ్॥ భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవాః॥ భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్వాః॥
స్థిరైరజైః స్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః॥ వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః॥ స్వస్తి న ఇన్ద్రో
వృద్ధశ్రవాః॥ స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః॥ స్వస్తి నస్తార్క్యో అరిష్టనేమిః॥ స్వస్తి నో
బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఆపమాపామపః సర్వాః॥ అస్మాదస్మాదితోఽముతః॥[1] అగ్నిర్వాయుశ్చ
సూర్యశ్చ॥ సహ సంచస్కరర్థియా॥ వాయుశ్చా రశ్మిపతయః॥ మరీచ్యాత్మానో అద్రుహాః॥
దేవీర్భువనసూవరీః॥ పుత్రవత్సాయ మే సుత॥ మహానామ్నీర్మహామానాః॥ మహాసో
మహాసస్వః॥ దేవీః పర్జన్యసూవరీః॥ పుత్రవత్సాయ మే సుత॥[2] అపాశ్చ్యుష్ణిమపా
రక్షః॥ అపాశ్చ్యుష్ణిమపా రఘమ్॥ అపాఘ్రామప చావర్తిమ్॥ అప దేవీరితో హిత॥ వజ్రం
దేవీరజీతాగ్శ్చ॥ భువనం దేవసూవరీః॥ ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్॥ యానినోర్ధ్వముదీషత॥
శివానశ్శంతమా భవన్తు॥ దివ్యా ఆప ఓషధయః॥ సుమృడీకా సరస్వతి॥ మా తే వ్యోమ
సందృశి॥[3]
అముతః సుతౌషధయో ద్యే చ॥॥

స్మృతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమ్॥ అనుమానశ్చతుష్టయమ్॥ ఏతైరాదిత్యమణ్డలమ్॥ సర్వైరేవ

విధా॑స్యతే॑॥ సూ॒ర్యో మరీ॑చిమాదత్తే॑। సర్వ॑స్మాద్భువనాద॒ధి। తస్యాః॑ పాకవిశేషే॒ణా స్మృ॑తం
కాలవిశేషే॒ణమ్॑॥ నదీ॑వ ప్రభ॒వాత్కాచిత్॑। అక్ష॒య్యాధ్న్యన్దతే॑ యథా॑[4] తాం నద్యోఽభి
సమా॑యన్తి। సోరు॒స్సతీ॑ న నివర్తతే॑॥ ఏ॒వం నానా॑సముత్థానాః॑। కాలా॑స్సంవత్సరగ్గ్ శ్రీ॒తాః।
అణు॑శశ్చ మహా॑శశ్చ। సర్వే॑ సమవయన్త్రితమ్॑॥ స॒త్తైస్స॒ర్వైస్సమావి॑ష్టః॑ ఊరు॒స్సన్న
నివర్త॑తే। అధి॑సంవత్సరం విద్యాత్। తదే॑వ లక్షణే॑॥[5] అణు॑భిశ్చ మహద్భి॑శ్చ। స॒మారూ॑ఢః
ప్రదృ॑శ్యతే। సంవత్సరః ప్రత్యక్షే॑ణ నాధి॑సత్త్వః ప్రదృ॑శ్యతే॑॥ ప॒టరో విక్లి॑ధః పి॒ఙ్గాః
ఏతద్వ॑రుణలక్షణమ్॑। యత్తై॒తదుపదృ॑శ్యతే। సహస్రం తత్ర నీ॑యతే॑॥ ఏ॒కగ్ం హి శి॒రో
నానా॑ ముఖే॑। కృ॒థ్స్సం తదృ॑తులక్షణమ్॑[6] ఉభయతస్సప్తే॑న్ద్రియాణి॑ జల్పితం త్వే॒వ
ది॒హ్యతే॑॥ శుక్ల॑కృష్ణే సంవత్సరస్య॑ దక్షిణవామయాః పార్శ్వ॑యోః। తస్యై॒షా భ॑వతి॑॥
శుక్రం తే అ॒న్యద్యజ॑తం తే అ॒న్యత్। వి॒షురూ॑పే అహనీ॑ ద్యౌరివాసి॑ విశ్వా హి మాయా
అవ॑సి స్వధావః॑ భద్రా తే పూ॒షన్ని॒హ రాతి॑రస్త్వితి॑॥ నాత్ర భు॑వనమ్॑ న పూ॒షా న
పశ॑వః॑ నాదిత్యస్సంవత్సర ఏ॒వ ప్రత్యక్షే॑ణ ప్రియతమం విద్యాత్। ఏతద్వై సంవత్సరస్య
ప్రియతమగ్ం రూపమ్॑। యోఽస్య మహా॑నర్థ ఉత్ప॑థ్యమానో భ॒వతి॑ ఇదం పుణ్యం
కురు॑ష్వేతి॑ తమాహరణం దద్యాత్॑॥[7]

యథా॑ లక్షణ॑ ఋతులక్షణం భువనగ్ం సప్త చ॑॥2॥

సా॒కంజా॑నాగ్ం సప్త॑థమాహురేకజమ్॑। షడు॑ద్యమా ఋషయా దే॒వజా॑ ఇతి॑ తేషామిష్టాని
విహితాని ధామ॑శః॑ సా॒థ్రే రే॒జస్తే॑ వికృ॑తాని రూపశః॑॥ కో ను మర్యా అమిథితః॑ సఖా
సఖా॑యమబ్రవీత్। జహా॑కో అస్మదీ॒షతే॑॥ యస్త్వి॒త్యాజ సఖి॑విదగ్ం సఖా॑యమ్॑। న తస్య
వాచ్యపి॑ భాగో అస్తి॑। యదీ॒గ్ం శృ॒ణోత్య॑లకగ్ం శృ॒ణోతి॑॥[8] న హి ప్ర వేద సుకృతస్య
పన్థా॑మితి॑॥ ఋతుర్ ఋతునా నుద్యమానః॑ విననాదాభిధావః॑ షష్టిశ్చ త్రిగ్ంశకా వల్గాః॑
శుక్ల॑కృష్ణౌ చ షా॒ష్టికౌ॑॥ సారా॑గవస్తైర్జరదక్షః॑ వసన్తో వసు॑భిస్సహ॑ సంవత్సరస్య
సవి॒తుః॑ పై॒షకృ॑తృథమః స్మృతః॑॥ అ॒మూనా॑దయతేత్యన్యాన్[9] అ॒మూగ్శ్చ పరి॑రక్షతః॑

ఏ॒తా వా॒చః ప్ర॒యుజ్య॑న్తే॒ యత్త్రై॑తదుపదృశ్యతే॒ ॥ ఏ॒తదే॒వ వి॒జానీ॑యాత్॒ ప్రమా॑ణం
కాల॒పర్య॑యే॒ విశే॑షణం॒ తు వక్ష్యా॑మః॒ ఋతూ॑నాం తన్నిబోధత॒ ॥ శు॒క్లవా॑సా రుద్రగణః॒
గ్రీ॒ష్మేణా॑ఽఽవర్తతే॒ సహ॑ ని॒జహన్ పృ॑థివీగ్ం స॒ర్వామ్ [10] జ్యోతి॑షాఽప్రతిభ్యేన సః॒ ॥
వి॒శ్వరూ॑పాణి వాసాగ్ంసి॒ ఆది॑త్యానాం నిబోధత॒ సంవ॑ధ్సరీణం కర్మఫలమ్॒
వర్షా॑భిర్దదతాగ్ం సహ॒ ॥ అదుఃఖో దుఃఖచక్షురివ॒ తద్మాఽపీ॑త ఇవ దృశ్యతే॒
శీతే॑నావ్యథయన్నివ॒ రురు॑దక్ష ఇవ దృశ్యతే॒ ॥ హ్లాద॑యతే జ్వలతశ్చైవ॒ శామ్య॑తశ్చాస్య
చక్షు॑షీ॒ ॥ యా వై ప్ర॒జా భృ॑గ్శ్యన్తే॒ సంవ॑ధ్సరాత్తా భృగ్శ్యన్తే॒ యాః ప్రతి॑తిష్ఠన్తి॒
సంవ॑ధ్సరే తాః ప్రతి॑తిష్ఠన్తి॒ వర్షా॑భ్య ఇత్యర్థః॑ [11]

శృణోత్యన్యాన్స్వార్థమేవ పట్నమ్॑ ॥

అక్షి॑దుఃఖోత్థితస్యైవ॒ విప్ర॑సన్నే కనీనికే॒ ఆజ్ఞే॑ చాద్గణం నాస్తి॒ ఋభూ॑ణాం తన్నిబోధత
॥ కన॑కాభాని వాసాగ్ంసి॒ అహ॑తాని నిబోధత॒ అన్న॑మశ్నీత మృజ్జీత॒ అహం వో
జీవ॑నప్రదః॒ ॥ ఏ॒తా వా॒చః ప్ర॒యుజ్య॑న్తే॒ శర॑ద్యత్ప్రపదృశ్యతే॒ [12] అభి॑ధాన్వన్తోఽభిఘ్నన్త
ఇవ॒ వాత॑వన్తో మరుద్గణాః॒ అము॑తో జేతుమిషముఖమివ॒ సన్న॑ద్ధాస్సహ దదృశే హ॒
అప॑ధ్వస్తైర్వస్తీవర్జైరివ॒ విశి॑ఖాసః కపర్దినః॒ ॥ అక్రు॑ద్ధస్య యోధ్స్యమానస్య॒ క్రుద్ధ॑స్యేవ
లోహి॑నీ॒ హేమ॑తశ్చక్షుషీ విద్యాత్॒ అక్ష॑యోః క్షిపణోరివ॒ ॥ [13] దుర్భి॑క్షం దేవలోకేషు॒
మనూ॑నాముదకం గృహే॒ ఏ॒తా వా॒చః ప్ర॒వద॑న్తిః॒ వైద్యు॑తో యాన్తి శ్చైశిరీః॒ తా అగ్నిః
పవ॑మానా అన్వైక్షత॒ ఇహ॑ జీవికామపరిపశ్యన్॒ తస్యై॑షా భవతి॒ ॥ ఇహే॑హ
వస్సు॑తపసః॒ మరు॑తస్సూర్యత్వచః॒ శర్మ॑ సప్రథా ఆవృణో॑ [14]

దృశ్యత ఇవావృణో॑ ॥

అతి॑తామ్రాణి వాసాగ్ంసి॒ అష్టి॑ వజ్రి శత॑ఘ్ని చ॒ విశ్వే॑ దేవా విప్రహరన్తి॒ అగ్ని॑జిహ్వ
అస॑శ్చత॒ ॥ వైవ దేవో న మర్త్యః॒ న రా॒జా వరు॑ణో విభుః॒ నాగ్ని॑ర్వేన్ద్రో న పవమానః॒

మా॒తుక్కు॑చ్చ॒న వి॒ద్యతే॑॥ ది॒వ్య॒స్వైకా॑ ధ॒నురార్తి॑ః॥ పృ॒థి॒వ్యామ॑పరా శ్రి॒తా॑[15] తస్యే॒న్ద్రో
 వ॒మి॒రూపే॑ణ॒ ధ॒నుర్జ్యామ॑చి॒నధ్స్వ॑యమ్॥ తది॒న్త్రధ॑నురిత్యజ్యమ్॥ అ॒భ్రవ॑ర్ణేషు చక్ష॒తే
 ఏ॒తదే॑వ శం॒యోర్బా॑ర్హస్పత్యస్య॒ ఏ॒తద్రు॑ద్రస్య ధ॒నుః॥ రు॒ద్రస్య॑ త్వే॒వ ధ॑నురార్తిః॒ శిర॑
 ఉ॒త్పిపే॑షు స పు॒వర్గో॑భవత్॒ తస్మా॑ద్యస్స॒ప్రవర్గే॑ణ యజ్ఞే॒న య॑జతే॒ రుద్ర॑స్య స శిరః
 ప్ర॒తిద॑ధాతి॒ నైనగ్ం॑ రుద్ర ఆరు॒కో భ॑వతి॒ య ఏ॒వం వే॒ద॥[16]

శ్రి॒తా య॑జతే త్రీణి చ॥5॥

అ॒త్యూర్ధ్వాక్షో॑తిరశ్చాత్ శి॒శిరః॑ ప్ర॒దృశ్య॑తే॒ నైవ రూ॑పం న వా॒సాగ్ం॑సి॒ న చక్షుః॑
 ప్ర॒తిదృ॑శ్యతే॒ అన్యో॑న్యం తు న హిగ్గ్ం॒స్రాతః॑ స॒తస్తద్దే॒వలక్ష॑ణమ్॒ లోహి॑తోఽక్షి శా॒రశీ॑ర్షిః
 సూ॒ర్యస్యో॑దయనం ప్రతి॒ త్వం క॑రోషి న్య॒జ్జలి॑కామ్ త్వం క॑రోషి ని॒జాను॑కామ్ [17]
 ని॒జాను॑కా మే న్య॒జ్జలి॑కా అమీ వాచముపాసతామితి॒ తస్మై॑ సర్వ ఋతవో నమస్తే॒
 మ॒ర్యాదా॑కరత్వాత్పు పు॒రోధా॑మ్ బ్రాహ్మ॒ణ ఆప్నో॑తి॒ య ఏ॒వం వే॒ద॥ స ఖి॑లు సంవధ్సర
 ఏ॒తైస్సినా॑నీభిస్సహ॒ ఇన్ద్రా॑య సర్వాన్యామానభివహతి॒ స ద్ర॒ష్ణః తస్మై॑షా భవతి॒[18]
 అవ ద్ర॒ష్పో అగ్ం॑శుమతీమతిష్ఠత్ ఇ॒యానః॑ కృ॒ష్ణో ద॒శభిః॑ సహస్రైః॒ ఆవ॑ర్తమిన్త్రః
 శ॒చ్యా ధ॑మన్తమ్ ఉపస్నుహి తం నృ॒మణా॑మథద్రామితి॒ ఏ॒తయై॑వేన్త్రః సలావృ॒క్యా
 సహ॑ అసురాన్పరివృశ్యతి॒ పృథి॑వ్యగ్ంశుమతీ తామన్వవస్థితః సంవధ్సరో ది॒వం చ॑
 నై॒వం వి॒దుషా॑ఽఽచార్యాస్తే॒వాసి॑నౌ అన్యోన్యస్మై ద్రు॒హ్యతా॑మ్ యో ద్రు॒హ్యతి॑ భృశ్యతే
 స్వ॒ర్గాల్లో॑కాత్ ఇత్యృతుమణ్డలాని॒ సూ॒ర్యమ॑ణ్డలాన్యాఖ్యా॒యికాః॑ అత ఊర్ధ్వగ్ం
 సనిర్వచనాః॥[19]

ని॒జాను॑కాం భవతి ద్రు॒హ్యతాం ప॑శ్య చ॥6॥

ఆరోగో భ్రా॒జః ప॑టరః పత॒జ్గః స్వ॑ర్ణరో జ్యోతిషీమాన్ విభా॒సః తే అస్మై॑ సర్వే
 ది॒వమా॑తపన్తి ఊర్జం దుహానా అనపస్పృరన్త ఇతి॒ కశ్య॑పోఽష్టమః॒ స మహా॑మేరుం న

జహాతి తస్యైషా భవతి ॥ యత్తే శిల్పం కశ్యప రోచనావత్ ఇన్ద్రియావత్పుష్కలం
 చిత్రభాను యస్మిన్మానర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్[20] తస్మిన్రాజానమధి విశ్రయేమమితి॥
 తే అస్మై సర్వే కశ్యపాజ్జ్యోతిర్లభన్తే తాన్థోమః కశ్యపాదధినిర్దమతి
 భ్రస్తాకర్మకృదివైవమ్ ॥ ప్రాణో జీవానీన్ద్రియజీవాని సప్త శీర్షణ్యాః ప్రాణాః సూర్యా
 ఇత్యాచార్యాః ॥ అపశ్యమహమేతాన్ సప్త సూర్యానితి పశ్యకర్ణో వాఘ్నయనః
 సప్తకర్ణశ్చ ప్లాక్షీ[21] ఆనుశ్రవిక ఏవ నౌ కశ్యప ఇతి ఉభౌ వేదయితే న హి శేకుమివ
 మహమేరుం గన్తుమ్ ॥ అపశ్యమహమేతథ్సూర్యమణ్డలం పరివర్తమానమ్ గార్గ్యః
 ప్రాణత్రాతః గచ్ఛన్త మహమేరుమ్ ఏకం చాజహతమ్ ॥ భ్రాజపటరపతజ్గా నిహనే
 తిష్ఠన్నాతపన్తి తస్మాదిహ తప్తృతపాః [22] అముత్రేతరే తస్మాదిహతప్తృతపాః ॥
 తేషామేషా భవతి ॥ సప్త సూర్యా దివమనుప్రవిష్టాః తానన్వేతి పథిభిర్దక్షిణావాన్ తే
 అస్మై సర్వే ఘృతమాతపన్తి ఊర్జం దుహనా అనపస్పరన్త ఇతి ॥ సప్తర్విజసూర్యా
 ఇత్యాచార్యాః ॥ తేషామేషా భవతి ॥ సప్త దిశో నానాసూర్యాః[23] సప్త హోతార ఋత్విజః
 దేవా ఆదిత్యా యే సప్త తేభిః సోమాభీరక్షణ ఇతి ॥ తదప్యామ్నాయః దిగ్బ్రాజ
 ఋతూన్ కరోతి ॥ ఏతయైవావృతాః సహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశంపాయనః ॥
 తస్యైషా భవతి ॥ యద్ద్యావ ఇన్ద్ర తే శతగ్ం శతం భూమీః ఉత స్యుః నత్వా వజ్రిన్
 సహస్రగ్ం సూర్యాః[24] అను న జాతమష్ట రోదసీ ఇతి ॥ నానాలిఙ్గత్వాదృతూనాం
 నానాసూర్యత్వమ్ ॥ అష్టౌ తు వ్యవసీతా ఇతి ॥ సూర్యమణ్డలాన్యష్టౌత ఊర్ధ్వమ్ ॥
 తేషామేషా భవతి ॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకమ్ చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః ఆప్రా
 ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షమ్ సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చేతి[25]
 సాకం ప్లాక్షీస్తప్తృతపా నానాసూర్యాః సూర్యా నవ చ॥7॥

క్వేదమబ్బం నివిశతే క్వాయగ్ం సంవథ్సరో మిథః క్వాహః క్వేయం దేవరాత్రీ క్వ
 మాసా ఋతవః శ్రితాః ॥ అర్థమాసా ముహూర్తాః నిమేషాస్తృటిభిస్సహ క్వేమా ఆపో

నివిశన్తే॥ యదీతో యాన్తి సంప్రతి॥ కాలా అప్పు నివిశన్తే॥ ఆపస్సూర్యే సమాహితాః॥[26]
 అబ్బాణ్యపః ప్రపద్యన్తే॥ విద్యుథ్సూర్యే సమాహితా॥ అనవర్ణే ఇమే భూమీ॥ ఇయం చాసౌ
 చ రోదసీ॥ కిగ్గిస్విదత్రాన్తరా భూతమ్॥ యేనేమే విధృతే ఉభే॥ విష్ణునా విధృతే భూమీ॥
 ఇతి వధ్సస్య పేదనా॥ ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతమ్॥ సూయవసినీ మనుషే దశస్యే॥
 [27] వ్యష్టభ్నాద్రోదసీ విష్ణవేతే॥ దాధర్థ పృథివీమభితో మయాభైః ॥ కిం
 తద్విష్ణోర్బలమాహుః॥ కా దీప్తిః కిం పరాయణమ్॥ ఏకో యద్ధారయద్దేవః॥ రేజతీ రోదసీ
 ఉభే ॥ వాతాద్విష్ణోర్బలమాహుః॥ అక్షరాద్దీప్తిరుచ్యతే॥ త్రిపదాద్ధారయద్దేవః॥
 యద్విష్ణోరేకముత్తమమ్ ॥ [28] అగ్నయో వాయవశ్చైవ ఏతదస్య పరాయణమ్ ॥
 పృచ్ఛామి త్వా పరం మృత్యుమ్॥ అవమం మధ్యమం చతుమ్॥ లోకం చ
 పుణ్యపాపానామ్॥ ఏతత్పృచ్ఛామి సంప్రతి॥ అముమాహుః పరం మృత్యుమ్॥ పవమానం
 తు మధ్యమమ్॥ అగ్నిరేవావమో మృత్యుః॥ చన్ద్రమాశ్చతురుచ్యతే॥[29] అనాభోగాః పరం
 మృత్యుమ్॥ పాపాస్సంయన్తి సర్వదా॥ ఆభోగాస్త్యేవ సంయన్తి॥ యత్ర పుణ్యకృతో జనాః
 ॥ తతో మధ్యమమాయన్తి॥ చతుమగ్నిం చ సంప్రతి॥ పృచ్ఛామి త్వా పాపకృతః॥ యత్ర
 యాతయతే యమః॥ త్వం నస్తద్బ్రహ్మన్ ప్రబ్రూహి॥ యది వేత్థాసతో గృహన్ ॥ [30]
 కశ్యపాదుదితాస్సూర్యాః॥ పాపాన్నిర్ఘ్నన్తి సర్వదా॥ రోదస్యోరన్తర్దేశేషు॥ తత్ర న్యస్యన్తే
 వాసపైః ॥ తేఽశరీరాః ప్రపద్యన్తే॥ యథాఽపుణ్యస్య కర్మణః॥ అపాణ్యపాదకేశాసః॥ తత్ర
 తేఽయోనిజా జనాః ॥ మృత్వా పునర్మృత్యుమాపద్యన్తే॥ అద్యమానాస్సృకర్మభిః॥ [31]
 ఆశాతికాః క్రిమయ ఇవ॥ తతః పూయన్తే వాసపైః॥ అపైతం మృత్యుం జయతి॥ య
 ఏవం పేద॥ స ఖల్వైవంవిద్బ్రాహ్మణః॥ దీర్ఘశ్రుత్తమో భవతి॥
 కశ్యపస్యాతిధిస్సిద్ధగమనస్సిద్ధాగమనః॥ తస్యైషా భవతి॥ ఆ యస్మిన్తస్య వాసవాః॥
 రోహన్తి పూర్వ్యా రుహః॥ [32] ఋషీర్ హ దీర్ఘశ్రుత్తమః॥ ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిధిరితి॥
 కశ్యపః పశ్యకో భవతి॥ యథ్సర్వం పరిపశ్యతీతి సౌక్ష్మాత్ ॥ అథాగ్నీరష్టపురుషస్య ॥
 తస్యైషా భవతి॥ అగ్నీ నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్॥

యు॒యో॒ధ్య॑స్మ॒జ్ఞహు॑రా॒ణమే॑నః॒ భూ॑యి॒ష్ఠాం తే॑ నమ॒ ఉక్తిం॑ వి॒ధేమే॒తి॑॥[33]

స॒మా॒హితా॑ ద॒శస్యే॑ ఉ॒త్త॒మము॑చ్యతే॒ గృహ॑స్థస్వ॒కర్మ॑భిః పూ॒ర్వ్యా రుహ॑ ఇతి॑॥8॥

అగ్ని॑శ్చ జా॒తపే॒దాశ్చ॑ సహో॒జా అ॑జి॒రాప్ర॑భుః॒ వైశ్వా॑నరో న॒ర్యాపా॑శ్చ॒ పఙ్క్తి॑రా॒ధాశ్చ॑
స॒ప్త॒మః॑ వి॒సర్పే॑వాఽష్ట॒మోఽగ్ని॑నామ్॒ ఏతే॑ఽష్టా వ॒సవః॑ క్షీ॒తా ఇతి॑ ॥

యథ॑ర్వే॒వాగ్నీ॑ర॒ర్చిర్వర్ణ॑విశేషాః॒ నీలా॑ర్చిశ్చ పీ॒తకా॑ర్చిశ్చే॒తి ॥ అథ॑

వా॒యోరే॑కాదశపు॒రుష॑స్యై॒కాదశ॑స్త్రి॒కస్య॑ ॥ ప్ర॒భ్రాజ॑మానా వ్య॒వదా॑తాః॒ [34] యాశ్చ॑

వా॒సుకి॑వైద్యుతాః॒ రజ॑తాః ప॒రుషాః॑ శ్వా॒మాః॒ కపి॑లా అ॒తిలో॑హితాః॒ ఊర్ధ్వా

అవ॑పత॒ంతాశ్చ॑ వైద్యుత ఇ॒త్యేకా॑దశ॒ ॥ వై॒నం వైద్యుతో॑ హి॒నస్తి॑ య ఏ॒వం వేద॑ ॥ స

హో॑వాచ వ్యా॒సః పా॑రాశ॒ర్యః॒ విద్యుద్వ॑ధమే॒వాహం॑ మృ॒త్యుమై॑చ్ఛమి॒తి॑ ॥ న త్వ॑కామగ్ం

హ॒న్తి॑ [35] య ఏ॒వం వేద॑ ॥ అథ॑ గ॒న్ధర్వ॑గణాః॒ ॥ స్వా॒న భ్రా॒ట్ అఙ్ఘ॑రి॒ర్బృహ॑భిః॒

హస్త॑స్సుహస్తాః॒ కృ॒శాను॑ర్వి॒శ్వావ॑సుః॒ మూ॒ర్ధన్వా॑న్ధూ॒న్యవ॑ర్చాః॒ కృతి॑రిత్యేకాదశ

గ॒న్ధర్వ॑గణాః॒ ॥ దే॒వాశ్చ మ॑హాదే॒వాః॒ రశ్మ॑యశ్చ దే॒వా గ॑రగిరః॒ ॥[36] వై॒నం గ॑రో హి॒నస్తి॑

య ఏ॒వం వేద॑ ॥ గౌరీ॑మి॒మాయ॑ స॒లిలా॑ని తక్ష॒తీ ఏక॑పదీ ద్వి॒పదీ॑ సా చతు॑ష్పదీ॒

అష్టా॑పదీ నవ॑పదీ బ॒భూవు॑షీ॒ సహ॑స్రాక్ష॒రా ప॑రమే వ్యోమ॒న్నితి॑ ॥ వాచో॑ విశేషణమ్॒ ॥ అథ॑

ని॒గద॑వ్యాఖ్యాతాః॒ తాన॑నుక్రమి॒ష్యామః॑ ॥ వ॒రాహ॑వ॒స్సృత॑ప॒సః॑ [37] విద్యు॒న్మహా॑సో

ధూ॑పయః॒ శ్వాప॑యో గృహమే॒ధాశ్చే॒త్యేతే॑ యే చేమే॒శిమి॑విద్విషః॒ ॥ ప॒ర్జన్యా॑స్సప్త

పు॒థివీ॑మభి వర్ష॒న్తి వృ॑ష్టిభిరితి॒ ఏత॑యైవ విభక్తివిపరీతాః॒ సప్త॑భిర్వాతైరుదీరితాః॒

అ॒మూనో॑కానభి వర్ష॒న్తి తేషా॑మేషా భవతి॒ ॥ స॒మాన॑మేతదుదకమ్॒ [38] ఉ॒చైత్య॑వ

చాహ॑భిః॒ భూ॑మిం ప॒ర్జన్యా॑ జిన్వ॒న్తి ది॒వం జిన్వ॑న్త్యగ్నయ ఇతి॒ ॥ యదక్ష॑రం

భూత॑కృతమ్॒ విశ్వే॑ దే॒వా ఉ॒పాస॑తే॒ మహర్షి॑మస్య గో॒ప్తారమ్॑ జ॒మద॑గ్నిమకుర్వత॒ ॥

జ॒మద॑గ్నిరాప్యాయతే॒ ఛన్దో॑భిశ్చతురుత్త॒రైః రా॒జ్ఞసో॑మస్య తృ॒ప్తాసః॑ [39] బ్ర॒హ్మణా॑

వీ॒ర్యా॑వతా॒ శి॒వా నః॑ ప్ర॒దిశో॑ దిశః॒ తచ్చం॑యోరావృణీమహే॒ గాతుం॑ య॒జ్ఞాయ॑ గాతుం

యజ్ఞపతయే॥ దైవీ స్వస్తిరస్తు నః॥ స్వస్తిర్మానుషేభ్యః॥ ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్॥ శం
 నో అస్తు ద్విపదే॥ శం చతుష్పదే॥ సోమపా 3 అసోమపా 3 ఇతి నిగదవ్యాఖ్యాతాః॥[40]
 వ్యవదాతా హన్తి గరగిరస్తపస ఉదకం తప్తాసశ్శతుష్పద ఏకం చ॥19॥

సహస్రవృదియం భూమిః॥ పరం వ్యోమ సహస్రవృత్ అశ్వినా భుజ్యా నాసత్యా విశ్వస్య
 జగతస్పతీ॥ జాయా భూమిః పతిర్వ్యోమ మిథునం తా అతుర్యధుః॥ పుత్రో బృహస్పతీ
 రుద్రః॥ సరమా ఇతి స్త్రీపుమమ్॥ శుక్రం వామన్యద్యజతం వామన్యత్ విషురూపే అహనీ
 ద్యౌరివ స్థః॥ [41] విశ్వా హి మాయా అవధః స్వధావనౌ॥ భద్రా వాం పూషణావిహ
 రాతిరస్తు ॥ వాసాత్యో చిత్రై జగతో నిధానౌ॥ ద్యావాభూమీ చరథః సగ్ం సఖాయౌ॥
 తావశ్వినా రాసభాశ్వా హవం మే॥ శుభస్పతీ ఆగతగ్ం సూర్యయా సహ॥ త్యుగ్రో హ
 భుజ్యమశ్వినోదమేఘే॥ రయిం న కశ్చిన్మమృవాః 2 అవాహః॥
 తమూహధుర్నైభిరాత్మన్వతీభిః॥ అన్తరిక్షపుడ్భిరపోదకాభిః ॥ [42] తిస్రః
 క్షపస్త్రిరహోఽతివ్రజద్భిః॥ నాసత్యా భుజ్యమూహధుః పతజ్జైః॥ సముద్రస్య ధన్వన్నార్తస్య
 పారే॥ త్రిభీరథైశ్శతపద్భిః॥ షడశైః॥ సవితారం వితన్వంతమ్॥ అనుబధ్నాతి శామ్బరః॥
 ఆపపూర్షమ్మరశ్చైవ॥ సవితాఽరేపసోఽభవత్॥ త్యగ్ం సుతృప్తం విదిత్వైవ॥ బహుసోమ
 గిరం వశీ॥ [43] అన్వేతి తుగ్రో ఽవక్రియాన్తమ్॥ ఆయసూయాన్థోఽమతృపున్మ ॥ స
 సజ్మామస్తమోద్యోఽత్యోతః॥ వాచో గాః పిపాతి తత్॥ స తద్గోభిస్తవాఽత్యేత్యన్యే॥
 రక్షసాఽనన్వితాశ్చ యే॥ అన్వేతి పరివృత్యాఽస్తః॥ ఏవమేతౌ స్థో అశ్వినా॥ తే ఏతే
 ద్యుఃపృథివ్యోః॥ అహరహర్గర్భం దధాథే॥ [44] తయారేతౌ వధ్సావహోరాత్రే॥ పృథివ్యా
 అహః॥ దివో రాత్రిః॥ తా అవిసృష్టౌ॥ దమ్పతీ ఏవ భవతః॥ తయారేతౌ వధ్సా
 అగ్నిశ్చాదిత్యశ్చ॥ రాత్రీర్వధ్సః॥ శ్వేత ఆదిత్యః॥ అహ్నోఽగ్నిః॥ [45] తామ్రా అరుణః॥ తా
 అవిసృష్టౌ॥ దమ్పతీ ఏవ భవతః॥ తయారేతౌ వధ్సా॥ వృత్రశ్చ వైద్యుతశ్చ॥ అగ్నేర్వృత్రః॥
 వైద్యుత ఆదిత్యస్య॥ తా అవిసృష్టౌ॥ దమ్పతీ ఏవ భవతః॥ తయారేతౌ వధ్సా॥ [46] ఉష్మా

చ నీహరశ్చ॥ పుత్రస్యోష్మా॥ వైద్యుతస్య నీహరః॥ తౌ తాపేవ ప్రతిపద్యేతే॥ సేయగ్ం
రాత్రీ గర్భిణీ పుత్రేణ సంవసతి॥ తస్యా వా ఏతదుల్బణమ్॥ యద్రాత్రై రశ్మయః॥ యథా
గోర్గర్భిణ్యా ఉల్బణమ్॥ ఏవమేతస్యా ఉల్బణమ్॥ ప్రజయిష్ణుః ప్రజయా చ పశుభిశ్చ
భవతి॥ య ఏవం వేదా ఏతముద్యంతమపియంతం చేతి॥ ఆదిత్యః పుణ్యస్య వధ్నః॥ అథ
పవిత్రాఙ్గిరసః॥ [47]

స్థోకపోదకాభిర్వశీ దధాథే అగ్నిస్తయోరేతౌ వధ్నౌ భవతి చత్వారి చ॥ 10॥

పవిత్రవన్తః పరివాజమాసతే॥ పితౄషాం ప్రతో అభిరక్షతి వ్రతమ్॥ మహస్సముద్రం
వరుణస్తిరోదధే॥ ధీరా ఇచ్ఛేకుర్ధరుణీష్వారభమ్॥ పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే॥
ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః॥ అతస్తతనూర్న తదామో అశ్నుతే॥ శృతాస
ఇద్వహస్తస్తథ్సమాశత ॥ బ్రహ్మ దేవానామ్॥ అసతస్సద్యే తతక్షుః॥ [48]
ఋషయస్సప్తాత్రిశ్చ యత్ సర్వేకత్రయో అగస్త్యశ్చ॥ నక్షత్రైశ్శంకృతోకవసన్॥ అథ
సవితుః శ్యావాశ్వస్యావర్తికామస్య॥ అమీ య ఋక్షా నిహితాస ఉచ్ఛా॥ నక్తం దదృశ్రే
కుహచిద్దివేయుః॥ అదబ్ధాని వరుణస్య వ్రతాని॥ విచాకశచ్చన్త్రమా నక్షత్రమేతి ॥
తథ్సవితుర్వరోణ్యమ్॥ భర్గో దేవస్య ధీమహి॥ [49] ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥
తథ్సవితుర్వ్రణీమహే॥ వయం దేవస్య భోజనమ్॥ శ్రీష్ఠగ్ం సర్వధాతమమ్॥ తురం
భగస్య ధీమహి॥ అపాగూహత సవితా తృభీన్॥ సర్వాన్దివో అన్ధసః॥ నక్తన్తాన్యభవన్తృశే॥
అస్థ్యస్థాన్ సంభవిష్యోమః॥ నామ నామైవ నామ మే॥ [50] నపుగ్ంసకం పుమాగ్ స్త్ర్యస్మి
స్థావరోకస్మృథ జఙ్గమః॥ యజేకయక్షి యష్టాహే చ॥ మయా భూతాన్యయక్షతా పశవో
మమ భూతాని॥ అనూబన్ధ్యోకస్మృహం విభుః॥ స్త్రియస్సతీః॥ తా ఉ మే పుగ్ంస
ఆహుః॥ పశ్యదక్షణ్వాన్న విచేతదన్ధః॥ కవిర్యః పుత్రస్స ఇమా చికేతా॥ [51] యస్మా
విజానాథ్సవితుః పితా సత్ ॥ అన్ధో మణిమవిన్దత్॥ తమనఙ్గలిరావయత్॥ అగ్రివః
పుత్రముఞ్చత్॥ తమజిహ్వో అసశ్చత ॥ ఊర్ధ్వమూలమవాక్చాఖమ్॥ వృక్షం యో వేద

సమ్ప్రతి న స జాతు జనః శ్రద్ధధ్యాత్ మృత్యుర్మా మారయాదితిః॥ హసితగ్ం రుదితం
గీతమ్॥[52] వీణాపణవలాసితమ్ మృతం జీవం చ యత్క్రించితీ అజ్గాని స్నేహ విద్ధి తత్
॥ అతృప్యగ్గస్తృప్యధ్యాయత్ అస్మాజ్జాతా మే మిథూ చరన్స్ పుత్రో నిర్ఋత్యా
పైదేహః॥ అచేతా యశ్చ చేతనః॥ స తం మణిమవిన్దత్ సోఽనజ్గలిరావయత్ సోఽగ్రీవః
ప్రత్యముఞ్చత్॥[53] సోఽజిహ్వో అసశ్చత॥ వైతమృషిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ యది
ప్రవిశేత్ మిథౌ చరిత్వా ప్రవిశేత్ తథ్నమ్భవస్య వ్రతమ్ ॥ ఆతమగ్నీ రథన్తిష్ఠ
ఏకాశ్వమేకయాజనమ్ ఏకచక్రమేకధురమ్ వాతధ్రాజిగతిం విభో ॥ న రిష్యతి న
వ్యథతీ [54] నాస్యాక్షో యాతు సజ్జతి యచ్ఛేతానోహితాగ్శ్చాగ్నీః రథే
యుక్తాఽధితిష్ఠతి॥ ఏకయా చ దశభిశ్చ స్వభూతే ద్వాభ్యామిష్టయే విగ్ంశత్యా చ
తిస్సృభిశ్చ వహసే త్రిగ్ంశతా చ నియుద్భిర్వాయవిహ తా విముఞ్చ॥[55]
తతక్షుర్ధమహి నామ మే చికేత గీతం ప్రత్యముఞ్చద్వ్యథతే సప్త చ॥11॥

వసవః పృథివిక్షితః| అష్టా దిగ్వాససోఽగ్నయః| అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చేత్యేతే ||
 తామ్రశ్వాస్తామ్రరథాః| తామ్రవర్ణాస్తథాఽసితాః| దణ్డహస్తాః ఖాదగ్ధతః| ఇతో రుద్రాః
 పరాఙ్గతాః| [59] ఉక్తగ్న్ స్థానం ప్రమాణం చ పుర ఇత || బృహస్పతిశ్చ సవితా చ|
 విశ్వరూపైరిహగతామ్| రథేనోదకవర్తమా| అపుషా ఇతి తద్ద్యయోః || ఉక్తో వేషో
 వాసాగ్ంసి చ| కాలావయవానామితః ప్రతీచ్యా| వాసాత్యా ఇత్యశ్వినోః| కోఽంతరిక్షే శబ్దం
 కరోతీతి| వాసిష్ఠో రాహిణో మీమాగ్ంసాం చక్రే| తస్యైషా భవతి|| వాశ్రేవ విద్యుదితి||
 బ్రహ్మణ ఉదరణమసి| బ్రహ్మణ ఉదీరణమసి| బ్రహ్మణ ఆస్తరణమసి| బ్రహ్మణ
 ఉపస్తరణమసి||[60]

దృశ్యేతే చ మేనే పరాం గతాశ్చక్రే షట్పు||12||

(అపకృమత గర్భిణ్యః) అష్టయోనీమష్టపుత్రామ్| అష్టపత్నీమిమాం మహీమ్| అహం వేద న
 మే మృత్యుః| న చామృత్యురఘాఽహరత్ || అష్టయోన్యష్టపుత్రమ్|
 అష్టపదిదమంతరిక్షమ్| అహం వేద న మే మృత్యుః| న చామృత్యురఘాఽహరత్ ||
 అష్టయోనీమష్టపుత్రామ్| అష్టపత్నీమిమాం దివమ్|[61] అహం వేద న మే మృత్యుః| న
 చామృత్యురఘాఽహరత్ || సుత్రామాణం మహీమూషు|| అదితిర్ద్యౌరదితిరంతరిక్షమ్|
 అదితిర్మాతా స పితా స పుత్రః| విశ్వే దేవా అదితిః పంచజనాః|
 అదితిర్జాతమదితిర్జనిత్వమ్|| అష్టా పుత్రాసో అదితేః| యే జాతాస్తన్వః పరి| దేవాః 2
 ఉపప్రైధన్వప్తభిః|[62] పరా మార్తాణ్డమాశ్యత్|| సప్తభిః పుత్రైరదితిః| ఉపప్రైత్సౌర్వ్యం
 యుగమ్| ప్రజాయే మృత్యువే తత్| పరా మార్తాణ్డమాభరదితి|| తాననుక్రమిష్యామః||
 మిత్రశ్చ వరుణశ్చ| ధాతా చార్యమా చ| అగ్ంశశ్చ భగశ్చ| ఇన్ద్రశ్చ వివస్వాగ్శ్చేత్యేతే||
 హిరణ్యగర్భో హగ్ంసశ్శుచిషత్| బ్రహ్మజజ్ఞానం తదిత్తదమితి|| గర్భః ప్రాజాపత్యః| అథ
 పురుషః సప్తపురుషః|[63] (యథాస్థానం గర్భిణ్యః)

అమూం దివగ్ం సప్తభిరేతే చత్వారి చ||13||

యోఽసౌ తపన్నదేతి॑ స సర్వేషాం॑ భూతానాం॑ ప్రాణానాదాయోదేతి॑ మా మే ప్రజాయా॑
 మా పశూనామ్॑ మా మమ ప్రాణానాదాయోదగః॑॥ అసౌ యోఽస్తమేతి॑ స సర్వేషాం॑
 భూతానాం॑ ప్రాణానాదాయాస్తమేతి॑ మా మే ప్రజాయా॑ మా పశూనామ్॑ మా మమ
 ప్రాణానాదాయాస్తంగాః॑ ॥ అసౌ య ఆపూర్యతి॑ స సర్వేషాం॑ భూతానాం॑
 ప్రాణైరాపూర్యతి॑[64] మా మే ప్రజాయా॑ మా పశూనామ్॑ మా మమ ప్రాణైరాపూరిష్యాః॑॥
 అసౌ యోఽపక్షీయతి॑ స సర్వేషాం॑ భూతానాం॑ ప్రాణైరపక్షీయతి॑ మా మే ప్రజాయా॑ మా
 పశూనామ్॑ మా మమ ప్రాణైరపక్షీష్యాః॑॥ అమూని నక్షత్రాణి॑ సర్వేషాం॑ భూతానాం॑
 ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తి॑ చోధ్సర్పన్తి॑ చ॑ మా మే ప్రజాయా॑ మా పశూనామ్॑ మా మమ
 ప్రాణైరప ప్రసృపత॑ మోధ్సృపత॑॥[65] ఇమే మాసాశ్చార్ధమాసాశ్చ॑ సర్వేషాం॑ భూతానాం॑
 ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తి॑ చోధ్సర్పన్తి॑ చ॑ మా మే ప్రజాయా॑ మా పశూనామ్॑ మా మమ
 ప్రాణైరప ప్రసృపత॑ మోధ్సృపత॑ ॥ ఇమ ఋతవః॑ సర్వేషాం॑ భూతానాం॑ ప్రాణైరప
 ప్రసర్పన్తి॑ చోధ్సర్పన్తి॑ చ॑ మా మే ప్రజాయా॑ మా పశూనామ్॑ మా మమ ప్రాణైరప
 ప్రసృపత॑ మోధ్సృపత॑॥ అయగ్ం సంవత్సరః॑ సర్వేషాం॑ భూతానాం॑ ప్రాణైరప ప్రసర్పతి॑
 చోధ్సర్పతి॑ చ॑[66] మా మే ప్రజాయా॑ మా పశూనామ్॑ మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృప
 మోధ్సృప॑॥ ఇదమహః॑ సర్వేషాం॑ భూతానాం॑ ప్రాణైరప ప్రసర్పతి॑ చోధ్సర్పతి॑ చ॑ మా మే
 ప్రజాయా॑ మా పశూనామ్॑ మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృప మోధ్సృప॑॥ ఇయగ్ంరాత్రిః॑
 సర్వేషాం॑ భూతానాం॑ ప్రాణైరప ప్రసర్పతి॑ చోధ్సర్పతి॑ చ॑ మా మే ప్రజాయా॑ మా
 పశూనామ్॑ మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృప మోధ్సృప॑॥ ఓం భూర్భువస్స్వః॑ ఏతద్వో
 మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్॑॥[67]

ప్రాణైరాపూర్యతి మోధ్సృపత చోధ్సర్పతి చ మోధ్సృప ద్వే చ॥14॥

యోఽసౌ షోడశామూని ద్వాదశాయం చతుర్థశ్చ॑॥

ఉదేత్యస్తమేత్యాపూర్యత్యపక్షీయత్యమూని నక్షత్రాణిమే మాసా ఇమ ఋతవోయగ్ం సంవత్సర ఇదమహరియగ్ం

అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య || వసూనామాదిత్యానాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని ||
 రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని|| ఆదిత్యానామాదిత్యానాగ్ సాధినీ స్వతేజసా
 భాని || సతాగ్ంసత్యానామ్| ఆదిత్యానాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని ||
 అభిధూన్వతామభిఘ్నతామ్| వాతవతాం మరుతామ్| ఆదిత్యానాగ్ సాధినీ స్వతేజసా
 భాని || ఋభూణామాదిత్యానాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని || విశ్వేషాం దేవానామ్|
 ఆదిత్యానాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని|| సంవత్సరస్య సవితరుః| ఆదిత్యస్య సాధినీ స్వతేజసా
 భాని|| ఓం భూర్భువస్స్వః| రశ్మయో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్||[68]
 ఋభూణామాదిత్యానాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని షట్పు||15||

ఆరోగస్య సాధినీ స్వతేజసా భాని|| భ్రాజస్య సాధినీ స్వతేజసా భాని|| పటరస్య సాధినీ
 స్వతేజసా భాని|| పతఙ్గస్య సాధినీ స్వతేజసా భాని|| స్వర్ణరస్య సాధినీ స్వతేజసా భాని||
 జ్యోతిషీమతస్య సాధినీ స్వతేజసా భాని|| విభాసస్య సాధినీ స్వతేజసా భాని|| కశ్యపస్య సాధినీ
 స్వతేజసా భాని|| ఓం భూర్భువస్స్వః| ఆపో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్||
 [69]

ఆరోగస్య దశ||16||

అథ వాయోరేకాదశపురుషస్యైకాదశస్త్రీకస్య || ప్రభ్రాజమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ సాధినీ
 స్వతేజసా భాని || వ్యవదాతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని ||
 వాసుకివైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని|| రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ సాధినీ
 స్వతేజసా భాని || పరుషాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని || శ్యామానాగ్ం
 రుద్రాణాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని|| కపిలానాగ్ం రుద్రాణాగ్ సాధినీ స్వతేజసా భాని||

అతిలోహితానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥ ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే
 స్వతేజసా భాని॥[70] అవపతంతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥ వైద్యుతానాగ్ం
 రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥ ప్రభ్రజమానీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా
 భాని॥ వ్యవదాతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥ వాసుకివైద్యుతీనాగ్ం
 రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥ రజతానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥
 పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥ శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే
 స్వతేజసా భాని॥ కపిలానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥ అతిలోహితీనాగ్ం
 రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥ ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥
 అవపతన్తీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని॥ వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే
 స్వతేజసా భాని॥ ఓం భూర్భువస్స్వః॥ రూపాణి వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం
 రీధ్యమ్॥[71]

ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాన్యతిలోహితీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ స్థానే స్వతేజసా భాని పశ్చ చ॥17॥

అథాగ్్నీరష్టపురుషస్య ॥ అగ్్నేః పూర్వదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని॥ జాతవేదస
 ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని॥ సహజసో దక్షిణదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని॥
 అజిరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని॥ వైశ్వానరస్యాపరదిశ్యస్య స్థానే
 స్వతేజసా భాని॥ నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని॥ పఙ్క్తిరాధస
 ఉదగ్దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని॥ విసర్పిణ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని॥ ఓం
 భూర్భువస్స్వః॥ దిశో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీధ్యమ్॥[72]

స్వరేకశ్చ॥18॥

ఏతద్రశ్మయ ఆపో రూపాణి దిశః పశ్చ॥

దక్షిణపూర్వస్యాం దిశి విసర్పి నరకః॥ తస్మాన్నః పరిపాహి॥ దక్షిణాఽపరస్యాం దిశ్యవిసర్పి

నరకః॥ తస్మాన్నః పరిపాహి॥ ఉత్తరపూర్వస్యాం దిశి విషాదీ నరకః॥ తస్మాన్నః పరిపాహి॥
ఉత్తరాపరస్యాం దిశ్యవిషాదీ నరకః॥ తస్మాన్నః పరిపాహి॥ ఆ యస్మిన్థస్థ వాసవా
ఇన్ద్రియాణి శతక్రతవిత్యేతే॥[73]

దక్షిణపూర్వస్యాం నవ॥19॥

ఇన్ద్రియాణి వో వసుభిః పురస్తాదుపదధతామ్ ॥ మనోజవసో వః పితృభిర్దక్షిణత
ఉపదధతామ్ ॥ ప్రచేతా వో రుదైః పశ్చాదుపదధతామ్ ॥ విశ్వకర్మా వ
ఆదిత్యైరుత్తరత ఉపదధతామ్॥ త్వష్టా వో రూపైరుపరిష్టాదుపదధతామ్॥ సంజ్ఞానం
వః పశ్చాదితి॥ ఆదిత్యస్సర్వోఽగ్నిః పృథివ్యామ్॥ వాయురన్తరిక్షే॥ సూర్యో దివి॥ చన్ద్రమా
దిక్షు॥ నక్షత్రాణి స్వలోకే॥ ఏవా హ్యేవ॥ ఏవా హ్యగ్నే॥ ఏవా హి వాయో॥ ఏవా హిన్ద్ర॥
ఏవా హి పూషన్॥ ఏవా హి దేవాః॥[74]

దిక్షు స్థవః॥20॥

ఆపమాపామపః సర్వాః॥ అస్మాదస్మాదితోఽముతః॥ అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ॥ సహ
సంచస్కరర్థియా ॥ వాయ్వశ్చ రశ్మిపతయః॥ మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః॥
దేవీర్భువనసూవరీః॥ పుత్రవత్త్వాయ మే సుత॥ మహానామ్నీర్మహామానాః॥ మహసో
మహసస్వః॥[75] దేవీః పర్జన్యసూవరీః॥ పుత్రవత్త్వాయ మే సుత॥ అపాఽశ్శుష్టిమపా
రక్షః॥ అపాఽశ్శుష్టిమపా రఘమ్॥ అపాఽఘ్రామప చాఽవర్తిమ్॥ అప దేవీరితో హిత॥
వజ్రం దేవీరజీతాగ్శ్చ॥ భువనం దేవసూవరీః॥ ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్॥
యానినోర్ధ్వముదీషత ॥ [76] భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవాః॥ భద్రం
పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః॥ స్థిరైరజైస్త్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః॥ వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః॥
స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః॥ స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః॥ స్వస్తి నస్తార్కస్యో అరిష్టనేమిః॥
స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు॥ కేతవో అరుణాసశ్చ॥ ఋషయో వాతరశనాః॥ ప్రతిష్ఠాగ్ం

శత॑ధా హి॑ స॒మాహితా॑సో క॒సహస్ర॑ధాయ॒సమ్॑॥ శి॒వా నశ్శ॑న్తమా భవ॒న్తు॑ ది॒వ్యా ఆప॑
ఓష॑ధయః॒ సు॒మృ॒డీకా॑ సర॒స్వతి॑ మా తే వ్యోమ॑ సందృశి॑॥[77]
స్వ॑రుదీ॒షత॑ వాత॒రశ॑నాః పట్న॑॥21॥

యోక॑పాం పు॒ష్పం వేద॑ పు॒ష్పవాన్ ప్ర॒జావాన్ పశు॑మాన్ భవతి॑ చన్త్ర॒మా వా అపాం
పు॒ష్పమ్ పు॒ష్పవాన్ ప్ర॒జావాన్ పశు॑మాన్ భవతి॑ య ఏ॒వం వేద॑॥ యోక॑పా॒మాయత॑నం
వేద॑ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ అగ్ని॒ర్వా అపా॑మాయత॒నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑
యోక॑గ్నీ॒రాయత॑నం వేద॑ [78] ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ ఆపో॑ వా అగ్నీ॒రాయత॑నమ్
ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ య ఏ॒వం వేద॑ ॥ యోక॑పా॒మాయత॑నం వేద॑ ఆ॒యత॑నవాన్
భవతి॑ వా॒యుర్వా అపా॑మాయత॒నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ యో వా॒యోరాయత॑నం
వేద॑ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ [79] ఆపో॑ పై వా॒యోరాయత॑నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑
య ఏ॒వం వేద॑ ॥ యోక॑పా॒మాయత॑నం వేద॑ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ అసౌ పై
తప॑న్నపా॒మాయత॑నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ యోక॑ము॒ష్య తపత॑ ఆ॒యత॑నం వేద॑
ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ ఆపో॑ వా అము॒ష్య తపత॑ ఆ॒యత॑నమ్ [80] ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑
య ఏ॒వం వేద॑ ॥ యోక॑పా॒మాయత॑నం వేద॑ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ చన్త్ర॒మా వా
అపా॑మాయత॒నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ యశ్శ॑న్త॒మస ఆ॒యత॑నం వేద॑
ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ ఆపో॑ పై చన్త్ర॒మస ఆ॒యత॑నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ [81] య
ఏ॒వం వేద॑ ॥ యోక॑పా॒మాయత॑నం వేద॑ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ నక్ష॒త్రాణి॑ వా
అపా॑మాయత॒నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ యో నక్ష॒త్రాణా॑మాయత॒నం వేద॑
ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ ఆపో॑ పై నక్ష॒త్రాణా॑మాయత॒నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ య
ఏ॒వం వేద॑ ॥ [82] యోక॑పా॒మాయత॑నం వేద॑ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ పర్జన్యో॒ వా
అపా॑మాయత॒నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ యః పర్జన్య॑స్యాక॒యత॑నం వేద॑
ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ ఆపో॑ పై పర్జన్య॑స్యాక॒యత॑నమ్ ఆ॒యత॑నవాన్ భవతి॑ య

ఏ॒వం వే॑ద॒॥ యో॒కపా॒మాయ॑త॒నం వే॑ద॒॥ [83] ఆ॒యత॑న॒వాన్ భ॑వతి॒ సం॒వధ్స॑రో వా
 అ॒పామా॑య॒తనమ్॒॑ ఆ॒యత॑న॒వాన్ భ॑వతి॒ య॒స్సం॒వధ్స॑రస్యా॒యత॑నం వే॑ద॒॥
 ఆ॒యత॑న॒వాన్ భ॑వతి॒ ఆ॒పో పై సం॒వధ్స॑రస్యా॒యత॑నమ్॒ ఆ॒యత॑న॒వాన్ భ॑వతి॒ య
 ఏ॒వం వే॑ద॒॥ యో॒కపు॒నావం ప్ర॑తిష్ఠితాం వే॑ద॒ ప్రత్యే॑వ తిష్ఠతి॒ [84] ఇ॒మే పై లో॒కా అ॒పు
 ప్ర॑తిష్ఠితాః॒ తదే॒షాభ్య॑నూక్తా ॥ అ॒పాగ్ం ర॒సము॑ద॒యగ్ం స॑న్న్॒ సూర్యే శు॒క్రగ్ం
 స॒మాభృ॑తమ్॒ అ॒పాగ్ం ర॒సస్య॑ యో ర॒సః తం వో గృ॑హ్లా॒మ్యుత్త॑మమితి॒ ఇ॒మే పై లో॒కా
 అ॒పాగ్ం ర॒సః తే॒కము॑ష్మిన్నాదిత్యే స॒మాభృ॑తాః ॥ జా॒నుద॑ఘ్నిముత్తరపేదీం ఖా॒త్వా
 అ॒పాం పూ॑రయిత్వా గుల్ఫద॒ఘ్నమ్॑ [85] పు॒ష్కర॑ప॒రైః పు॒ష్కర॑ద॒ణైః పు॒ష్కరై॑శ్చ
 స॒గ్గస్తీ॑ర్య॒ తస్మిన్ వి॒హాయ॑సే॒ అగ్నిం ప్ర॑ణీ॒యాప॑స॒మాధా॑య ॥ బ్ర॒హ్మ॒వాది॑నో వదన్తి॒
 క॒స్మాత్ ప్ర॑ణీ॒తేక॑యమగ్నిశ్చీ॒యతే॑ సాప్ర॑ణీ॒తేక॑యమపు॒న్ హ్యయం చీ॒యతే॑ అ॒సౌ
 భు॑వనే॒కప్య॑నాహితాగ్నిరే॒తాః త॒మభి॑త ఏ॒తా అ॒బీష్ట॑కా ఉపదధాతి ॥ అ॒గ్నిహో॑త్రే
 దర్శ॑పూర్ణమా॒సయోః॑ పశు॒బన్ధే చాతు॑ర్మాస్యే॒షమ్ [86] అ॒థో ఆ॒హుః సర్వే॑షు
 య॒జ్ఞక్ర॑తుష్వితి ॥ ఏ॒తద్ధ॑ స్మ వా ఆ॒హుశ్శ॑ణ్డీలాః॒ కమ॑గ్నిం చి॒నుతే॑ స॒త్రియ॑మగ్నిం
 చి॒న్వానః॑ సం॒వధ్స॑రం ప్రత్యక్షే॒ణ ॥ కమ॑గ్నిం చి॒నుతే॑ సా॒వి॒త్రమ॑గ్నిం చి॒న్వానః॑
 అ॒ముమా॑దిత్యం ప్రత్యక్షే॒ణ ॥ కమ॑గ్నిం చి॒నుతే॑ [87] నాచి॑కేతమగ్నిం చి॒న్వానః॑
 ప్రా॒ణాన్ప్ర॑త్యక్షే॒ణ ॥ కమ॑గ్నిం చి॒నుతే॑ చాతుర్ హో॒త్రియ॑మగ్నిం చి॒న్వానః॑ బ్ర॒హ్మ
 ప్ర॑త్యక్షే॒ణ ॥ కమ॑గ్నిం చి॒నుతే॑ పైశ్వ॒స్పజ॑మగ్నిం చి॒న్వానః॑ శరీ॒రం ప్ర॑త్యక్షే॒ణ ॥ కమ॑గ్నిం
 చి॒నుతే॑ ఉ॒పా॒నువా॑క్యమాశుమగ్నిం చి॒న్వానః॑ [88] ఇ॒మాన్లో॒కాన్ప్ర॑త్యక్షే॒ణ ॥ కమ॑గ్నిం చి॒నుతే॑
 ఇ॒మమా॑రుణకేతుకమగ్నిం చి॒న్వాన ఇ॒తి య ఏ॒వాసౌ ఇ॒తశ్చా॑ముతశ్చా॒వ్యతీ॑పాతీ
 తమి॑తి ॥ యో॒గ్గ్నిర్మి॑థూయా వే॑ద॒ మి॒థున॑వాన్ భ॑వతి॒ ఆ॒పో వా అ॒గ్నిర్మి॑థూయాః
 మి॒థున॑వాన్ భ॑వతి॒ య ఏ॒వం వే॑ద॒॥ [89]

వే॑ద భ॑వత్యాయతనం భ॑వతి వే॑ద వే॑ద తిష్ఠతి గుల్ఫద॒ఘ్నమ్ చాతు॑ర్మాస్యే॒ష్వము॑మాదిత్యం ప్రత్యక్షే॒ణ కమ॑గ్నిం చి॒నుత
 ఉ॒పా॒నువా॑క్యమాశుమగ్నిం చి॒న్వానో మి॒థూయా మి॒థున॑వాన్ భ॑వత్యే॒కం చ॑॥22॥

పుష్పమగ్నిర్వాయురసౌ వై తపశ్చన్త్రమా నక్షత్రాణి పర్జన్యస్సంవత్సరో యోఽపు నావమేతద్ధ స్మ వై సత్రియగ్ం
సంవత్సరగ్ం సావిత్రమముం నాచికేతం ప్రాణాగ్ంశ్చతుర్హోత్రీయం బ్రహ్మ వైశ్వస్పజగ్ం
శరీరముపానువాక్యమాశుమిమాన్లోకానిమమారుణకేతుకం య ఏవాసౌ॥

ఆపో వా ఇదమాసన్థలిలమేవ స ప్రజాపతిరేకః పుష్కరపర్ణే సమభవత్
తస్యాన్తర్మనసి కామస్సమవర్తత ఇదగ్ం సృజేయమితి తస్మాద్యత్పురుషో
మనసాఽభిగచ్ఛతి తద్వాచా వదతి తత్కర్మణా కరోతి తదేషాఽభ్యనూక్తా॥ కామస్తదగ్రే
సమవర్తతాధి మనసో రేతః ప్రథమం యదాసీత్॥ [90] సతో బన్ధుమసతి నిరవిన్దన్
హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషేతి॥ ఉపైనం తదుపనమతి యత్కామో భవతి య
ఏవం వేద ॥ స తపోఽతప్యత స తపస్తప్త్వా శరీరమధూనుత తస్య
యన్మాగ్ంసమాసీత్॥ తతోఽరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయ ఉదతిష్ఠన్॥ [91] యే
నఖాః తే వైఖానసాః యే వాలాః తే వాలఖిల్యాః యో రసాః సోఽపామ్॥ అన్తరతః
కూర్మం భూతగ్ం సర్పన్తమ్ తమబ్రవీత్ మమ వైత్వజ్మాగ్ంసా సమభూత్ [92]
సేత్యబ్రవీత్ పూర్వమేవాహమిహాసమితి తత్పురుషస్య పురుషత్వమ్ స సహస్రశీర్షా
పురుషః సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ భూత్వోదతిష్ఠత్ తమబ్రవీత్ త్వం వై పూర్వగ్ం
సమభూః త్వమిదం పూర్వః కురుష్వేతి ॥ స ఇత ఆదాయాపః [93] అఞ్జలినా
పురస్తాదుపాదధాత్ ఏవాప్యేవేతి తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్ సా ప్రాచీ దిక్॥ అథారుణః
కేతుర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ ఏవాహ్యగ్న ఇతి తతో వా అగ్నిరుదతిష్ఠత్ సా దక్షిణా దిక్॥
అథారుణః కేతుః పశ్చాదుపాదధాత్ ఏవాహి వాయో ఇతి [94] తతో వాయురుదతిష్ఠత్
సా ప్రతీచీ దిక్॥ అథారుణః కేతురుత్తరత ఉపాదధాత్ ఏవాహీస్త్రితి తతో వా ఇన్ద్ర
ఉదతిష్ఠత్ సోదీచీ దిక్॥ అథారుణః కేతుర్మధ్య ఉపాదధాత్ ఏవాహి పూషన్నితి తతో
వై పూషోదతిష్ఠత్ సేయం దిక్॥ [95] అథారుణః కేతురుపరిష్టాదుపాదధాత్ ఏవాహి
దేవా ఇతి తతో దేవమనుష్యాః పితరః గన్ధర్వాప్సరసశ్చోదతిష్ఠన్ సోర్ధ్వా దిక్॥ యా

వి॒పు॒షో వి॒పరా॑పత॒న్న్ | తా॒భ్యోఽసు॒రా రక్షా॑గ్ంసి పి॒శాచా॑శ్చోదతి॒ష్ఠన్ | తస్మా॑త్తే
పరా॑భవ॒న్న్ | వి॒పు॒ష్టో హి తే స॑మ॒భవ॒న్న్ || తదే॒షాఽభ్య॑నూక్తా || [96] ఆపో హ
యద్బ్ర॑హ॒మీర్గ॒ర్భమాయ॑న్ | దక్షం ద॒ధానా జన॑యన్తి॒స్వయం॑భుమ్ | తత
ఇ॒మేఽధ్య॑సృ॒జ్యంత॑ స॒ర్గాః | అద్భ్యో వా ఇ॒దగ్ం స॑మ॒భూత్ | తస్మా॑ది॒దగ్ం స॒ర్వం బ్ర॑హ్మ
స్వయం॑భి॒తి || తస్మా॑ది॒దగ్ం స॒ర్వగ్ం శి॒థిల॑మి॒వాద్భృ॑వమి॒వాభ॑వత్ || ప్ర॒జాప॑తి॒ర్వావ తత్ |
ఆత్మ॑నాఽఽత్మానం వి॒ధాయ॑ | తదే॒వాను॑ప్రావి॒శత్ || తదే॒షాఽభ్య॑నూక్తా || [97] వి॒ధాయ॑ లో॒కాన్
వి॒ధాయ॑ భూ॒తాని॑ | వి॒ధాయ॑ స॒ర్వాః ప్ర॒దిశో ది॒శశ్చ॑ | ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒థమ॑జా ఋత॒స్య |
ఆత్మ॑నాఽఽత్మానమ॒భిసం॑వి॒పేశే॑తి || స॒ర్వమే॑వేద॒మాప్తా॑ | స॒ర్వమ॑వరు॒ద్ధ్య |
తదే॒వాను॑ప్రవి॒శతి॑ | య ఏ॒వం వేద॑ || [98]

ఆసీ॑దతి॒ష్ఠన్న॒భూదపో॑ వాయో ఇ॒తి సే॒యం ది॒గభ్య॑నూక్తాఽభ్య॑నూక్తాఽష్టౌ చ॑ || 23 ||

చతు॑ష్టయ్య ఆపో గృ॒హ్ణతి॑ చ॒త్వారి॒ వా అ॒పాగ్ం రూ॒పాణి॑ | మే॒ఘా వి॒ద్యుత్ |
స్త॒నయి॑త్స॒ర్వృష్టిః॑ | తా॒స్యేవా॑వరు॒న్ధే || ఆత॑పతి వర్ష్యా గృ॒హ్ణతి॑ తాః
పుర॑స్త్తాదుపదధాతి ఏ॒తా వై బ్ర॑హ్మవర్చస్యా ఆపః | ము॒ఖత॑ ఏ॒వ బ్ర॑హ్మవర్చసమవరు॒న్ధే |
తస్మా॑న్ముఖతో బ్ర॒హ్మవర్చ॑సి॒తరః॑ || [99] కూ॒ప్యా గృ॒హ్ణతి॑ తా దక్షిణత ఉపదధాతి ఏ॒తా వై
తే॒జస్వి॑నీరాపః | తే॒జ ఏ॒వాస్య॑ దక్షిణతో దధాతి తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధస్తే॒జస్వి॑తరః | స్థా॒వరా
గృ॒హ్ణతి॑ తాః ప॒శ్చాదు॑పదధాతి ప్రతిష్ఠితా వై స్థా॒వరాః | ప॒శ్చాదే॒వ ప్రతి॑తిష్ఠతి ||
వహ॑న్తిర్గృ॒హ్ణతి॑ [100] తా ఉత్తరత ఉపదధాతి ఓ॒జసా॑ వా ఏ॒తా వహ॑న్తిరివోద్గతీరి॒వ
ఆకూ॑జతీరి॒వ ధా॑వన్తిః | ఓ॒జ ఏ॒వాస్యోత్త॑రతో దధాతి తస్మాదుత్తరోఽర్ధ ఓ॒జస్వి॑తరః ||
సం॒భార్యా గృ॒హ్ణతి॑ తా మ॒ధ్య ఉ॑పదధాతి ఇ॒యం వై సం॒భార్యాః | అస్యా॑మే॒వ ప్రతి॑తిష్ఠతి
|| ప॒ల్వల్యా గృ॒హ్ణతి॑ తా ఉ॒పరి॑ష్టాదుపాదధాతి [101] అసౌ వై ప॒ల్వల్యాః | అము॑ష్టామే॒వ
ప్రతి॑తిష్ఠతి || దిక్షా॑పదధాతి దిక్షు వా ఆపః | అన్నం వా ఆపః | అద్భ్యో వా అన్నం
జాయతే | యదే॒వాద్భ్యోఽన్నం॑ జాయతే తదవరు॒న్ధే || తం వా ఏ॒తమ॑రుణాః కే॒తవో॑

వా॒తర॑శ॒నా ఋ॒షయోఽచి॑న్వన్ | తస్మా॑దారుణకీ॒తుకః॑ || [102] తదే॒షాఽభ్య॑నూక్తా || కీ॒తవో॑
 అరు॑ణాసశ్చ | ఋ॒షయో వా॒తర॑శ॒నాః | ప్ర॒తిష్ఠా॑గ్ం శత॒ధాపి॑ | స॒మాహి॑తానో
 ఽసహ॑స్రధా॒యస॒మితి॑ || శత॑శ్చై॒చ్ఛవ॑ సహస్రశ్చ॒ ప్రతి॑తిష్ఠతి | య ఏ॒తమ॒గ్నిం చి॒నుతే॑
 య ఉ చై॒నమే॒వం వేద॑ || [103]

బ్ర॒హ్మవ॑ర్చసీ॒తరో వహ॑న్తీర్గ్ర॒హ్ణతీ॑ తా ఉ॒పరి॑ష్ఠాదుపాదధాత్యారుణకీ॒తుకోఽష్టా॑ వ || 24 ||

జా॒నుద॑ఘ్నిముత్తరపే॒దీం ఖా॑త్వా | అపాం పూ॒రయ॑తి | అపా॒గ్ం సర్వ॑త్వా॒య ||
 పుష్క॑రపర్ణగ్ం రుక్మం పురుషమి॒త్యుప॑ దధాతి | తపో వై పుష్క॑రపర్ణమ్ | సత్య॒గ్ం
 రుక్మః॑ | అమృ॒తం పు॑రుషః | ఏ॒తావ॑ద్వా॒వాస్తి॑ | యావదే॒తత్ | యావదే॒వాస్తి॑ || [104] తద॑వరున్ధే
 || కూ॒ర్మము॑పదధాతి | అపా॒మేవ॑ మే॒ధమ॑వరున్ధే | అథో స్వ॒ర్గస్య॑ లో॒కస్య॑ సమ॒ప్త్యై ||
 ఆప॑మాపామపస్స॒ర్వాః | అస్మా॑దస్మాదితోఽము॒తః | అగ్ని॑ర్వాయుశ్చ సూ॒ర్యశ్చ | సహ
 సంచ॑స్క॒రర్ధి॑యా ఇతి | వా॒య్వశ్వా॑ రశ్మిపత॒యః || లో॒కం పృ॑ణచ్ఛిద్రం పృ॒ణ || [105]
 యాస్తి॑స్రః పరమ॒జాః || ఇన్త్ర॑ఘోషా వో వసుభిరే॒వా హ్యే॒వేతి॑ || పశ్చ॑చిత॒య ఉ॑పదధాతి |
 పా॒జ్కోఽగ్నిః॑ | యావాసే॒వాగ్నిః॑ | తం చి॒నుతే॑ || లో॒కం పృ॑ణయా ద్వి॒తీయా॒ముప॑దధాతి |
 పశ్చ॑పదా వై విరాట్ | తస్యా వా ఇ॒యం పాదః॑ | అన్త॑రిక్షం పాదః | ద్యౌః పాదః | దిశః
 పాదః | పరో॑ర॒జాః పాదః॑ || విరా॒జ్యేవ॑ ప్రతితిష్ఠతి | య ఏ॒తమ॒గ్నిం చి॒నుతే॑ | య ఉ
 చై॒నమే॒వం వేద॑ || [106]

అస్తి॑ పృ॒ణాన్త॑రిక్షం పాదః షట్ || 25 ||

అగ్నిం ప్రణీ॒యోప॑సమాధాయ | తమభి॑త ఏ॒తా అబీ॑ష్టకా ఉపదధాతి | అగ్ని॒హోత్రే॑
 దర్శ॑పూర్ణమా॒సయోః॑ | పశు॑బన్ధే చాతుర్మా॒స్యేషు॑ | అథో ఆహుః॑ | సర్వే॑షు యజ్ఞక్రతుష్వి॒తి
 || అథ॑ హ స్మాహారుణస్సా॒న్వయం॑భువః | సావి॒త్రస్స॒ర్వోఽగ్ని॑రిత్యననుష॒ఙ్గం మ॑న్యామహే |
 నానా॑ వా ఏ॒తేషాం॑ వీ॒ర్యా॑ణి || కమ॒గ్నిం చి॒నుతే॑ || [107] సత్రి॒యమ॒గ్నిం చి॒న్వానః॑ | కమ॒గ్నిం

చి॒నుతే॑ సా॒వి॒త్రమ॒గ్నిం చి॒న్వా॒నః॑ క॒మగ్నిం చి॒నుతే॑ నా॒చి॒కే॒తమ॒గ్నిం చి॒న్వా॒నః॑ క॒మగ్నిం
 చి॒నుతే॑ చా॒తుర్॒హో॒త్రియమ॒గ్నిం చి॒న్వా॒నః॑ క॒మగ్నిం చి॒నుతే॑ వై॒శ్వ॒స్ప॒జమ॒గ్నిం చి॒న్వా॒నః॑
 క॒మగ్నిం చి॒నుతే॑ [108] ఉ॒పా॒ను॒వా॒క్యమా॒శుమ॒గ్నిం చి॒న్వా॒నః॑ క॒మగ్నిం చి॒నుతే॑
 ఇ॒మమా॒రుణకే॒తుక॒మగ్నిం చి॒న్వా॒న ఇతి॑॥ వృ॒షా వా అ॒గ్నిః॑ వృ॒షాణో॑ స॒గ్గ్సా॒లయే॑త్
 హ॒స్యేతా॒స్య య॒జ్ఞః॑ త॒స్మాన్నా॒నుష॒జ్యః॑॥ సో॒త్తర॑వేది॒షు క్ర॒తుషు॑ చి॒న్వీత॑ ఉ॒త్తర॑వే॒ద్యాగ్
 హ్యగ్ని॑శ్చీ॒యతే॑॥ ప్ర॒జాకా॑మశ్చి॒న్వీత॑[109] ప్రా॒జాప॑త్యో వా ఏ॒షోఽగ్నిః॑ ప్రా॒జాప॑త్యాః ప్ర॒జాః॑
 ప్ర॒జావాన్ భ॑వతి॒ య ఏ॒వం వేద॑॥ ప॒శుకా॑మశ్చి॒న్వీత॑ సం॒జ్ఞానం॑ వా ఏ॒తత్ప॒శూనామ్
 యదా॑పః॒ పశూ॑నా॒మేవ సం॒జ్ఞానే॑ఽగ్నిం చి॒నుతే॑ ప॒శుమాన్ భ॑వతి॒ య ఏ॒వం వేద॑॥[110]
 వృ॒ష్టికా॑మశ్చి॒న్వీత॑ ఆ॒పో వై వృ॒ష్టిః॑ ప॒ర్జన్యో॑ వర్ష॒మకో భ॑వతి॒ య ఏ॒వం వేద॑॥
 ఆ॒మయా॑వీ చి॒న్వీత॑ ఆ॒పో వై భే॒షజమ్॑ భే॒షజ॑మే॒వాస్మై క॑రోతి॒ సర్వ॑మాయురేతి॑॥
 అ॒భిచ॑రగ్గ్శి॒న్వీత॑ వజ్రో॒ వా ఆ॑పః॒[111] వజ్ర॑మే॒వ భ్రా॒తృప్యే॑భ్యః ప్రహ॒రతి॑ స్త్రు॒ణుత॑
 ఏ॒నమ్॑॥ తే॒జస్కా॑మో॒ యశ॑స్కా॒మః॑ బ్ర॒హ్మవ॑ర్చ॒సకా॑మస్స॒ర్గకా॑మశ్చి॒న్వీత॑ ఏ॒తావ॑ద్వా
 వా॒స్తి॒ యా॑వదే॒తత్ తే॒ యా॑వదే॒వాస్తి॒ తద॑వరు॒న్ధే॑॥ త॒స్యైత॑ద్వ॒తమ్ వర్ష॑తి॒ న
 ధా॑వేత్[112] అ॒మృతం॑ వా ఆ॑పః॒ అమృ॑తస్యా॒నన్త॑రిత్యై॒ నాపు॑న మూ॒త్రపు॑రీ॒షం
 కు॑ర్యాత్ న ని॒ష్ఠివేత్ న వి॒వస॑నస్సా॒న్నయాత్ గు॒హ్యో వా ఏ॒షోఽగ్నిః॑
 ఏ॒తస్యా॑గ్నిర॒నతి॑దా॒హాయ॑॥ న పు॒ష్కర॑ప॒ర్ణాని॒ హిర॑ణ్యం వా॒ధితి॑ష్ఠేత్
 ఏ॒తస్యా॑గ్నిర॒నభ్యా॑రో॒హాయ॑॥ న కూ॒ర్మస్యా॑శ్చీ॒యాత్ నో॒దక॑స్యా॒ఘాతు॑కా॒స్యేన॑మాద॒కాని॑
 భ॑వన్తి॒ అఘా॑తుకా ఆ॑పః॒ య ఏ॒తమ॒గ్నిం చి॒నుతే॑ య ఉ॒చై॒నమే॒వం వేద॑॥[113]

చి॒నుతే॑ చి॒నుతే॑ ప్ర॒జాకా॑మశ్చి॒న్వీత॑ య ఏ॒వం వేదా॑పో॒ధావేద॑శ్చీ॒యాచ్ఛత్వారి॑ చ॥26॥

ఇ॒మాను॑కం భు॒వనా॑ సీ॒షధే॑మ॒ ఇన్ద్ర॑శ్చ వి॒శ్వే చ దే॒వాః॑॥ య॒జ్ఞం చ నస్త॑న్వం చ ప్ర॒జాం
 చ॒ ఆది॑త్యై॒రిన్ద్ర॑స్సహ సీ॒షధా॑తు॒॥ ఆది॑త్యై॒రిన్ద్ర॑స్సగ॒ణో మ॑రుద్భిః॒ అస్మా॑కం భూ॒త్వవి॑తా
 త॒నూనా॑మ్॒॥ ఆ॒ప్లవ॑స్వ ప్ర॒ప్లవ॑స్వ॒ ఆణ్డీ॑భ॒వజ॒ మా ము॑హుః॒ సుఖా॑దీం దుఃఖ॒నిధ॑నామ్॒

ప్రతి॑ము॒ఞ్చ॒స్వ స్వాం పు॒రమ్ ॥ [114] మరీ॑చయస్వా॒యంభు॒వాః| యే
 శరీ॑రా॒ణ్యక॒ల్పయన్| తే తే దే॒హం క॒ల్పయన్తు॒| మా చ తే ఖ్యా స్మ తీ॒రిషత్|| ఉత్తి॑ష్ఠత
 మా స్వప్త॑| అగ్ని॑మి॒చ్ఛధ్వం భార॑తాః| రాజ్ఞసో॑మస్య తృ॒ప్తాసః| సూర్యే॑ణ స॒యుజో॑షసః||
 యు॒వా సు॒వాసాః ॥ అష్టా॑చక్రా నవద్వారా| [115] దే॒వానాం పూ॒రయో॑ధ్యా| తస్యాగ్ం
 హి॒రణ్మయః కో॒శః| స్వర్గో లోకో జ్యోతి॑షాఽఽవృతః ॥ యో వై తాం బ్రహ్మ॑ణో వేద॒|
 అమృ॑తేనాఽఽవృతాం పురీ॑మ్| తస్మై బ్రహ్మ॑ చ బ్రహ్మ॑ చ| ఆయుః కీర్తి॑ం ప్ర॒జాం ద॒దుః||
 విభ్రా॑జమానాగ్ం హరిణీ॑మ్| యశసా॑ సంపరీ॒వృతా॑మ్| పురగ్ం హి॒రణ్మయాం బ్రహ్మో॑|| [116]
 వివే॑శాఽపరాజితా ॥ పరాజే॑త్యజ్యామయీ| పరాజే॑త్యనాశకీ| ఇహ చా॑ముత్ర చాస్వే॒తి|
 విద్వాన్దే॒వాసు॒రానుభ॑యాన్|| యత్కు॒మారీ మ॒న్తయ॑తే| యద్యోషి॑ద్యత్ప్రతి॒వృతా॑| అరి॒ష్టం
 యత్కి॒ఞ్చ క్రి॒యతే॑| అగ్ని॑స్తదనువేధతి ॥ అశృ॑తాసశృ॑తాసశృ॑| [117] య॒జ్ఞానో
 యేఽప్య॑యజ్ఞనః| స్వర్గ॑నో నాపేక్ష॑న్తే| ఇన్త్ర॑మగ్నిం చ యే వి॒దుః|| సి॒కతా ఇ॒వ సం॑యన్తి|
 రశ్మి॑భిస్సముదీరితాః| అస్మా॑ల్లోకాదముష్మా॒చ్ఛ| ఋషి॑భిరదాత్పు॒శ్చిభి॑|| అపే॑త వీత వి చ
 సర్ప॑తాతః| యేఽత్ర స్థ పు॒రాణా యే చ నూ॒తనాః| అహో॑భిరద్భిరక్తుభి॒ర్వ్యక్త॑మ్| [118]
 యమో దదాత్వ॑వసానమస్మై|| నృ ము॒ణన్తు నృ పా॒త్యర్యః| అకృ॑ష్టా యే చ కృ॒ష్టజాః|
 కు॒మారీ॑షు కనీ॒నీషు॑| జారిణీ॑షు చ యే హి॒తాః|| రేతః॑పీతా ఆణ్డపీ॒తాః| అజ్గారీ॑షు చ యే
 హు॒తాః| ఉభ॑యాన్పుత్రపౌత్రకాన్| యువే॑హం యమరాజగాన్|| శత॑మిన్ను శరదః|| [119]
 అదో యద్బ్ర॑హ్మ విలబమ్| పితృ॑ణాం చ యమస్య చ| వరు॑ణస్యాశ్వినోరగ్నీః| మరు॑తాం
 చ విహో॑యసామ్ ॥ కామ॑ప్రయవణం మే అస్తు| స హ్యే॒వాస్మి స॒నాత॑నః| ఇతి॑ నాకో
 బ్రహ్మి॑శ్రవో రాయో ధనమ్| పుత్రా॑నాపో దే॒వీరి॑హహితా|| [120]
 పు॒రం నవద్వారా బ్రహ్మ॑ చ వ్యక్తగ్ం శరదో॑ఽష్టా చ|| 27||

విశీ॑ర్ష్యం గృ॒ధ్రశీ॑ర్ష్యఞ్చ| అపే॑తో నిర్ము॒తిగ్ం హ॑థః| పరి॒బాధగ్ం శ్వే॑తకుక్షమ్|
 ని॒జఙ్ఘగ్ం శబ॑లోదరమ్ ॥ స తాన్ వా॒చ్యా॒యయా స॒హ| అగ్నే॑ నాశయ॑ సందృ॒శః|

ఈర్ష్యాసూయే బుభుక్షామ్ మన్యుం కృత్యాం చ దీధిరే రథేన కిగ్ంశుకావతా అగ్నే
నాశయ సందృశః||121|

విశీర్ష్యం దశ||28||

పర్జన్యాయ ప్రగాయతా దివస్పత్రాయ మీధుషే స నో యవసమిచ్ఛతు|| ఇదం వచః
పర్జన్యాయ స్వరాజే హృదో అస్త్యస్తరం తద్యుయోతా మయోభూర్వాతో
విశ్వకృష్టయస్సన్త్వస్మై సుపిప్పలా ఓషధీర్దేవగోపాః || యో గర్భమోషధీనామ్ గవాం
కృణోత్యర్వతామ్ పర్జన్యః పురుషీణామ్||122|

పర్జన్యాయ దశ||29||

పునర్మామైత్విన్త్రియమ్ పునరాయుః పునర్భగః పునర్బ్రాహ్మణమైతు మా ||
పునర్త్రవిణమైతు మా యస్మైకద్య రేతః పృథివీమస్కాన్ యదోషధీరప్యసరద్యదాపః
ఇదం తత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్త్వాయ వర్చసే || యస్మై రేతః ప్రసీచ్యతే యన్మ
ఆజాయతే పునః తేన మామమృతం కురు తేన సుప్రజసం కురు||123|

పునర్ద్యే చ||30||

అద్యుస్తిరోధాఽజాయత తవ వైశ్రవణస్సదా తిరోధేహి సపత్నాన్నః యే అపోఽశ్నన్తి
కేచన || త్వాష్ట్రం మాయాం వైశ్రవణః రథగ్ం సహస్రవన్ధరమ్ పురుశృక్రగ్ం
సహస్రాశ్వమ్ ఆస్థాయాయాహి నో బలిమ్ || యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి ధనం
గావో హస్తీహిరణ్యమశ్వాన్ ||124|| అసామ సుమతౌ యజ్ఞియస్య శ్రియం
బిభ్రతోఽన్నముఖీం విరాజమ్ || సుదర్శనీ చ క్రౌఞ్చే చ మైనాగే చ మహాగిరౌ
సతద్వాట్టారగమన్తా సగ్ంహార్యన్నగరం తవ || ఇతి మన్తాః కల్పోఽత ఊర్ధ్వమ్ ||
యది బలిగ్ం హరేత్ హిరణ్యనాభయే వితుదయే కౌబేరాయాయం బలిః ||125||

సర్వభూతాధిపతయే నమ ఇతి అథ బలిగ్ం హృత్వోపతిష్ఠేత॥ క్షత్త్రం క్షత్త్రం వైశ్రవణాః
 బ్రాహ్మణా వయగ్గ్స్మః॥ నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః॥ అస్మాత్ప్రవిశ్యాన్నమద్ధీతి॥ అథ
 తమగ్నిమాదధీత॥ యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుజ్జీత॥ తిరోధా భూః॥ తిరోధా భువః॥ [126]
 తిరోధా స్వః॥ తిరోధా భూర్భువస్వః॥ సర్వేషాం లోకానామాధిపత్యే సీదేతి ॥ అథ
 తమగ్నిమిన్ధీత॥ యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుజ్జీత ॥ తిరోధా భూస్వాహా॥ తిరోధా
 భువస్వాహా॥ తిరోధా స్వస్వాహా॥ తిరోధా భూర్భువస్వస్వాహా॥ యస్మిన్నస్య కాలే
 సర్వా ఆహుతీర్ హుతా భవేయుః॥ [127] అపి బ్రాహ్మణముఖీనాః తస్మిన్నహ్నాః కాలే
 ప్రయుజ్జీత॥ పరస్సుప్తజనాద్వేపి ॥ మాస్మ ప్రమాద్యంతమాధ్యాపయేత్॥ సర్వార్థాః
 సిద్ధ్యంతే॥ య ఏవం వేద॥ క్షుధ్యన్నిదమజానతామ్॥ సర్వార్థా న సిద్ధ్యంతే ॥ యస్తే
 విఘాతుకో భ్రాతా॥ మమాంతర్హృదయే శ్రితః॥ [128] తస్మా ఇమమగ్రపిణ్డం జుహోమి
 సమేఽర్థాన్మా వివధీత్॥ మయి స్వాహా॥ రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహిసే॥ నమో వయం
 వైశ్రవణాయ కుర్మహే॥ స మే కామాన్కామకామాయ మహ్యామ్॥ కామేశ్వరో వైశ్రవణో
 దదాతు॥ కుబేరాయ వైశ్రవణాయ॥ మహారాజాయ నమః ॥ కేతవో అరుణాసశ్చ॥
 ఋషయో వాతరశనాః॥ ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి॥ సమాహితాసో ఽసహస్రధాయసమ్ ॥
 శివా నశ్చంతమా భవన్తు॥ దివ్యా ఆప ఓషధయః॥ సుమృడీకా సరస్వతి మా తే వ్యోమ
 సందృశి॥ [129]

అశ్వాన్బలిర్భువో భవేయుశ్చితశ్చ సప్త చ॥ 131 ॥

సంవత్సరమేతద్వృతం చరేత్॥ ద్వౌ వా మాసౌ ॥ నియమస్సమాసేన ॥
 తస్మిన్నియమవిశేషాః॥ త్రిషవణముదకోపస్పర్శీ॥ చతుర్థకాలపానభక్తస్సాస్యత్॥
 అహరహర్వా ఔక్షమశ్నీయాత్॥ ఔదుమ్బరీభిః సమిద్భిరగ్నిం పరిచరేత్॥ పునర్మా
 మైత్త్విన్ద్రియమిత్యేతేనాఽనువాకేన॥ ఉద్భృతపరిపూతాభిరద్భిః కార్యం కుర్వీత॥ [130]
 అసంచయవాన్॥ అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ॥ బ్రహ్మణే ప్రజాపతయే॥ చన్ద్రమసే

నక్షత్రేభ్యః| ఋతుభ్యస్సంవత్సరాయ| వరుణాయారుణాయేతి వ్రతహోమాః|
 ప్రవర్గ్యవదాదేశః| అరుణాః కాణ్డఋషయః| అరణ్యేఽధీయారన్| భద్రం కర్ణేభిరితి ద్వే
 జపితా| [131] మహానామ్నీభిరుదకగ్ం సగ్గ్సృత్శ్చ| తమాచార్యో దద్యాత్| శివా
 నశ్శంతమేత్యోషధీరాలభతే| సుమృడికేతి భూమిమ్| ఏవమపవర్గే| ధేనుర్దక్షిణా| కగ్ంసం
 వాసశ్చ క్షౌమమ్| అన్యద్వాశుక్లమ్| యథాశక్తి వా| ఏవగ్గ్ స్వాద్ధ్యాయధర్మేణా
 అరణ్యేఽధీయాత| తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి||[132]

కుర్వీత జపితా స్వాద్ధ్యాయ ధర్మేణ ద్వే చ||32||

భద్రగ్ స్మృతిస్సాంకజానామక్షత్రామృణ్యత్సర్వాక్ష ఆరోగః క్షేదమగ్నిశ్చ సహస్రవృత్తవిత్తవంత ఆతనుష్టాప్తయోనీం
 యోఽసావధాదిత్యస్యారోగస్యాథ వాయోరథాగ్నేర్దక్షిణాపూర్వస్యామిన్ద్రఘోషా వ ఆపమాపాం యోఽపామాపో వై
 చతుష్టయ్యో జానుదఘ్నమగ్నిం ప్రణీయేమానుకం విశీర్ష్యం పర్జన్యాయ పునరద్యుః సంవత్సరం ద్వాత్రిగ్ం శత||32||
 భద్రం జ్యోతిషా తస్మిన్రాజానం కశ్యపాభ్యహస్రవృదియం నపుగ్ం సకమష్టయోనీమవతన్తానామాయతనవాన్ భవతి
 సతో బన్ధం తా ఉత్తరతో వజ్రమేవ పునర్మామైతు త్రిగ్ంశదుత్తరశతమ్||32||

భద్రం తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి||

భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవాః| భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్వాః|
 స్థిరైరజ్జైస్సుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః| వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః || స్వస్తి న ఇన్ద్రో
 వృద్ధశ్రవాః| స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః| స్వస్తి నస్తార్క్యో అరిష్టనేమిః| స్వస్తి నో
 బృహస్పతిర్దధాతు|| ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః||

||హరిః ఓమ్||

||శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు||

ఓమ్. శ్రీ కృష్ణ యజురారణ్యకే ద్వితీయః ప్రపాఠకః.

సావిత్రీ య బ్రాహ్మణమ్.

అనువాకాః. ౨౦. కాండర్షిః. స్వయంభూః.

శాన్తిపాఠః.

హరిః ఓమ్ । నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్యై నమః పృథి-
వ్యై నమః ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణు-
వే బృహతే కరోమి । ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః.

ప్రథమోఽనువాకః.

— యజ్ఞోపవీతవిధిః. —

౧ హరిః ఓమ్ ॥ ¹సహ వై దేవానాం చాసురాణాం చ యజ్ఞా
ప్రతతా వాస్తాం వయగ్ం వ్యర్గం లోక మేష్యామో వయ మేష్యామ
ఇతి తే ²ఽనురా వసంసహ్య సహస్రై వాచర స్పృహ్యచర్యేణ తపస్వై వ
దేవా స్తే ³ఽనురా అముహ్యగ్ం స్తే వ ప్రాజాపగ్ం స్తే పరాభవ స్తే వ
వ్యర్గం లోకమాయ స్పృశ్యతేన వై యజ్ఞేన దేవా వస్యర్గం లోక-
మాయ స్పృశ్యతే నాసురా స్పరాభావయ ⁴స్పృశ్యతో హ వై యజ్ఞో-
పవీతినో యజ్ఞోఽప్రప్రతో ⁵ఽనుపవీతినో య త్కిచ్చ బ్రాహ్మణో య-
జ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ త త్తస్మాద్యజ్ఞోపవీత్యేవాధీయీత యాజయే
ద్యజేత నా యజ్ఞప్రప్రత్యై ⁶అజనం వాసో వా దక్షిణం ఉపవీయ
⁷దక్షిణం బ్రాహ్మ ముద్ధరతే ⁸ఽవధత్తే సవ్య మితి యజ్ఞోపవీత మేత దేవ
విపరీతం ప్రాచీనావీతగ్ం సంవీతం మానుషమ్ । ౧ ।

ద్వితీయోఽనువాకః.

—॥ కర్మోపాసవిధిః. —॥

౧ ¹రక్షాగ్ంసి హ వా పురోఽనువాకే తపోగ్ మతిష్ఠస్తతా. ప్రజాపతి ర్వరేణోపాసుస్త్రయత తాని వర మవృణేతాఽఽదిత్యో నో యోద్ధా ఇతి తా ప్రజాపతి రబ్రవీ ద్యోధయధ్వ మితి తస్మా దుత్తిష్ఠ-
స్తగ్ం హ వా తాని రక్షాగ్ంసాదిత్యం యోధయన్తి యావదస్తమ-
స్యో తాని హ వా ఏతాని రక్షాగ్ంసి గాయత్రియాఽభిమన్రితేనా-
మృసాశామ్యన్తి²తదు హవా ఏతే బ్రహ్మవాదినః పూర్వాభిముఖా
పుష్ఠాయాం గాయత్రియాఽభిమన్రితా ఆప ఊర్ధ్వం విక్షిపన్తి తా
ఏతా ఆపో వత్ర భూత్వా తాని రక్షాగ్ంసి మద్దేహయశే ద్వీపే ప్రక్షి-
పన్తి³య త్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తి తేన పాప్తాన మవధూన్వస్త్వోద్యస్త
మస్తంయస్త మాదిత్య మభిధ్యాయ స్కంభన్బాహ్మణో విద్యా ఫని-
కలం భద్ర మశ్నుతే⁴ఽసా వాదిత్యో బ్రహ్మాతి⁵బ్రహ్మైవ స స్బ్రహ్మ-
హ్యేతి య ఏవం వేన ॥ ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

—॥ కూర్వాణ్మహామనువాః. —॥

౧ ¹య ద్దేవా దేవహేళం దేవా స శ్చక్రమా వయమ్ఆదిత్యా
స్తస్మాన్తా ముచ్చతరస్యర్దేవ మా మిత²దేవా జీవనకామ్యా య-
ద్వాచాఽనృత మూదిమ³తస్మాన్మ ఇహ ముచ్చత విశ్వేదేవా స్స-
జోషసః⁴ఋతేన ద్యావాభృణివీ ఋతేన త్వగం సరస్వతి⁵క్రతాన్నః
పాహ్యేనసో య త్కిచ్చానృత మూదిమ⁶ఇన్ద్రాగ్నీ మిత్రావరుణౌ
సోమో ధాతా బృహస్పతిః⁷తే నో ముచ్చన్తేనసో య దన్యకృత

మార్మిమ । ⁵సజాతశగ్ంసా దుత జామిశగ్ంసా జ్ఞాయసశ్శగ్ంసా దుత
వా కనీయసః । అనాధృష్టం దేవకృతం య దేనస్తస్మా త్వమస్మా జ్ఞాత-
వేదో ముముగ్ధి ॥ 3 ॥

9 ⁶య ద్వాచా య స్తనసా బ్రాహ్మభ్యా మూరుభ్యా మప్తీవ -
ద్భ్యాగ్ం శ్శితై ర్యదన్మతం చక్రమా వయమ్ । * అగ్నిర్వా తస్మా
దేనసః ప్రముఞ్చతు చక్రమ యాని దుష్కృతా । ⁷యేన త్రితో
అర్ణవా నిర్భభూవ యేన సూర్యం తమసో నిర్ముమోచ । యేనస్తో
విశ్వా అజహా దరాతీ స్తేనాహం జ్యోతిషా జ్యోతి రానశాన ఆహి ।
⁸య త్కుసీద మప్రతీత్తం † మయేహయేన యమస్య నిధినా చరామి ।
ఏత త్త దగ్నే అన్మణో భవామి జీవ న్నేవ ప్రతి త త్తే దధామి ।
⁹“య స్తయిమాతా, ¹⁰యదాపివేష, “ ¹¹యస్తస్తరిక్షం, ¹²యదాశనా,
¹³తి క్రామామి, ¹⁴త్రితే నేవా, ¹⁵ద్దివి జాతా, ¹⁶యదాప, ¹⁷ఇమం
మే వరుణ, ¹⁸త త్వా యామి, ¹⁹త్వంనో అగ్నే, ²⁰సత్వంనో అగ్నే,
²¹త్వమగ్నే అయాసి” 13—౪॥

ముముగ్ధి సప్త చ ॥ 3 ॥

చతుర్థోఽనువాకః.

++ హస్తాంధహోమపద్రాః. ++

1 ¹య దదీప్య స్మృణ మహం బభూవాదిత్స నావ సం జగరజనే-
భ్యః । అగ్ని ర్వా తస్మా దిద్వీ శ్చ సంవిదానా ప్రముఞ్చతామ్ । ²య ధ-

* “అగ్నిర్వాతస్మా దేనసో గర్హపత్త్యః ప్రముఞ్చతువ క్షుమయాని దుష్కృతా-
తా ।” ఇతి ధి భా. సమృతః ద్రావిడపాఠః.
† “ప్రతీకం” ఇతి. సా. భాష్యే వ్యాఖ్యానం. క. పుస్తకేష్యవశేనవిద్యతే.

స్తాభ్యాం చకర్త కిల్బిషాణ్యతాణాం వగ్ను ముపజిఘ్నమానః । ఉగ్రంప-
 శ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్రసరసా వసుదత్తా మృణాని ।¹ఉగ్రంప-
 శ్యే రాష్ట్రభృచ్చ త్కిల్బిషాణి యదక్షుప్త మనుదత్త మేతత్ । నేన్న-
 ఋణా నృణావ ఇ త్సమానో యమస్య లోకే అధిరజ్ఞ రాయ ।²అవ-
 తే హేళ, ³ఉదుత్తమ, ⁴మిమం మే వరుణ, ⁵తత్త్వాయామి, ⁶త్వంనో
 అగ్నే, ⁷సత్వంనో అగ్నే । ⁸సంకుసుకో వికుసుకో నిర్ఋతో య-
 శ్చ నిస్వసః । * తే⁹ఽస్త్వ ద్యత్త్వ మనాగసా దూరా ద్దూర మచీచ-
 తమ్¹¹నిర్యత్త్వ మచీచతే కృత్యాం నిర్ఋతిం చ । తేన యో¹²ఽస్త్వ-
 త్సమృచ్ఛాతై త మస్మై ప్ర సువామసి । ¹³దుశ్శగ్ం సామశగ్ంసా-
 భ్యాం ఘనానానుఘనాన చ । తేనానో¹⁴ఽస్త్వ త్సమృచ్ఛాతై త మస్మై
 ప్ర సువామసి । ¹⁵సంవర్చసా పయసా సం తనూభి రగన్తహి మనసా
 సగ్ం శివేన । త్వష్టా నో అత్ర విదధాతు రాయో¹⁶ఽనుమాధ్య తనో¹⁷
 య ద్వీలిప్తమ్ । ౪—౫ ।

కృత్యాం నిర్ఋతిం చ పశ్య చ । ౪ ।

పశ్యమోఽనువాకః.

—= మాతృద్యహోమపద్యాః =—

౧ ఆయు ష్యే విశ్వతో దధ దయ మగ్ని ర్వోరేణ్యః । పున స్తే ప్రాణ
 ఆ యాతి పరా యత్త్వగ్ం సువామి తే ।²ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో
 జహాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోని రేధి । ఘృతం వీత్వా మధు
 చారు గవ్యం పితేవ పుత్ర మభిరక్షతా దిమమ్ ।³ఇమ మగ్న ఆ-

* “తేయే⁹ఽస్త్వద్యత్త్వ” ఇతి క. పుస్తకాకాశః.

యస్తే వర్చసే కృధి తిగ్ధ మోజో వరుణ సగంశికాధి । మాతేవాస్తా
అదితే శర్మ యచ్చ విశ్వేదేవా జరదష్టి ర్యథా ౭సత్ ।¹ అగ్న్ ఆ-
యాగంషి పవన ఆనువోర్జ మిమం చ నః । ఆరే బాధస్య దుచ్చు-
నామ్ ।² అగ్నే పవనస్వస్వపా అస్మై వర్చ మువీర్యమ్ । దధ త్రయిం
మయి పోషమ్ ॥౬॥

౨ ¹అగ్నిర్ ఋషిః పవమానః సాఞ్చజన్యః పురోహితః । త మి-
మహే మహాగ్రయమ్ ।² అగ్నే జాతా స్ప్రిణదా న ప్రపత్నా స్ప్రి-
త్యజాతా జ్ఞాతవేదో నుదస్వ । అస్మై దీదిహి సుమనా అహేళ ఇ-
ర్ష నే స్యామ త్రివనూథ ఉచ్ఛా ।³ సహసా జాతా స్ప్రిణదా న ప్ర-
పత్నా స్ప్రిత్యజాతా జ్ఞాతవేదో నుదస్వ । అధి నో బ్రూహి సుమ-
నస్యమానో వయగ్ం స్యామ ప్రణదాన ప్రపత్నాన్ ।⁴ అగ్నే యో-
జో ౭భితో జనో వృతో వారో జిహ్వాగ్ంసతి । తాగ్ం స్వం వృత్ర-
హ ఇహి వప్తస్త్వభ్య మాభర ।⁵ అగ్నే యో నో ౭భిదాసతి స-
మానో య త్చ నివ్యః । తం వయగ్ం సమిధం కృత్వా తుభ్య
మగ్నే ౭పిదధసి ॥ ౭ ॥

౩ యో న శ్చపా దశవతో య శ్చ న శ్చసత శ్చపాత్ । ఉషాత్చ
తస్మై నిమ్రుత్చ సర్వం పాపగ్ం సమూహతామ్ ।¹² యో న ప్రపత్నో
యో రణో మరో ౭భిదాసతి దేవాః । ఇద్ధన్యేన ప్రక్షాయతో మా
తస్యాచ్ఛ్విషి కించన ।¹³ యో మాం దేవస్త్వి జాతవేదోయం చాహం
దేవస్త్వి య త్చ మామ్ । సర్వాగ్ం స్తా నగ్నే సందహ యాగ్ం శ్చా-
హం దేవస్త్వి యే చ మామ్ ।¹⁴ యో అస్త్వభ్య మరాతీయా ద్యశ్చ

నో ద్వేషతే జనః । నిన్దా ద్యో అస్తా నిపాన్తి త్వ సర్వాగ్ంస్తాన్త్యమ్
 మాకురు । ¹⁵సగంశితం మే బ్రహ్మ సగంశితం * వీర్యాం ౨ బలమ్ ।
 సగంశితం క్షత్రం మే జిష్ణు యస్యాహ సుస్తి పురోహితః । ¹⁶ఉ దేహం
 బాహూ అతిర ముద్యోప్యో అథో బలమ్ । క్షీణోమి బ్రహ్మణా ౨మి-
 త్యా నున్నయామి నావం ౨ అహమ్ । ¹⁷+ పున ర్మనః పున రాయు-
 ర్మ ఆగా త్పున శ్చక్షుః పున శ్శ్రోత్రం మ ఆగా త్పునః ప్రాణః పున
 రాకూతం మ ఆగా త్పున శ్చిత్తం పున రాధీతం మ ఆగాత్ । వై-
 శ్వానరో మే ౨దభ స్తనూపా అవబాధతాం దురితాన్వి విశ్వమ్ ।

పోషం, దధ్యసి, పురోహిత, శ్చత్వారి చ । ౫ ।

పక్షోఽనువాకః.

—= మాక్ష్మణహోమమస్తాః । =

0 వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామో యదీన్ద్రాగ్ం సజ్జతో
 దేవతాసు । స వ్రతా న్పాశాన్పుముచ స్ప్రివేద స నో ముఖ్యతు
 దురితా దవద్యాత్ । ²వైశ్వానరః పవయా న్నః పవిత్రై ర్య త్సజ్జర
 మభిధావామ్యాశామ్ । అనాజాన స్సనస్తా యాచమానో యదత్రైనో
 అన తత్పువామి । ³అమీ యే సుధ గే దివి విచృతౌ నామ తారకే ।
 ప్రేహమృతస్య యచ్ఛతా మేతద్బద్ధకమోచనమ్ । † ⁴విజహీర్ష్య

* “వీర్యంబలం” ఇతి. క. పు స్తకపాఠః.

† “పునర్మనః పునరాయుర్ అగా త్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రం మ ఆగా త్పునః

ప్రాణః పునరాధీతం మ ఆగాత్.” ఇతి ద్రావిడపాఠః.

‡ “విజహీర్ష్య” ఇత్యపి మహారాష్ట్రీయాః కవి క్షుత్యై.

లోకా న్నృధి బధ్ధా న్ముజ్జాపి బధ్ధకమ్ । యోనే రివ ప్రచ్యుతో గర్భ
స్పర్వా న్నఘో అనుష్వ । ⁶స ప్రజాన స్పృతిగృభ్ణీత విద్యా ప్రవిజాపతిః
ప్రథమజా ఋతస్య । అస్తాభి ర్దత్తం జరసః సరస్తా దచ్ఛిన్నం తన్తు
మనుసంచరేమ ॥ ౯ ॥

౨ తతం తన్తు మన్వేకే అనుసంచరన్తి యేమాం దత్తం పితృ-
మాయనవత్ । అబధ్ధేవ్ కే దదతః ప్రయచ్ఛా ద్దాతుం చే * చ్చక్ష-
వాగ్ంస న్స్విర్గ ఏషామ్ । ⁷ఆరభేథా మనుసగ్ంరభేథాగ్ం సమానం
పథా మనఘో ఘృతేన । య ద్వాం పూర్తం పరివిష్టం య దగ్నా
తస్మి గోత్రాయేహ జాయాపతీ సగ్ం రభేథామ్ । ⁸య దన్తరిక్షం
వృధివీ ముత ద్యాం య న్తాతరం పితరం వా జహిగ్ంసిమ । అగ్నిర్తా
తన్తా దేనసో గాఠాపత్య ఉ న్నో నేష ద్దురితా యాని చక్రమ ।
⁹భూమి ర్తాతా ఽదితి ర్నో జనిత్రం భ్రాతా ఽన్తరిక్ష మభిశన్త ఏనః ।
ద్యౌ ర్గః పితా పితృయా చ్చం భవాసి జామి మిత్యా మా వివిత్సి
+ లోకాత్ । ¹⁰యత్ర సుహార్ద స్సుకృతో మదన్తే విహాయ రోగం
తన్వా త్గ్ం సావయామ్ । అశ్లోకాన్క్తః † రహృతా న్స్విర్గే తత్ర
పశ్యేమ పితరం చ పుత్రమ్ । ¹¹యదన్న మద్వ్యసృతేన దేవా దాస్య
న్నదాస్య న్నుత వాఽకరివ్యన్ । యద్దేవానాం చక్షుష్యాగ్ం అస్తి
య దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహ మగ్ని ర్తా తన్తా దన్పణం కృణోతు ।
¹²య దన్నమద్వి బహుధా విరూపం వాసో హిరణ్య ముత గా మజా
మవిమ్ । య ద్దేవానాం చక్షుష్యాగ్ం అస్తి య దేవ కించ ప్రతిజ-

* “చ్చక్షువాగ్ంస” ఇతి. క. శ్రు స్తకపాఠః.

† “లోకాత్” ఇతి. భ. భాష్యమసారీపాఠః.

‡ “రహృతా” ఇతి. క. శ్రు స్తకపాఠః.

గ్రాహ మగ్ని ర్వా తస్మా దప్తణం కృణోతు । ¹³ *య న్మయా మనసా
వాచా కృత మేనః కదాచన । సర్వస్మా త్తస్మా న్మేళితో మోద్ధి త్వగ్ం-
హి వేత్థ యథాత్తథమ్ । ౧౦ ।

చరేను పుత్రగ్ం పట్న । ౭ ।

సప్తమోఽనువాకః.

—॥ కూశ్మాణ్డహోమమస్త్రబ్రాహ్మణమ్. ॥—

౧ వాతరశనా హవా ఋషయ శ్శ్రమణా ఋర్ధ్వమస్థినో బభూవు
స్తా సృషయోఽర్థ మాయగ్ం స్తే నిలాయ మచర్తగ్ం స్తేఽనువ్రవి-
శుః కూశ్మాణ్డాని తాగ్ం స్తేషవ్యవిష్ట ఇచ్ఛిధయా చ తపసాచ ¹తా-
సృషయోఽబ్రువ స్కథా నిలాయం చర్తథేతి త ఋషీ నబ్రువన్మ-
మో వోఽస్తు భగవన్తోఽస్మి న్ధామ్ని కేన వ సువర్యా మేతి తా-
సృషయోఽబ్రువ ప్తవిత్త్రం నో బ్రూత యేనారేవస స్సాస్యమేతి త
ఏతాని సూక్తాన్యవత్సన్ ²య ద్వేవా దేవహేళనం యదదీప్య త్సృణ
మహం బభూవాయు స్తే విశ్వతో దధ దిత్యేతై రాజ్యం జహుత
వై శ్వావరాయ ప్రతివేదయాను ఇత్యుపతిష్ఠత యదర్వాచీన మేనో
భూణహత్యాయా స్తస్మా న్తోక్ష్యధ్వ ఇతి ³త ఏతై రజహవుస్తేఽరేవ
సోఽభవ ⁴స్కర్మాదిష్టేతై ర్జహుయా త్పుతో దేవలోకా స్థసమ-
శ్నుతే । ౭.౧౧ ।

* “యస్తే మనసా వాచా కృత మేనః కదాచన । సర్వస్మా న్మేళితో మోద్ధి త్వగ్ం
హి వేత్థ యథా త్తథమ్” 11 ఇతి భ. భాష్యానుసారీ ద్రావిడపాఠః.

---> మాతామహామవిధి బ్రాహ్మణమ్. <---

౧ ¹కూశ్మాణ్డై ద్భవసుయా ద్యోః ²పూత ఇవ మన్యేత ³యథా .
⁴స్తేనో యథా భూణహౌవ మేష భవతి యో ⁵యోనా రేత సిన్ధు-
 ఇన్ధి ⁶యదర్వాచీన మేనో భూణహత్యాయా స్తస్మా న్మృచ్యతే
⁷యావ దేనో దీక్షా ముపేతి దీక్షిత వృతై సుతతి హహాతి ⁸సంవత్సరం
 దీక్షితో భవతి సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే ⁹మాసం దీక్షితో భవతి
 యో మాస సు సంవత్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే ¹⁰చతు-
 ర్విగంశతిగం రాత్రి దీక్షితో భవతి చతుర్విగంశతి రథమాసా సంవ-
 త్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే ¹¹ద్వాదశరాత్రి దీక్షితో భవతి
 ద్వాదశమాసా సంవత్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే ¹²షడ్రాత్రి-
 దీక్షితో భవతి షడ్వా ఋతవ సంవత్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం
 పునీతే ¹³త్రైరాత్రి దీక్షితో భవతి త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రియా
 ప్రవాత్మానం పునీతే ¹⁴స మాగ్ంస మశ్వియా న్న స్రియ ముపేయా
 నోపరాశీత జగు ఘృతాస్మతా ¹⁵త్వయా బ్రాహ్మణస్య వశితం యవా-
 గూ రాజన్యస్యామితౌ వైశ్వస్యాథో ¹⁶సామ్యే ¹⁷సౌమ్యధ్వర పత ద్వగితం
 బ్రూయా ¹⁸ద్యది మన్యేతోపదస్యామి ¹⁹దనం ధానా సుక్తా స్తుత
 మిత్యసుప్రతయే దాత్మనో ²⁰ఽనుపదాసాయ । ౮-౧౨ ।

సవమోఽనువాకః.

++ బ్రహ్మయజ్ఞవిధానబ్రాహ్మణమ్. ++

౧ ¹అజాతా నై పృథ్వీగం ²స్తవస్యమావాస్పృహ్య స్వయమ్భవ-
భ్యానర్షత త్త ఋషయో ³అభవన్ ⁴స్తవ్యషీణా మృషిత్యం తాం దేవ-
తా ముపాతిష్ఠన్త యజ్ఞకామా ⁵స్తవతం బ్రహ్మయజ్ఞ మవశ్యన్తమా-
హర్త ⁶స్తేనాయజన్త ⁷యద్భవో ⁸అధ్యగీవత తాః పయ ఆహుతయో
దేవానా మభవన్ ⁹య ద్యజ్ఞాగ్ంసి ఘృతాహుతయో ¹⁰య త్సా-
మాని సోమాహుతయో ¹¹య దభర్వాక్షిరసో మధ్వాహుతయో ¹²య-
ద్బాహ్వానా నీతిహాసా న్సురాణాని కల్పా న్నాథా నారాశగ్ంసి ర్దేవా-
హుతయో దేవానా మభవన్ ¹³నాభిః క్షుధం ప్రాప్తాన్త మపాఘ్ను స్సప-
హతపాప్తానో దేవా స్సవ్యగ్ం లోక మానుస్సృహ్యన్త సాన్యయజ్ఞ మృ-
షయో ¹⁴అగచ్ఛన్ | ౧-౧౩ |

దశమోఽనువాకః.

++ పంచమహాయజ్ఞవిధానబ్రాహ్మణమ్. ++

౧ ¹వచ్చి వా ఏతే మహాయజ్ఞా సుతతి ప్రతాయన్తే సతతి సంతి-
ష్ఠన్తే దేవయజ్ఞః పితృయజ్ఞో భూతయజ్ఞో మనుష్యయజ్ఞో బ్రహ్మయజ్ఞ
ఇతి ²య దగ్నా జహోశ్యపి సమిధం త దేవయజ్ఞ సుంతిష్ఠతే ³య-
త్పితృభ్య స్సవీధాకరోత్యప్రప స్తపితృయజ్ఞ సుంతిష్ఠతే ⁴యద్భూ-
తేభ్యో బలిగ్ం హరతి త ద్భూతయజ్ఞ సుంతిష్ఠతే ⁵య ద్బాహ్వానే
భ్యోఽన్నం దదాతి త స్తనుష్యయజ్ఞ సుంతిష్ఠతే ⁶య భాన్వీధ్యాయ-
మధీన్హూతైకా మస్సవ్యచం యజ్ఞ సామ వా త ద్బ్రహ్మయజ్ఞ సుంతి-

ష్టతే⁷య దృచో^౮ ఒధీతే^౯ పయసః^{౧౦} కూల్యా^{౧౧} అస్య పితౄ^{౧౨} ఘ్నస్వి^{౧౩}ధా అభి
 వహన్తి^{౧౪} య ద్యజాగ్^{౧౫}ంషి ఘృతస్య కూల్యా^{౧౬} య ధామా^{౧౭}ని సోమ
 వభ్యః^{౧౮} పవతే^{౧౯} య దధరావ్జి^{౨౦}రసో మధో^{౨౧} కూల్యా^{౨౨} య ద్భా^{౨౩}ష్టా^{౨౪}ణా-
 నీతిహసా^{౨౫} స్పరాణా^{౨౬}ని కల్పా^{౨౭}న్లాథా^{౨౮} నారాశగ్^{౨౯}ంసీ ర్దే^{౩౦}దసః^{౩౧} కూల్యా^{౩౨}
 అస్య పితౄ^{౩౩} ఘ్నస్వి^{౩౪}ధా అభివహన్తి^{౩౫} య దృచో^{౩౬} ఒధీతే^{౩౭} పయసః^{౩౮} అభి
 రేవ త ద్దే^{౩౯}వాగ్^{౪౦}ం స్తర్పయతి^{౪౧} య ద్యజాగ్^{౪౨}ంషి ఘృతా^{౪౩}హుతిభి^{౪౪} ౧౪
 ధామా^{౪౫}ని సోమా^{౪౬}హుతిభి^{౪౭} ౧౫ దధరావ్జి^{౪౮}రసో మధా^{౪౯}వహుతిభి^{౫౦} ౧౬
 ద్భా^{౫౧}ష్టా^{౫౨}ణా^{౫౩}నీతిహసా^{౫౪} స్పరాణా^{౫౫}ని కల్పా^{౫౬}న్లాథా^{౫౭} నారాశగ్^{౫౮}ంసీ ర్దే^{౫౯}దా-
 హుతిభి^{౬౦} రేవ త ద్దే^{౬౧}వాగ్^{౬౨}ం స్తర్పయతి^{౬౩} ౧౭ త ఏనం^{౬౪} తృప్తా^{౬౫} ఆయుషా^{౬౬} తేజ-
 సా^{౬౭} వర్చసా^{౬౮} శ్రియా^{౬౯} యశసా^{౭౦} బ్రహ్మవర్చసే^{౭౧} వాన్నా^{౭౨}ద్యేన చ తర్ప-
 యన్తి^{౭౩} ౧౦-౧౪ ।

ఏకాదశోఽనువాకః.

— బ్రహ్మయజ్ఞప్రయోగక్రమ బ్రాహ్మణమ్. —

౧ ¹బ్రహ్మయజ్ఞేన^౨ యత్కృమాణః^౩ ప్రాచ్యం^౪ దిశి^౫ గ్రామా^౬ దధ-
 ద్ధి^౭శ ఉదీచ్యం^౮ ప్రాగుదీచ్యం^౯ వోదిత^{౧౦} ఆదిత్యే^{౧౧} దక్షిణత^{౧౨} ఉపవీయో-
 పవిశ్య^{౧౩} హస్తా^{౧౪} వపనిజ్య^{౧౫} త్ర రాచామే^{౧౬} ద్వి^{౧౭}ః పరిమృజ్య^{౧౮} ప్రకృ^{౧౯} దుపస్పృ-
 శ్య^{౨౦} శిర శ్చక్షుషీ^{౨౧} నాసికే^{౨౨} శ్రోత్రే^{౨౩} హృదయ^{౨౪} మూలభ్య^{౨౫} యత్త్రిరాచా-
 మతి^{౨౬} తేన^{౨౭} ఋచః^{౨౮} ప్రీణాతి^{౨౯} య ద్వి^{౩౦}ః పరిమృజతి^{౩౧} తేన^{౩౨} యజాగ్^{౩౩}ంషి
 య ధస్కృ^{౩౪} దుపస్పృశతి^{౩౫} * తేన^{౩౬} సామా^{౩౭}ని యధస్వయం^{౩౮} పాణిం^{౩౯} పాదా
 పోశతి^{౪౦} య చ్చిర శ్చక్షుషీ^{౪౧} నాసికే^{౪౨} శ్రోత్రే^{౪౩} హృదయ^{౪౪} మూలభ^{౪౫} తే తే-

* 'తేన సామాని యచ్ఛిరశ్చక్షుషీ' ఇతి ద్రావిడభాష.

నాథర్యాశ్చీరసా బ్రాహ్మణానీతిహాసా స్ఫురాణాని కల్పాన్తా నారా.
 శక్తీంసీః ప్రీతాతి దిదర్శాణాం మహా దుష్టస్తీర్థోపస్థం కృత్యా
 ప్రాజానీన సాస్విభ్యాయ మధీయూతాసాం వా ఏష ఓషధీవాగ్ం రహా
 య ద్దర్శా స్ఫురస మేవ బ్రహ్మ కురుతే * దక్షిణోత్తరా పాణీ పా.
 కా కృత్యా సప్తవిత్తా వోమితి ప్రతిపద్యత ఏత దైవ యజ్ఞ స్తు.
 యాని విద్యాం ప్రత్యేషా వాగేత త్వరమ మక్షరం త దేత దృ.
 చాభ్యుక్తోమృచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్ యస్మి న్దేవా అధి విశ్వే
 నిషేదు ర్యస్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి య ఇత్త ద్విదు స్త ఇమే
 సమాసత ఇతి 7 శ్రీ నేవ ప్రాయుజ్ఞ భూ యుష్ట స్ప రిత్యావైత దైవ
 తాచ స్సత్యం య దేవ తాచ స్సత్యం తత్ప్రాయుజ్ఞాక సాచిత్రీం
 గాయత్రీం త్రిరనావహ ప్రచ్ఛో ఽర్ధర్చతో ఽనవానగ్ం సవితా శ్రియః
 ప్రసవితా శ్రియ మేవాష్టోత్యథో ప్రజ్ఞాతయైవ ప్రతిపదా ఛన్దాగ్ంసి
 ప్రతిపద్యతే । ౧౧—౧౫ ।

ద్వాదశోఽనువాకః.

* అనుకల్పవిధిబ్రహ్మణమ్. *

౧ 1 గ్రామే మనసా సాస్విభ్యాయ మధీయూత దివా న క్తం వేతిహ
 స్తాఽఽహ శౌచ ఆహ్నేయ ద్దేతారణ్యే ఽబల ఉత వాచాత తిష్ఠ స్తుత
 ప్రజ స్తుతానీన ఉత శయానో ఽధీయూతైవ సాస్విభ్యాయం తపస్తీ
 పుణ్యో భవతి య ఏనం విద్యా సాస్విభ్యాయ మధీతే నమో బ్రహ్మ
 ఙ్గే నమో అస్తవగ్నయే నమః పృథివ్యై నమః ఓషధీభ్యః । నమో
 వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి ౧౨-౧౬ ।

* 'దక్షిణోత్తరా పాణీకృత్యా' ఇతి వ్రావిడపాఠః.

శ్రయోదశోఽనువాకః.

—> బ్రహ్మయజ్ఞాం గవిశేషవిధిబ్రహ్మణమ్. <—

౧ ¹మధ్యస్థినే ప్రబల మధీయూతాసా ఖలు వా నైష ఆదిత్యో
య ద్బ్రాహ్మణ స్తస్మా త్తర్ హి తేష్ట్యేషం తవతి తదేషా ఽభ్యుక్తా ।
²చిత్రం దేవానా ముపగౌ దనీకం చక్షు ర్మిత్రస్య వసుణస్యాగ్నేః ।
ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్మష శ్రేతి
³స వా ఏష యజ్ఞ సుద్యః ప్రతాయతే సద్య సుంతిష్ఠతే తస్య ప్రా-
త్యాయ మవభృథో ⁴సమో బ్రహ్మణ ఇతి పరిధానీయాం త్రి రన్వాహాః ।
⁵ప ఉప్రస్పృశ్య దృహా నేతి తతో య త్కించ దదాతి సా దక్షిణా ।

౧౩—౧౭॥

చతుర్దశోఽనువాకః.

—> ఆనధ్యాయేష్వపి బ్రహ్మయజ్ఞ విధానమ్. <—

౧ ¹తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య మేఘో హవిర్ధానం విద్యు రగ్ని
ర్వర్షోమగ్ం హవి స్సనయిత్సు ర్వషత్క్మూరో య దవస్సూర్జతి సో ఽను
వషత్క్మూరో వాయు రాత్మా ఽమావాస్యా సివిష్టకృ ²ద్య ఏవం వి-
ద్వా ప్తే ఘే వర్షోమతి విద్యోతమానే స్తనయ త్యవస్సూర్జతి పవమానే
వాయూ పమావాస్యాయాగ్ం స్వాధ్యాయ మధీతే తప ఏవ త త్వస్య-
తేతపో హి స్వాధ్యాయ ఇత్యు ³త్తమం నాకగ్ం రోహత్యుత్తమ సుమా-
నానాం భవతి యావన్తగ్ం హవా ఇమాం విత్తస్య పూర్ణాం దద
త్ సన్వర్గం లోకం జయతి తావన్తం లోకం జయతి భూయాగ్ంసం
చాత్తయ్యం చాప పున ర్ద్వైత్యం జయతి బ్రహ్మణ స్సాయుజ్యం
గచ్ఛతి ॥ ౧౮—౧౯ ॥

పంచదశోఽనువాకః.

అష్టాశ్చస్యానధ్యాయప్రదర్శనమ్.

తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య ద్వీపస్యా యా ద్వాత్మా-
శుచిర్య ద్దేశ స్సమృద్ధి రైవతాని య ఏవం విద్వా స్తహారాత్ర ఉప-
స్యదితే వ్రజ్గ్ం స్తిష్త్వా న్నాసీన శ్శయాన్ ౭౦శ్య గ్రామే వా యావ-
త్తరస్గ్ం స్వాధ్యాయ మధీతే సర్వాన్లోకా జ్జయతి సర్వాన్లోకా సప్త-
ణో ఽను సంచరతి తదేవాభ్యుక్తా । అన్యథా అస్మిన్నప్రణాః పర-
స్మిగ్ం స్తృతీయే లోకే అప్రణా స్సాస్యమ । యే దేవయానా ఉత
పితృయానా సుర్వా స్పృహో అన్యథా ఆక్షీయేమోత్యగ్మిం వై జాతం
పాప్తా జగ్రాహ తం దేవా ఆహుతీభిః పాప్తాన మపా ఘ్న న్నా-
హుతీనాం యజ్ఞేన యజ్ఞస్య దక్షిణాభి ర్దక్షిణానాం బ్రాహ్మ-
ణేన బ్రాహ్మణస్య ఛద్వోభి శ్చష్టసాగ్ం స్వాధ్యాయేనా పహతపాప్తా
స్వాధ్యాయా దేవవిత్రిం వా ఏత త్తం యో ఽనూత్సృజత్యభాగో
వాచి భవత్యభాగో నాకే తదేవాభ్యుక్తా । య స్తిత్యాజ సఖవి-
దగ్ం సఖాయం న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ం శృణోత్య-
లకగ్ం శృణోతి న హి ప్రవేద సుక్ష్మతస్య పథా మితి తస్మా తస్వి-
ధ్యాయో ఽధ్యేతవ్యో యం యం క్రితు మధీతే తేన తేనాప్త్యేష్టం భ-
వత్యగ్మే ర్వాయో రాదిత్యస్య సాయుజ్యం గచ్ఛతి త దేవాభ్యుక్తా ।
యే అర్వా జుత వా పురాణే వేనం విద్వాగ్ంస మభిహో వదన్త్యాదిత్య-
మేవ తే పరివదన్తి సర్వే అగ్నిం ద్వితీయం తృతీయం చ హగ్ంస మితి
యావత్తి రైవ దేవతా స్తా సుర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే ససన్తి తస్మా
ద్బ్రాహ్మణభ్యో వేదవిద్యో దివేదితే నమస్కుర్యా న్నాక్షీలం తోర్దయే
దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి । ౧౫—౧౬ ।

ఋషిశోఽనువాకః.

→ ఆయాజ్ఞయాజనాది ప్రాయశ్చిత్తమ్. ←

౧ ¹రిచ్యత ఇవ వా ఏష ప్రేవ రిచ్యతే యో యాజయతి ప్రతి వా
 దృష్టాతి యాజయిత్వా ప్రతిదృష్ట్యా వా ²నశ్చన్న్ వి సాన్విధ్యాయం
 వేద మధీయూత ³త్రిరాత్రం వా సావిత్రిం గాయత్రీ మున్వాతిరేచ-
 యతి ⁴వనో దక్షిణా వరేణైవ పరగ్ం స్పృహోత్యాత్వా హి వరః॥

౧౬—౨౦॥

స ప్రదశోఽనువాకః.

→ ఆపది ఆయాజ్ఞయాజనాది ప్రాయశ్చిత్తమ్. ←

౧ ¹దుహే హ వా ఏష ఛన్దాగ్ంసి యో యాజయతి స యేన
 యజ్ఞక్రతునా యాజయే ధోఽరణ్యం²ప్రరేత్య శుచా దేశే సాన్విధ్య-
 య మేవైన మధీయ న్నానీత ³తస్యానశనం దీక్షా స్థాన ముపసద ఆస-
 నగ్ం ముత్యా వా ద్దుహూ ర్త్వ ఉపభృద్భృతి ర్భృవా ప్రాణో హవి
 సామాధ్వర్యు సు వా ఏష యజ్ఞః ప్రాణదక్షిణో ⁴న న్దదక్షిణ సు-
 మృద్ధతరః ॥ ౧౭—౨౧॥

అష్టాదశోఽనువాకః.

→ ఆపదీర్ణి ప్రాయశ్చిత్తమ్. ←

౧ ¹కత్తిధా ²వక్తీర్ణి ప్రవిశతి ³చతుర్థేత్యాహు ర్భిష్కవాదినో మరు-
 తః ప్రాణై రిన్ద్రం బలేన బృహస్పతిం బ్రహ్మవర్చసేనాగ్ని మేవేత-
 రేణ సర్వేణ ⁴తస్యైతాం ప్రాయశ్చిత్తిం విదాఞ్చకార సుదేవః
 కాశ్యపో యో బ్రహ్మచార్యవకిరే దమావాసాయాగ్ం రాత్ర్యా-
 మగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ ద్వీరాజ్యసాన్విసఘాతం జహోతి కా-

మావక్తిర్లోఽస్యైవక్తిర్లోఽస్మి కామకామాయ సాహా కామాభిద్రు-
 ధోఽస్యైవలిద్రుధోఽస్మి కామకామాయ సాహాత్యమృతం వా ఆజ్య
 మమృత మేవాత్మ స్థితోహుత్యా ప్రయతాజ్ఞలిః కవాతిర్య జ్ఞగ్ని మభి
 మన్త్రయేత సం మా సిఞ్చన్తు మరుత స్సమిన్ద్ర స్సంబృహస్పతిః స
 మా య మగ్ని సిఞ్చన్త్యామహా చ బలేన చాయుష్కన్తం కరోత
 మేతి ప్రతి హస్తే మరుతః ప్రాణా స్వధతి ప్రతీన్ద్రోబలం ప్రతి బృహ
 స్పతి ర్భిహ్మవర్చసం ప్రత్యగ్ని రితర ధర్వదం సర్వతను దృభత్యా
 సర్వ మాయు రేతి త్రిరభిమన్త్రయేత త్రిషత్యా హి దేవా యోఽ-
 పూత ఇవ మన్యేత స ఇత్థం జహుయా దిత మభిమన్త్రయేత పునీత
 ఏవాఽఽత్మాన మాయు రేవాత్మ స్థితే 10వరో దక్షిణా వరేణైవ వర్గం
 స్పృహోత్యాత్మా హి వరః ॥ ౧౮—౨౨ ॥

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

→ బ్రహ్మోప స్థానమస్త్యైః ←

1భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే స్వః ప్రపద్యే భూ ర్భువ స్స్వః
 ప్రపద్యే బ్రహ్మ ప్రపద్యే బ్రహ్మలోకం ప్రపద్యే యమృతం ప్రపద్యే యమృ-
 తలోకం ప్రపద్యే చతుర్జాలం బ్రహ్మలోకం యం మృత్యు ర్నాశపశ్య-
 తి తం ప్రపద్యే దేవా స్ప్రపద్యే దేవపురం ప్రపద్యే పరీవృతో పరీవృ-
 త్తో బ్రహ్మణా వర్తణా ఽహం తేజసా కళ్యవస్య యస్మై నమస్తచ్చిరో
 ధర్మో మూర్ధానం బ్రహ్మో త్తరా మాను ర్యజ్ఞో ఽధరా విష్ణుర్ హృద-
 యగ్ం సంవత్సరం ప్రజనన మభిసా పూర్వపాదా వత్రి ర్మధ్యం మిత్రా-

వరుణా వపరపాదా వగ్నిః పుచ్ఛస్య ప్రథమం కాణ్డం తత ఇన్ద్రస్తతః
 ప్రజాపతి రభయం చతుర్థగ్ం స వా ఏష దివ్య శ్వాక్షర శ్శిశుమార
 స్తగ్ం హ య ఏవం వేదాపపున ర్మృత్యుం జయతి జయతి స్వర్గం
 లోకం నాధ్వని ప్రమీయతే నాగ్నా ప్రమీయతే నాపు ప్రమీ-
 యతే నానవత్యః ప్రమీయతే లభూవనో భవతి ధ్రువ స్వమసి
 ధ్రువస్య క్షీత మసి త్వం భూతానా మధివతి రసి త్వం భూతానాగ్ం శ్రే-
 ష్ఠోఽసి త్వం భూతాన్యపప్రర్యావ ర్తస్తే నమ స్తే నమ స్సర్వం తే నమో
 నమ శ్శిశుకుమారాయ నమః ॥ ౧౯—౨౩ ॥

వింశోఽనువాకః.

— దిగుపస్థానమస్తాః. —

† 1నమః ప్రాచ్యైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యై-
 తాభ్యశ్చ నమో 2నమో దక్షిణాయైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం
 ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 3నమః ప్రత్యచ్యైదిశే యాశ్చ దేవతా
 ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 4నమ ఉద్యచ్యైదిశే యాశ్చ
 దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 5నమ ఉద్ధావ్యై
 దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 6న-
 మోఽధరాయైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ
 నమో 7నమోఽవాప్తరాయైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివస
 న్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 8నమో గజ్జాయమునయో ర్మధ్యే వస్తన్తి-

* 'న పు ప్రమీయతే నాగ్నా ప్రమీయతే' ఇతి ద్రావిడవాక్యే.

† 'ననాస్తే నమ స్సర్వం' తే నమః 'ఇత్యేతావదేవ ద్రావిడవాక్యే.

‡ 'నమః ప్రాచ్యై' ఇత్యనువాకో ద్రావిడైర్మపత్యతే.

తే మే ప్రసన్నాత్మాన శ్చిరం జీవితం వర్ధయన్తి నమో గణ్ధాయమున-
యో ర్మునిభ్య శ్చ నమో నమో గణ్ధాయమునయో ర్మునిభ్య శ్చ
నమః ॥ ౨౦—౨౪ ॥

సహ రక్షాగోంసి, యద్దేవా స్స ప్తదశ, యదదీప్త్యనుశ్చనశా, ౨౨
యప్తే చతుష్త్రిగోంశ, ద్వైశావనరాయ వడ్విగోంశశ్చి, రావతరశనాహ,
కూశ్వాణై, రజాహ, పశ్చ, బ్రహ్మ యజ్ఞేన, గ్రామే, మధ్యన్దినే, తస్య
వై మేఘ, సస్య వై దావ, రిచ్యతే, ద్రుహేహ, కత్తిధా ౭నకీర్తి, భూ,
ర్మనుః ప్రాచ్యై విగోంశతిః ॥ ౨౦ ॥

సహ, బ్రహ్మయజ్ఞేన విగోంశతిః ॥ ౨౦ ॥

ద్రావిడపాతస్తు—సహ, రక్షాగోంసి, యద్దేవా, యదదీప్త్య,
న్నాయప్తే, వైశావనరాయ, వాతరశనాహ, కూశ్వాణై, రజాహ, ప-
శ్చ, బ్రహ్మయజ్ఞేన, గ్రామే, మధ్యన్దినే, తస్యవై మేఘ, సస్యవై
దావ, రిచ్యతే, ద్రుహేహ, కత్తిధా ౭నకీర్తి, భూ, రే కాన్నవిగోంశతిః ॥ ౨౧ ॥

సహ, వాతరశనా, ద్రుహేహ, త్రయోవిగోంశతిః ॥ ౨౩ ॥ ఇతి.

సహ వాతరశనా ద్రుహేహ చతుర్విగోంశతిః ॥ ౨౪ ॥ ఇతి ఆనందా
శ్రమముద్రిత గ్రంథపాతః ॥

అథశాన్తిః.

ఓమ్ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్యగ్నయే నమః పృథివ్యై
నమః ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే
బృహతే కరోమి ॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తి ॥

హరిః ఓమ్, శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

తైత్తిరీయారణ్యకే ద్వితీయః ప్రపాతక స్సమాప్తః.